

Innsendte

Resolusjonsforslag

Innholdsfortegnelse

Arbeid og Sosial	4
1. Eldres plass i fremtidens samfunn	4
2. Arbeid og utenforskap.....	4
Energi og miljø	6
3. Norge, et foregangsland innen bærekraftig energi og verdiskaping	6
4. Sjeldne jordarter – kritiske og strategiske råvarer	7
5. Lista fyr og nasjonalt trekkfuglsenter	8
6. Landbasert mineralutvinning – lokal verdiskaping og bærekraftig utvinning	9
7. Styrke CO2-kompensasjonen og avlaste CO2-avgifta si belastning på norsk verdiskaping	10
8. Økt fornybar energiproduksjon helt nødvendig nå!	11
9. Kraft og industri.....	12
10. Verden trenger Norges mineraler	13
11. Energi, sikkerhet og stabilitet – Finnmarks ufravikelige rolle i Norges fremtid.....	14
Familie og kultur	15
12. Verdensarvstatus og forpliktende finansieringsplan	15
Finans	16
13. Formuesskatten	16
14. Finnmarksskatt er nødvendig for å sikre vekst og utvikling i Finnmark	16
Helse og omsorg	18
15. Nei til kutt i refusjonsordning for kiropraktorbehandling.....	18
16. HPV-vaksine for gutter. Likestilling og helsefremmende tiltak i vaksineprogrammet.	18
17. HPV-vaksine for gutter – likestilling og helsefremmende tiltak i vaksineprogrammet.....	19
18. Kvinnehelse?	20
19. Redusere overbehandling av pasienter for å kutte ventetid og helsekøer.....	21
20. Spesialisthelsetjenesten i Finnmark	22
Justis	23
21. Alvorlig ungdomskriminalitet krever effektive og treffsikre reaksjoner	23
22. En justispolitikk som stiller krav	24
Kommunal og forvaltning	25
23. «Fritt brukervalg» i alle kommuner.....	25
24. Nye statlige pålegg til rensing av vann og avløp uten økonomisk oppfølging	25
25. Færre statlige krav og mer lokalt selvstyre	26

26.	Distriktenes rolle i totalberedskapen	27
27.	En slankere offentlig sektor	28
28.	Reduksjon av unødvendige rapporteringer til offentlige registre	29
29.	Slepp kommunane fri	30
30.	Mer lokalt selvstyre, mindre statlig kontroll og bedre regulering	33
31.	100 000 innbyggere i 2050	36
Næring.....		37
32.	Råstofftilgang og bærekraftig verdiskaping i fiskeindustrien	37
33.	Bedre vilkår for gründere og verdiskaping!	38
34.	Eit styrka næringsliv i Vestland gir betre velferd i heile landet.....	40
Transport og kommunikasjon.....		42
35.	Flyene må lette, også i fremtiden.....	42
36.	Raskere, tryggere og billigere transport gjennom Agder	43
37.	Ny samferdselspolitikk	44
38.	Samferdsel som knytter landet saman	44
39.	Samferdselsresolusjon.....	48
40.	Et samferdselsløft for Finnmark – Bedre kollektivtilbud, styrking av fylkesveier og bedre flytilbud ...	51
41.	Styrke satsing på jernbaneutbygging i Nord-Norge for nasjonal og alliert beredskap.	52
Utdanning og forskning.....		54
42.	En skole som forbereder elevene på fremtiden	54
43.	En skole som forbereder elevene for fremtiden	56
44.	En skole som forbereder elevene på fremtiden	58
45.	En skole som forbereder elevene på fremtiden	59
46.	En skole som forbereder elevene på fremtiden	61
Utenriks og forsvar		63
47.	Norge i møte med en farligere verden	63
48.	Norge må auke si støtte til Ukraina til eit anstendig nivå.	65
49.	En forutsigbar forsvarspolitik for en ny tid.....	65
50.	Norge i møte med en farligere verden	66
51.	Sikre og styrke nordområdene.....	67
Uttalelser		69
52.	Styrk Norges samarbeid med våre europeiske naboer	69
53.	Trygg vannforsyning og moderne renseteknologi – behov for statlig investeringsstøtte	70

Arbeid og Sosial

1. Eldres plass i fremtidens samfunn

Den demografiske utviklingen i Norge, med økende gjennomsnittsalder og færre fødsler, utfordrer samfunnsstrukturer og holdninger. Selv om behovet for helsetjenester øker med alderen, holder en stor andel eldre seg friske, aktive og ressurssterke. Denne gruppen representerer en ubenyttet ressurs som samfunnet i dag ikke fullt ut tilrettelegger for eller anerkjenner.

Holdninger til eldre, sammen med utdatert regelverk, har skapt hindringer for å integrere eldre som aktive bidragsytere i arbeidsliv og samfunn. Dette må endres for å møte både dagens og morgendagens utfordringer. Knapphet på ressurser kan bli en viktig drivkraft for å se eldre som en verdifull ressurs.

I et representativt demokrati er det også avgjørende at alle aldersgrupper er tilstrekkelig representert i beslutningsprosesser. Seniorer har unik erfaring og innsikt som må brukes aktivt i utviklingen av politikk.

Høyre vil:

- Tilrettelegge for at eldre som ønsker det, kan stå lengre i arbeidslivet, basert på individuell kompetanse og egnethet.
- Innføre fleksible pensjonsordninger som gir økte pensjonsutbetalinger til dem som velger å arbeide utover normal pensjonsalder.
- Sikre at eldre arbeidstakere får lik tilgang til kompetanseutvikling og etterutdanning som yngre kollegaer.
- Vurdere og fjerne særordninger som kan gjøre eldre arbeidstakere mindre attraktive, med mindre sterke grunner tilsier det.
- Heve eller fjerne aldersbegrensninger for offentlige verv, og erstatte disse med en vurdering basert på kompetanse og egnethet.
- Eldrerådene i kommuner og fylker bør styrkes.

Gjennom disse tiltakene ønsker Senior Høyre å bidra til et samfunn der eldre sees som en styrke og ressurs, og hvor alle aldersgrupper er inkludert i byggingen av framtidens Norge.

Senior Høyres Landsforbund

2. Arbeid og utenforskap

Norge står overfor utfordringer knyttet til arbeidskraftmangel og behovet for å skape bærekraftig innovasjon og vekst. Å skape et bærekraftig velferdssamfunn handler om å ta i bruk vår mest verdifulle ressurs; menneskene. Alle aldersgrupper må inkluderes og integreres. Alderisme må bekjempes, både når den rammer unge som eldre. Klarer vi å få flere inn i arbeidslivet, vil det ha stor verdi for samfunnet, men en enda større verdi for den enkelte. En jobb gir inntekt, mestring og samhørighet.

Hovedutfordringer for samfunnet:

- Teknologisk endring: Den teknologiske utviklingen krever at vi tilpasser oss og investerer i kompetanse.
- Demografisk skift: Aldrende befolkning og lavere fødselsrate påvirker tilgangen til arbeidskraft.

- Geografisk ubalanse: Mange unge flytter fra distriktene til byene, noe som skaper ubalanse.
- Endret arbeidsmarkedsdynamikk: Fleksible arbeidsformer og digitale plattformer endrer hvordan vi jobber.

Vi må både legge til rette for unge mennesker som søker jobb og samtidig beholde eldre arbeidstakere i jobb lengst mulig. Til tross for høye sysselsettingsrater står en betydelig del av befolkningen utenfor arbeidsmarkedet av ulike årsaker. For å møte dette må vi investere ikke bare i utdanning og opplæring, men også i bekjempelsen av diskriminering og fremme av like muligheter. Samarbeidet mellom arbeidsgivere, NAV og kommunale myndigheter er avgjørende for å sikre at riktig kompetanse og støtte blir gitt til alle arbeidssøkere. Nav bør og kunne organisere tiltaksgrupper i bedrifter, slik at flere kan få kvalifisering sammen. Da kan kvalifiseringen bli mer målrettet mot behovene i den enkelte bedrift, og brukere kan også lettere få jobb. Dette vil ikke bare forbedre enkeltpersoners livskvalitet, men også sikre et bærekraftig velferdssystem for fremtiden

Restriksjoner på søndagsarbeid og begrensninger i helgearbeid begrenser ikke bare ungdommens tilgjengelighet for jobber, men også deres mulighet til å oppnå nødvendig arbeidserfaring i et stadig skiftende jobbmarked.

Det er oppmuntrende å se at mange eldre arbeidstakere ønsker å fortsette i jobb utover pensjonsalderen. Mange eldre arbeidstakere holder seg friskere og raskere enn før og ønsker å fortsette i jobb utover vanlig pensjonsalder. Statistikken viser at antall alderspensjonister per innbygger i yrkesaktiv alder er fordoblet i løpet av de siste 70 årene, fra én pensjonist per åtte yrkesaktive i 1950 til én per 5 fire i dag. Derfor er det en viktig samfunnsoppgave å sørge for at vi har et lov- og regelverk som ikke legger hindringer i veien for at arbeidstakere som ønsker å stå i jobb lenger, kan gjøre det. Det er også viktig å ha et lønns- og pensjonssystem som stimulerer de som kan jobbe til å bli stående i jobb fremfor å ta ut pensjon.

Høyre vil:

- Ha en gjennomgang av trygdeytelser for å sikre at det lønner seg og er mulig å kombinere arbeid og trygd.
- Arbeide for aktivt rettede tiltak - inklusive eventuelle lov- og regelendringer -som gjør det enklere for eldre både å fortsette i jobb og fornye tilknytningen til yrkeslivet når det er nødvendig.
- Ha en bedre og tettere oppfølgingspraksis av brukere under 30 år og i større grad benytte metodikken individuell jobbstøtte (IPS).
- Legge til rette for samarbeid med flere ulike typer leverandører, både kommersielle og ideelle, inkludert sosiale entreprenører, innenfor arbeidsmarkedstiltakene.
- Sette krav om at offentlig sektor skal ansette minst 5 % fra gruppen som står utenfor arbeidsmarkedet.
- Erstatte dagens 'senior-lønn' for pensjonerte offentlige ansatte med en ordning med gradert pensjon for eldre offentlige ansatte som fortsatt ønsker å arbeide etter pensjon.
- Styrke det tverrsektorielle samarbeidet, slik at NAV, kommunen, helsemyndigheter og utdanningsinstitusjoner kan samarbeide bedre og hjelpe de som faller utenfor, med å raskere komme tilbake i arbeid.
- Tilrettelegge for at flere kan ta alternative veier til fagbrev, eksempelvis gjennom full opplæring i bedrift (FOB), lærlingskolen og realkompetanse som en del av fagbrev på jobb.

- Stille tydelige krav til antall lærlinger i det offentlige.
- Gi bedriftene større incentiver for å ansette folk med hull i CV-en og funksjonsnedsettelse, for eksempel ved økt bruk av lønnstilskudd eller redusert arbeidsgiveravgift.
- Øke frikortgrensen til 120 000 kroner.
- Gi butikker som ønsker det muligheten til å holde åpent på søndager for å gi flere muligheter for unge og studenter til å jobbe.
- Gjøre det mer attraktivt å ansette unge gjennom lavere arbeidsgiveravgift for arbeidstakere under 23 år uten formell kompetanse
- At uføretrygdede under 30 år får god oppfølging over tid, og vurderes mot arbeid eller aktivitet.
- Fjerne enkelte særaldersgrenser som presser eldre ut av arbeidslivet.
- Sikre tett og varig oppfølging for folk med nedsatt funksjonsevne i det ordinære arbeidslivet (VTA-O), inspirert av Helt Med-modellen.
- Utvide kravet om aktivitetsplikt til å også gjelde sosialhjelpsmottakere over 30, i form av meningsfulle aktiviteter som språkopplæring, utdanning og arbeidstrening.
- Å gi Nav hjemmel for å sikre god og effektiv informasjonsdeling mellom det offentlige, tiltaksbedrift og bruker.
- Endre tiltaksforskriften for å få et bredere tilbud av arbeidsmarkedstiltak gjennom å åpne for gruppetiltak i samarbeid med bedrifter.

Rogaland Høyre

Energi og miljø

3. Norge, et foregangsland innen bærekraftig energi og verdiskaping

Norge er et historisk viktig industriland som er tett knyttet til stabile, effektive og hensiktsmessige løsninger for produksjon og leveranse av kraft. Det er med god grunn at noe av verdens viktigste industrielle verdensarv forvaltes av Norge. Også nye og fremtidsrettede industrisatsinger er avhengig av forutsigbarhet på kraftfeltet, og vi har store muligheter for økt kraftproduksjon.

For å realisere denne muligheten kreves det bedre insentivordninger som kan motivere kommunene til å legge bedre til rette for fornybar kraftproduksjon. Vertskommunene har gjennom vannkraftutbyggingen de siste 100 årene stilt sine naturressurser til rådighet for storsamfunnet. Konsesjonsordninger har bidratt til at vertskommunene sitter igjen med en del av verdiskapingen til rådighet for å utvikle lokalsamfunnene, men størsteparten av inntektene tilfaller storsamfunnet. Naturinngrepene som har blitt foretatt i forbindelse med utbyggingen av vannkraften er irreversible. For å bygge ut mer fornybar kraft må det gis bedre insentiver, for mer utbygging vil føre til ytterligere naturinngrep. Noen må stille sin natur til rådighet, og storsamfunnet må anerkjenne bidraget til den enkelte kommune som gjør dette.

Dersom vi skal få til nødvendig utbygging av fornybar kraft, må dagens konsesjonsordninger videreføres og styrkes. Forutsigbarhet er essensielt for den enkelte kommune. Vridning av etablerte skatteordninger til vertskommunenes fordel og reduksjon av saksbehandlingstiden som følger av plan- og bygningsloven og energiloven, er viktige tiltak. Tiden fra lokal beslutning er fattet til realisering av prosjektet skjer, må være kortest mulig

Tilgang på mer fornybar energi vil hindre utflagging av store industribedrifter, samt bevare og skape nye arbeidsplasser. Økt produksjon vil bidra til stabile strømpriser og sørge for reduserte klimautslipp.

Norge skal fortsatt være et foregangsland innen bærekraftig energi og verdiskaping. Høyre vil sikre en effektiv kraftproduksjon i Norge, med fokus på fornybar energi som vannkraft, vindkraft og solkraft. Da er forutsigbarhet og rettferdighet for vertskommunene avgjørende.

Høyre vil:

- At dagens konsesjonsordninger og rettigheter må videreføres eller styrkes, for å sikre forutsigbarhet for vertskommunene som har stilt sin natur til rådighet for storsamfunnet
- Gi insentiver og forutsigbare rammevilkår til den enkelte vertskommune, gjennom investeringsstøtte, gunstige konsesjonsvilkår, stimulere til lokalt eierskap i fornybare energiprojekter, samt øke fordelene av etablerte skatteordninger som tilfaller vertskommunene
- Ivareta både industriens behov og miljøhensyn ved å stille krav til bærekraftig drift, energieffektivisering og reduksjon av klimagassutslipp.
- Sikre krafttilgang for industrien ved å kartlegge dagens energibehov, legge til rette for kraftutbygging og støtte nettutbygging som dekker industriens vekst
- Forsere sentralnettutbygging for å dekke industriell vekst.
- Pålegge Statnett at sentralnett føres helt frem til definerte industriparken for å sikre internasjonal konkurransedyktighet.
- Være positiv til utvikling av kjernekraft

Telemark Høyre

4. Sjeldne jordarter – kritiske og strategiske råvarer

Sjeldne jordarter (Rare Earths elements, REE) spiller allerede en viktig rolle i ditt og mitt liv, og vil få stor betydning for utviklingen framover.

Sjeldne jordarter er et samlebegrep som brukes om 17 grunnstoffer – eller metaller – som alltid opptrer sammen. Disse metallene har mange uvanlige, fysiske og kjemiske egenskaper som gjør dem viktige i moderne industri, og vanskelig å erstatte med andre råvarer.

Internasjonale hendelser, som handelskrigen mellom USA og Kina og Ukraina-krigen, har ført til større bevissthet om forsyningsrisiko og det øker bevisstheten om disse råvarenes strategiske betydning.

Europas største forekomst av sjeldne jordarter (Fensfeltet) ligger på Ulefoss i Nome kommune og sjeldne jordarter regnes som kritiske og strategiske råvarer av både EU, USA og Norge. Øverst på EUs liste over forsyningsrisiko knyttet til kritiske råvarer ligger de magnetrelaterte sjeldne jordartene.

Kan Fensfeltet bli utgangspunkt for en ny og spennende verdikjede i Norge, etter at oljealderen tar slutt?

Kina står for rundt 65 prosent av utvinningen av sjeldne jordarter i verden, og kontrollerer over 80 prosent av markedet for separasjon og videreforedling. Landet er dessuten ledende i den industrielle bruken av råmaterialene i produksjon av produkter som permanentmagneter.

EU ønsker å redusere sin avhengighet av Kina ved å øke egen gruveproduksjon til 10 % av behovet innen 2030.

Mineralene som finnes i Fensfeltet er sentrale for mye av NATOs forsvarsmateriell. En rekke militære våpen- og satellittsystemer ville vært dyrere, tyngre og dårligere uten sjeldne jordarter

Sjeldne jordarter brukes i nye teknologier for energiproduksjon og elektriske kjøretøy, det vil si teknologi som står helt i sentrum for det grønne skiftet. Det er derfor ventet en sterk vekst i etterspørselen av sjeldne jordarter i tiårene som kommer.

Det er viktig at staten stiller opp og setter norske kommuner i stand til å gjennomføre forsvarlig samfunnsplanlegging for å sikre tilgangen til sjeldne jordarter og andre kritiske mineraler.

Høyres klare budskap er at Norge trenger å sikre tilgang til disse kritiske råvarene.

Høyre vil:

- Ivareta sikkerhets- og forsyningspolitikk gjennom å sikre et rammeverk som fratar andre land muligheten til å manipulere markedet.
- Gjennomgå sikkerhetslovgivning for å sikre nasjonal styring og kontroll av strategiske naturressurser.
- Få på plass et hurtigspor for utvinning av sjeldne jordarter.
- Stille opp med risikoavlastning gjennom garantier, lån og egenkapital for utvinning av sjeldne jordarter.
- At virkemiddelapparatet må være på plass og være relevant for utvinning av sjeldne jordarter.
- At kritiske mineralprosjekter må inkluderes i grønt industriløft.

Telemark Høyre

5. Lista fyr og nasjonalt trekkfuglsenter

Lista er det området i landet med flest registrerte fuglearter. Årsaken til den store diversiteten av fuglearter er våtmarker av internasjonal interesse og plasseringen ytterst mot sydvest i Norge, mot Nordsjøen og Skagerrak.

Lista fyr har i dag opp mot 80 tusen besøkende årlig. En stor andel besøkende er internasjonale gjester på gjennomreise. Som et av de mest besøkte områdene i regionen er det viktig at vi videreutvikler områder som dette.

Lista fyr har vekket internasjonal interesse knyttet til våtmark og beliggenheten mot Skagerrak. I tillegg har de et ledende fagmiljø for fugletrekk, og er godt egnet for et større prosjekt på området. Flere aktører er allerede i gang med arbeidet – vi skal støtte opp om dette.

Det statlig autoriserte Besøkssenter våtmark Lista er lokalisert til Lista fyr. Fyrstasjonen er kulturhistorisk fredet og den fremste turistdestinasjonen i Lister regionen. Besøkssenter våtmark Lista har autorisasjon fra Miljødirektoratet fra 2015 til 2030 som nasjonalt formidlingssenter for natur og fugl, og er det eneste i sitt slag mellom Jæren og Raet.

Et nytt besøkssenter er viktig for å øke turismen og attraktiviteten i regionen.

Høyre vil:

- Jobbe for å etablere et nasjonalt trekkfulgsenter på Lista fyr.

Agder Høyre**6. Landbasert mineralutvinning – lokal verdiskaping og bærekraftig utvinning**

Norge har store verdier i naturressurser som mineraler, kraftproduksjon og havbruk, samt næringer som er avhengige av arbeidsinnvandring. Likevel ser vi en skjev fordeling av inntektene fra disse verdiskapende aktivitetene lokalt og nasjonalt.

I Norge har vi store forekomster av verdifulle mineralressurser som kan spille en nøkkelrolle i den grønne omstillingen, og vi må sikre lokal innflytelse slik at kommunene og grunneierne får en reell andel av verdiene som skapes. Høyre mener at kommunene skal ha en reell styringsrolle og sammen med grunneierne få en tydelig økonomisk gevinst av virksomheten og at landbasert mineralutvinning skal gjennomføres med respekt for lokalsamfunn, miljø og naturressurser.

Videre er det urimelig at kommuner som legger til rette for verdiskaping gjennom arbeidsinnvandring, ikke får en del av de skatteinntektene som staten henter inn. En slik omfordeling vil sikre at kommunene kan fortsette å tilby gode tjenester til alle innbyggere, inkludert utenlandske arbeidere som bidrar til lokalt næringsliv og verdiskaping. På samme måte som kraft- og havbrukskommuner får en del av inntektene fra ressursene som utvinnes lokalt, bør kommuner med mange utenlandske arbeidere få en større andel av skatteinntektene fra arbeidsinnvandring. Høyre mener det er avgjørende at kommunene sikres en rettmessig andel av inntektene fra ressursutnyttelse og arbeidsinnvandring.

Høyre vil derfor arbeide for:**1. Utvinningsavgift/produksjonsavgift for landbasert mineralutvinning**

- Kommunene må få en direkte andel av inntektene fra landbasert mineralutvinning, tilsvarende ordningene for kraft og havbruk, eventuelt gjennom etablering av mineralfond.
- Det må innføres en lovfestet produksjonsavgift/utvinningsavgift som sikrer at kommunene får kompensasjon for ressursuttak og miljøbelastning.

2. Bærekraftig utbygging og lokal verdiskaping

- Strengt miljøkrav og rehabilitering av naturområder etter endt drift må være en forutsetning for landbasert mineralutvinning.
- Kommunene må ha en reell medbestemmelse i utbyggingsprosesser gjennom styrking av Plan- og bygningsloven.
- Mineralutvinning skal bidra til lokal sysselsetting og kompetanseheving gjennom samarbeid med næringsliv og utdanningsinstitusjoner.

3. Økt andel av skatteinntekter fra arbeidsinnvandring

- Kommuner med mange utenlandske arbeidere må få en større andel fra skattlegging av utenlandske arbeidere. Det inkluderer både de som er underlagt kildeskatt ordningen og de som skattlegges ordinært. Kommunene har ansvar for å levere velferdstjenester til alle som oppholder seg i kommunen, uavhengig av nasjonalitet. Det er derfor urimelig at staten skal beholde hele inntekten fra kildeskatten.

- Det må gjennomføres endringer i skattesystemet som sikrer at en del av kildeskatten går til kommunene. En fast prosentandel av kildeskatten bør fordeles til den kommunen der arbeidstakeren har sitt opphold og arbeid. Dette vil sikre at kommunene får kompensasjon og insentiver for verdiskaping.
- Legge til rette for et mer rettferdig skattesystem som gir bedre samsvar mellom kommunenes utgifter og inntekter.

Rogaland Høyre

7. Styrke CO2-kompensasjonen og avlaste CO2-avgifta si belastning på norsk verdiskaping

Styrke CO2-kompensasjonsordninga

CO2-kvoter og EUs kvotemarked er eit sentralt verkemiddel i norsk klimapolitikk med mål om å redusere klimagassutsleppa. Samstundes inneber kvotene betydelege kostnader for næringslivet, særleg for energikrevjande industri som er utsett for internasjonal konkurranse. For å unngå at norsk industri vert svekka i konkurransen med land som ikkje har like streng klimapolitikk, er det i dag etablert ordningar for kompensasjon. Denne ordninga er viktig for å sikre både eit konkurransedyktig næringsliv og ei grøn omstilling.

Det har vore bekymring for at dagens nivå på CO2-kompensasjonen er utilstrekkeleg for å oppretthalde konkurranseevna til norsk industri, samtidig som det er nødvendig å oppretthalde insentiva for grøn omstilling. Dette kan føre til auka kostnader for næringslivet og mogleg utflytting av industri til andre land, kjent som karbonlekkasje.

Fritak for fiskeriflåten

Norge er den leiande kystnasjonen med ei fiskerinæring som er verdskjend for berekraft og innovasjon. Norske fiskebåtar har i fleire generasjonar gått føre som døme på korleis teknologi og effektiv ressursforvaltning kan bidra til å redusere klimafotavtrykket. Mat frå havet er dessutan det grønaste proteinet. Likevel står næringa no overfor store utfordringar på grunn av den auka CO₂-avgifta på drivstoff.

Denne avgifta gjer at det er billigare for norske fiskebåtar å bunkre drivstoff i utanlandske hamner enn i norske. Dette skapar urettferdige konkurransevilkår der utanlandske aktørar blir favoriserte på bekostning av norske fiskarar. Resultatet kan bli svekka konkurransekraft, tapt verdiskaping, risiko for reduserte arbeidsplassar i norske kystsamfunn, og dessutan gir det auka drivstofforbruk og CO₂-utslepp.

For å sikre framtida til den norske fiskeflåten og norsk sjømatproduksjon må Møre og Romsdal Høgre vere tydeleg i kravet om å sikre næringa rettferdige rammevilkår. Dette vil bidra til å oppretthalde busetjing og arbeidsplassar langs kysten.

Høgre vil:

- Auke CO2-kompensasjonsgraden for dei industriane som er mest utsatt for internasjonal konkurranse.
- Vurdere fordeling av kompensasjon etter utslippsintensitet
- Justere kompensasjonane i tråd med utviklinga i EU- og internasjonale klimapolitiske tiltak, for å sikre at norsk industri fortsatt står konkurransedyktig i et globalt marked.
- Skape insentiv for grøn teknologi og omstilling

- Norske fiskebåtar må få fritak frå CO₂-avgifta på drivstoff
- Hindre svekkelse av beredskapen for forsyningstjenester langs kysten

Møre og Romsdal Høyre

8. Økt fornybar energiproduksjon helt nødvendig nå!

Det går mot et stort kraftunderskudd i Trøndelag innen få år. Høyre ønsker derfor å være en pådriver og legge til rette for økt fornybar kraftproduksjon.

Det forventes at elektrifisering av transport, sokkelen, industri og grønn næringsutvikling medfører en vesentlig økning av etterspørselen etter fornybar kraft i årene fremover. Forbruket i Trøndelag kan øke med 4,6-8 TWh innen 2050, utover dagens forbruk på ca. 11 TWh. Konsekvensen kan bli høyere priser, færre nye arbeidsplasser og høyere utslipp av klimagasser fordi vi mangler den fornybare kraften vi trenger fremover.

Høyre vil:

- Bidra til næringsutvikling og verdiskaping gjennom å øke lokal energiproduksjon.
- Sikre forutsigbare skatteregler og forutsigbare rammevilkår for investeringer knyttet til investeringer i fornybar energi. Dette kan blant annet være solcelleanlegg på industribygg, eller biogass.
- At elektrifisering av petroleumsproduksjonen på sokkelen skal være et nasjonalt prosjekt. Regionen som leverer kraften må kompenseres med annen kraft, få prioritert utbygging av nettkapasitet og "hurtigspor" for lokal kraftproduksjon, slik at regionen får kompensert for ulempen det er å tappes for kraft. Elektrifisering av sokkel skal fortrinnsvis skje ved utbygging av produksjonsenheter offshore, eller ved ilandføring av gass for produksjon av kraft som også kan benyttes offshore.
- Si ja til mer vindkraft. Vindkraft på land utgjør i dag den billigste formen for fornybar energi, og gjennom nasjonale rammebetingelser må det være attraktivt for kommunene å si ja til flere prosjekter.
- Bidra til at kraft produsert av vind kan skje på en annen måte enn via tradisjonelle vindmøller.
- Kartlegge større områder med "grått areal" som kan benyttes til lokal energiproduksjon og innføre forenklede konsesjonsprosesser i disse områdene.
- At tilskuddsordninger og skatteregler må gjøre det attraktivt å bygge ut solenergi.
- At saksbehandlingstiden for nye energiprosjekter må reduseres. Ved hjelp av forenklede regler og prosesser og økt saksbehandlingsskapasitet.
- Gjennomgå verneplanene, bl.a. for Verdalsvassdraget, for å utrede mulighetene for kraftproduksjon, noe som også kan bidra til bedre flomvern.
- At fagmiljø og utbygging av kjernekraft, der hvor det er lokal tilslutning til slike prosjekt, oppskaleres.
- At kommuner som tilrettelegger for fornybarproduksjon, skal kompenseres for dette.

Trøndelag Høyre

9. Kraft og industri

Nordland er et av Norges mest betydningsfulle kraft- og industrifylker, med en viktig rolle i nasjonaløkonomien og bidrar betydelig til å skape nye arbeidsplasser og vekst i Nordland. Dessverre har konsesjonslovgivningen for ny kraftproduksjon stagnert under Støre-regjeringen. En av hovedårsakene til dette er innføringen av ufordelaktige skatter og avgifter som har rammet kraftsektoren, noe som har skapt usikkerhet rundt investeringer i ny kraft i Norge. Hittil har det kun blitt gitt konsesjon til 0,4 TWh ny kraftproduksjon under Støre-regjeringen, sammenlignet med et gjennomsnitt på 2 TWh årlig under Solberg-regjeringen. Det er uakseptabelt å styre mot industridød og høye strømpriser i Nordland og Nord-Norge når vi besitter noen av verdens mest verdifulle naturressurser.

I Nordland er det utfordringer med linjenettet både på stamnettnivå og distribusjon, noe som stopper opp viktige prosjekter for næringslivet og den grønne omstillingen. Derfor er det nødvendig med et bedre utbygd linjenett både stamnettnivå og distribusjon for å utnytte kraften samfunns- og bedriftsøkonomisk.

Kraftkrevende industri bør lokaliseres nær energiproduksjonen for å fremme bruk av fornybare ressurser, men prosessen hindres av et byråkratisk konsesjonssystem og et reguleringsregime som ikke oppmuntrer til slik lokalisering. I distriktssområder, særlig i Nordland, er det store utfordringer knyttet til finansiering av ny kapasitet i distribusjonsnettet for å møte kravene i det grønne skiftet, noe som spesielt vil påvirke næringslivet langs kysten.

Høyre vil:

- Utnevne en spesialkoordinator for energi- og industriomstilling i Nord-Norge, inspirert av modellen fra Nord-Sverige.
- Utarbeide en ambisiøs plan for å øke kraftproduksjonen i Nordland med 50% innen 2030, som inkluderer:
- Revidering av verneplaner for å tillate utbygging av vannkraft i Vefsna, samt oppgradering av vannkraftanlegg i Beiarn og Svartisen, i samsvar med bærekraftig forvaltning av villaks og natur.
- Samarbeid med fylkeskommuner og kommuner for å identifisere nye vindkraftprosjekter på land, særlig i Helgeland og Salten som ikke forringer viktige naturverdier.
- Etablering av et nasjonalt testsenter for tidevanns- og bølgekraft i forbindelse med planene for et oljevernssenter på Fiskebøl.
- Fremme uttesting av ny havvindteknologi på feltet Nordvest A utenfor Helgeland.
- Inngå dialog med kommuner i Nordland som viser interesse for kjernekraft og innhente vurderinger fra Statnett for å identifisere de mest samfunnsøkonomiske plasseringene for kjernekraft i regionen.

Sikre bedre krafttilgang ved å:

- Bidra til et godt utbygd linjenett for en bedre samfunns- og bedriftsøkonomisk utnyttelse av kraft.
- Styrke muligheten for å ha kraftkrevende industri nær energiproduksjonen, med forenkling av konsesjonsprosesser.
- Endring i reguleringsregimet for å fremme lokalisering av industri nær kraftkilder.
- Bedre finansiering av distribusjonsnettet i distriktene, spesielt for å sikre næringslivets tilgang på energi i Nordland.

- Sørge for en større utredning av kjernekraft i Norge.

Nordland Høyre

10. Verden trenger Norges mineraler

Overgangen til en grønnere og mer klimavennlig verden tar oss bokstavelig talt inn i en ny steinalder. I juni i år at det ble endelig dokumentert at den største forekomsten av sjeldne jordarter i Europa er norsk. Norge er allerede en viktig eksportør av kritiske råvarer, slik som nikkel og kobolt, til USA. Norge er også den største produsenten av aluminium, silisium og grafitt i Europa. Norge sitter på store mineralressurser og vi bør utvinne så mye som mulig av de lønnsomme mineralforekomstene. Dette er viktig for å nå klimamålene, og det er viktig for å skaffe inntekter til Norge i årene fremover. NHO peker på at det grønne skiftet forutsetter stor vekst i bruk av mineraler. Solceller, vindmøller, elbiler, smarttelefoner, batterier og strømledninger er alle ting som krever mineraler. I fjor sommer la regjeringen frem en ambisiøs mineralstrategi som legger til rette for mer, men samtidig grønnere gruvedrift i Norge. Men så langt har lite skjedd.

8000 milliarder kroner er den beregnede totale bearbeidingsverdien om Norge henter ut alle mineraler. Til sammenligning er markedsverdien av det norske oljefondet på 7469 milliarder kroner nå.

Vi ser store muligheter når det gjelder sjeldne jordartsmetaller (REE). Jordartsmetaller er det mangel på i verdensmarkedet og Norge har Europas største forekomst.

Et samarbeid mellom Norge og USA om mineraler vil gi en mer forutsigbar tilgang på råvarer, samtidig som det kan få stor betydning for norske eksportarbeidsplasser, men for å gjennomføre en slik avtale må Norge sette fart i mineralutvinningen i Norge og åpne for utvinning.

Vi kan ikke leve med at det skal ta nesten 20 år før myndighetene godkjenner et gruveprosjekt. Det er ikke åpnet en ny gruve i Norge på 40 år. Kina allerede har kontroll over verdenseksporten av mineraler som europeisk industri er helt avhengig av. EU har allerede iverksatt en ny lov som skal sette fart på europeisk produksjon av mineraler og Norge må bidra med å sette fart i behandlingstid av konsesjoner.

Følgene punkter må på plass:

- Direktoratet for mineralforvaltning må få en koordinerende rolle overfor kommuner og andre etater når selskaper søker om tillatelse for å drive gruvevirksomhet
- Det innføres et malverk for hvilken dokumentasjon som kreves for å behandle en søknad om mineralutvinning
- Innføre tidsfrister for konsultasjon med reindriftsnæringen
- Norge må etablere et statlig mineralfond (som i Finland) som investerer i oppstartsfasen i mineralprosjekter

Høyre mener Norge må få informasjon for prospekteringselskaper og annen industri som ønsker å sette nye forekomster i produksjon, slik at Europas sårbarhet i forhold til kritiske materialer blir redusert. Norge må legge til rette for mer gruvedrift, kortere saksbehandlingstid og mer fokus på sirkulærøkonomi.

Troms Høyre

11. Energi, sikkerhet og stabilitet – Finnmarks ufravikelige rolle i Norges fremtid

Den generelle utviklingen av energiproduksjon og bygging av ny energiinfrastruktur i Finnmark er ikke i nærheten av å lykkes: Oppbyggingen av nordnorske selskaper er i full gang og en rekke bedrifter har rekruttert medarbeidere i stort omfang. Uforutsigbare rammevilkår svekker ikke bare industri og arbeidsplasser, men også Norges forsyningssikkerhet, nasjonale beredskap og internasjonale troverdighet. Finnmark er en strategisk hjørnestein i norsk energipolitikk – her trengs trygge beslutninger og politisk ryggrad.

12. Forutsigbarhet og ansvarlighet i beslutningsprosesser

Høyre krever at beslutninger tatt gjennom normale prosesser og vedtatte konsesjoner skal stå fast. Norge kan ikke være en nasjon der milliardinvesteringer står og faller på politiske meningsmålinger. Når regjeringen og tidligere ansvarlige partier ikke står ved sine egne vedtak, skaper det uholdbare forhold for næringslivet, skremmer vekk investorer og setter Finnmarks utvikling i spill.

13. Finnmark – en pilar i norsk sikkerhet og beredskap

Finnmark er ikke bare en energiregion – det er en sikkerhetspolitisk nøkkel for Norge. Uten en robust kraftinfrastruktur kan ikke Forsvaret operere effektivt i nord. Beredskapen svekkes, og sårbarheten øker. Utbyggingen av 420 kV-linjen fra Skaidi til Varangerbotn må prioriteres for å sikre både industri og nasjonal forsvarsevne. Politisk vingling i energipolitikken setter ikke bare økonomien i fare, men også Norges sikkerhet.

14. Kritisk behov for ny kraftproduksjon i Finnmark

Industriutviklingen i nord stopper opp uten ny kraft. Høyre mener at utbygging av ny energi i Finnmark er avgjørende, og at NVE begikk en flere feil da de avviste vindkraftplanene og utredninger i Finnmark. Finnmark har enorme ressurser innen vann, vind og havvind, og staten må legge til rette for en kraftutbygging som sikrer industri, arbeidsplasser, lokal verdiskaping og en sterk beredskapsevne.

15. Elektrifisering av Melkøya – et strategisk ansvar

Elektrifisering av Melkøya er langt mer et nasjonalt klimatiltak – det er en investering i Norges rolle som en stabil og pålitelig energileverandør. Gassen fra Melkøya reduserer Europas avhengighet av kullkraft, sikrer verdiskaping i nord og styrker nasjonal forsyningssikkerhet. Forsøk på å reversere dette prosjektet er ikke bare et angrep på Finnmarks framtid, men også på Norges posisjon som en forutsigbar energinasjon og viktig handelspartner.

16. Høyres krav til rikspolitikkerne

Høyre krever at regjeringen og Stortinget:

- Sikrer økt kraftproduksjon til lokalt og regionalt næringsliv, og at det tilrettelegges for fremtidig vekst og utvikling.
- Styrker og gjennomfører Snøhvit Future prosjektet med nødvendige tilpasninger slik at prosjektet blir bærekraftig og klimavennlig i et globalt perspektiv.
- Prioriterer utbygging av en dobbel 420 kV-linje fra Skaidi til Varangerbotn for å sikre kraftforsyning, industriutvikling og beredskap.
- Oppgraderer kapasiteten på allerede utbygd linje fra Balsfjord til Skaidi.
- Sikrer at Finnmark får en stabil og god kraftproduksjon gjennom utvikling av et nytt gasskraftverk med CCS, eller ved etablering av et kjernekraftverk) Dette forutsetter at staten tar hovedansvar for finansieringen av utvikling av teknologiske løsninger som er bærekraftige.

- Garanterer stabile rammevilkår for næringslivet, slik at Finnmark forblir et attraktivt sted for investeringer.
- Anerkjenner Finnmarks avgjørende rolle i norsk sikkerhetspolitikk, energiforsyning og økonomisk stabilitet – og handler deretter.

Høyre vil ikke akseptere at Finnmark behandles som en brikke i et politisk spill. Vi krever handling nå – for industri, sikkerhet og fremtidig vekst i nord.

Finnmark Høyre

Familie og kultur

12. Verdensarvstatus og forpliktende finansieringsplan

Verdensarvstatus tildeles steder med «enestående universelle verdier» (UNESCO) etter en lang og omstendelig prosess. Norge har åtte særegne verdensarvsteder fordelt på 20 kommuner som staten, gjennom sin søknad om og aksept av verdensarvstatus, har det overordnede ansvaret for.

- Bergkunsten i Alta
- Røros bergstad og Circumferensen
- Bryggen i Bergen
- Urnes stavkirke
- Vegaøyan
- Geirangerfjorden og Nærøyfjorden
- Struves meridianbue
- Rjukan-Notodden Industriarv

Å få tildelt verdensarvstatus innebærer ansvar for ivaretagelse og utvikling av verdensarvstedene for å sikre at de opprettholder de kvalitetene som har kvalifisert de for en plass på UNESCO's verdensarvliste. UNESCO stiller krav til om satsing og ivaretagelse: Verdensarvstedene skal forvalte verdien av arven, samt legge til rette for utvikling og formidling. Nært opp til dette ligger også et stort potensial for utvikling av en turismenæring rundt stedet, noe også lokale næringsdrivende kan både bidra til og dra nytte av. Flere av stedene har etablert egne Verdensarvsentre som er godt besøkt av turister både fra inn- og utland, og formidling av de særegne egenskapene ved hvert verdensarvsted står i fokus. Her finner vi store muligheter til samarbeidsprosjekter innen f.eks. forskning, byggvern og forvaltningsplaner.

Rjukan-Notodden Industriarv (RNI) er den foreløpig siste på listen over verdensarvsteder i Norge, og ligger i de tre kommunene Notodden, Tinn og Vinje. Det er det største verdensarvobjektet i landet, og statusen som ble tildelt i 2015 er basert på Norsk Hydros etablering av industri på tidlig 1900-tall og påfølgende kritiske bidrag til økt landbruksproduksjon nasjonalt og internasjonalt gjennom sin kunstgjødselproduksjon.

Statusen hviler på fire verdier/søyler: Kraften, transportveiene, fabrikkene og byutviklingen. Den ene søylen, transportårene, står nå på vaklende grunn. De er nå i en kritisk tilstand, og strakstiltak må settes i gang for å bevare de. Dette gjelder særlig for fergene Storegut og Ammonia, som det er tvingende nødvendig å få opp på slipp i løpet av 2025 før de går tapt, samt Tinnosbanen (25 km togbane mellom

Notodden og Tinnoset stasjon/slippen på Tinnoset fergeleie) og Krossobanen (taubane for arbeidere på Rjukan). Det er startet prosesser både på Tinnosbanen og Krossobanen, men finansiering er vanskelig og går svært sakte. Forpliktelsen til Tinnosbanen er å sette banen i stand slik den var ved fredningstidspunktet i 2009 (hvor den fremdeles var høyst kjørbar), og Staten gjennom BaneNOR er ansvarlig for oppfølging av dette. Så har imidlertid ikke skjedd.

Så langt har ikke Stortinget innfridd sitt ansvar overfor RNI. Hvis verdensarvstatus betyr noe for videre satsing på kultur, opplevelse og turisme i Telemark, så må dette nå bli høyere prioritet i både budsjetter og strategiutvikling regionalt og nasjonalt. Det må legges inn i forpliktende planer og strategier, slik at planverket blir enkelt å iverksette, strategiene blir tydelige og prosessene blir gjennomsiktede.

Bevilgningene til Riksantikvaren (kap. 1429 Post 79) som ivaretar alle våre åtte verdensarvsteder er til og med dokumentert lavere i dag enn det de var i 2014, året før RNI ble tildelt verdensarvstatus. Dette harmonerer dårlig med en vilje til å ivare ta og satse på utvikling og fremdrift, og med det ansvaret Norge som vertsnasjon har sagt ja til å ta. Vi vil ha åtte sterke og unike verdensarvsteder – da må vi også legge til rette for det. Dette er et ansvar vi ikke kan gå fra, og det haster med å oppfylle det ansvaret.

Høyre vil:

- Legge til rette for ivaretagelse og strategisk utvikling av Norges verdensarvområder.
- At det utarbeides en forpliktende finansieringsplan for å sikre verdensarvobjekter.

Telemark Høyre

Finans

13. Formuesskatten

Formuesskatten har betydelig større negative enn positiv virkning. Vi er nå inne i en fase hvor skattesystemet og spesielt formuesskatten bremser lyst/muligheten for nye virksomheter.

Høyre skal gå inn for:

- Å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital og på sikt fjerne formuesskatten helt

Senior Høyres Landsforbund

14. Finnmarksskatt er nødvendig for å sikre vekst og utvikling i Finnmark

Finnmark har i flere tiår sett en negativ befolkningsutvikling. Den relative andelen finnmarkinger i Norge har aldri vært så lav som i 2024. Dette i seg selv utfordrer nasjonale mål om tilstedeværelse i nordområdene, og utviklingen må snus dersom Norge over tid skal hevde sin suverenitet og interesser i nord.

Kultur, bosetting og næringsutvikling i Finnmark har i lange tider vært viktig for å hevde norske interesser. Bombing og brent jords taktikk mot slutten av 2. verdenskrig førte til at all boligformue gikk tapt. Etter ødeleggelsene mot slutten av krigen var det for regjeringen viktig med gjenoppbygging for å sikre de nasjonale interessene. De statlige bidragene til gjenoppbyggingen i Finnmark var betydelige, men lokalbefolkningen måtte ta det meste av kostnadene selv. Gjenoppbyggingens mål var hovedsakelig å gi et godt grunnlag for vekst og utvikling.

Etter krigen har staten søkt å bidra til vekst og utvikling i Finnmark på flere måter, men det er et åpent spørsmål hvor vellykkede tiltakene har vært. I 1990 ble den såkalte tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark innført med lavere skatt og andre tiltak.

Det er på det rene at eksisterende ordninger og tiltak rettet mot Finnmark ikke er tilstrekkelige for å få økt aktivitet og bosetting. Det må derfor gjøres et større og mer gjennomgripende løft for å øke attraktiviteten til Finnmark. For å få til dette må satsingene treffe bredt og virke hele tiden mens man er bosatt og har sin aktivitet i Finnmark.

Det er et viktig poeng at for å påvirke lokaliseringsbeslutningene, må tiltakene være sterkere i Finnmark enn i andre deler av landet. Lønn og disponibel inntekt er viktige for folks valg av arbeidsplass og bosted. Alt annet likt vil høyere lønn og disponibel inntekt ved å bo og arbeide i Finnmark styrke insentivene for å flytte til fylket eller bli værende.

En viktig årsak til at formuesutviklingen i egen bolig har stor betydning, er at boliger er favorisert skattemessig, se for eksempel diskusjonen i Skatteutvalget (NOU 2022:20). Blant annet er gevinst ved salg av egen bolig skattefri, i motsetning til andre formuesobjekter. Dagens regler bidrar til å favorisere investeringer i boliger, spesielt når boligprisene stiger. Denne gevinsten går man glipp av når man bor i regioner uten prisvekst på boliger. Boligskattesystemet fører til at personer som bor i områder uten boligprisvekst, straffes økonomisk.

Tiltak for å gjøre Finnmark mer attraktivt og øke innflyttingen kan være mange og små eller store og få. En fordel med tiltak som har betydelig økonomisk verdi for innbyggerne, er at det er enklere å vurdere gevinsten ved dem enn av summen av mange tiltak som hver for seg er små. Det er enklere å formidle og lettere å forstå. Brede tiltak, slik som redusert skatt, vil også treffe store befolkningsgrupper, i motsetning til smale tiltak. Det er derfor lettere å formidle store tiltak enn små tiltak. I tillegg bør man også ha ekstra tiltak rettet mot barnefamilier som bor i Finnmark. Denne målgruppen er viktig for å bidra til stabil vekst i folketallet over tid.

Det holder ikke å bare stimulere tilflytting til Finnmark. Flere arbeidsplasser må etableres i Finnmark, og da må det legges til rette for flere bedriftsetableringer. Ved å senke skattenivået for bedrifter kan man stimulere til at flere bedrifter satser og etablerer seg i Finnmark. Dette sammen med en «Finnmarksskatt» vil sikre god tilgang på arbeidskraft og bidra til vekst i folketallet og aktivitet i Finnmark.

Høyre vil derfor peke på følgende tiltak for å løfte Finnmark som en attraktiv region:

- Redusert skattesats på alminnelig inntekt fra 22 % til 12 % samt fritak for trinn 1 og 2 i trinnskatten, og en halvering av trinnskatten fra trinn 3 til 5. Kapitalbeskatningen reduseres tilsvarende.
- Fjerning av formueskatten for personer bosatt i Finnmark.
- En reduksjon av skattenivået for bedrifter som har sin aktivitet i Finnmark til 10 %.
- Fritak for eiendomsskatt for privatpersoner i Finnmark.
- Dobling av barnetrygden for barn bosatt i Finnmark.

Finnmark Høyre

Helse og omsorg

15. Nei til kutt i refusjonsordning for kiropraktorbehandling

I statsbudsjettet for 2025 avvikler Støre-regjeringen refusjonsordningen for kiropraktorbehandling. Dette vil føre til økte økonomiske barrierer for pasienter som trenger denne behandlingen, særlig blant lavtlønte yrkesgrupper og tradisjonelle kvinneyrker. Konsekvensen kan bli et større press på det offentlige helsevesenet, lengre ventetider og en økt risiko for at muskel- og skjelettplager utvikler seg til kroniske tilstander. Norge toppe allerede sykefraværstatistikken, og en slik politikk kan medføre enda høyere kostnader knyttet til sykefravær og uførhet.

Kvinnehelse er høyt på dagsorden hos kiropraktorene. Kvinnene behandles egentlig gjennom hele livet med plager som menstruasjonssmerter, holdningsrelaterte plager, korsrygg- og bakkensmerter, smerter under graviditet som bekkenløsning og ikke minst trykk på nerver som isjas og urininkontinens.

Tidligere har denne regjeringen fjernet ordningen fritt behandlingsvalg som i stor grad rammet de mest sårbare rus- og psykiatripasientene. Regjeringen fjernet pasienters mulighet til å velge behandlingssted selv, i sin ideologiske iver etter å ta private institusjoner. Dette skjedde uten at tilsvarende offentlige tilbud var på plass. Nå står kiropraktorene for tur, noe som kan føre til at behandling kun blir tilgjengelig for dem som har råd til å betale de økte kostnadene. Regjeringen har ikke utredet konsekvensene av kuttet. Det sier noe om hvor lite opptatt de er av pasientene og av kiropraktorene.

Vi har et samfunnsproblem som krever samarbeid. Muskel- og skjelettlidelser utgjør halvparten av alle sykemeldinger i Norge, og kostnadene for samfunnet anslås til 250 milliarder kroner årlig. Tilgang til kiropraktisk behandling er en viktig del av det forebyggende helsearbeidet. Det er 400.000 pasienter som behandles av kiropraktorene årlig, og dette utgjør en tredjedel av muskel-skjelettlidelsene.

Når refusjonen fjernes, vil også viktig data til forskning og statistikk forsvinne. Ved å fjerne refusjonen risikerer regjeringen å svekke denne innsatsen, samt at det vil øke trykket på fastleger, fysioterapeuter og andrelinjetjenesten som vil bli en dyrere løsning. Denne regjeringen har i sin iver etter å ta mangfoldet i helsesektoren oversett behovet for samarbeid mellom det offentlige og det private, og at det utfyller hverandre.

Forebygging og behandling av muskel- og skjelettlidelser er avgjørende for folkehelsen og samfunnsøkonomien. Å kutte denne støtten vil ikke bare ramme enkeltmennesker, men også redusere valgfrihet og øke klasses skillet - og verst går det ut over lavtlønte kvinner. I stedet for å kutte støtten, bør midlene til kiropraktisk behandling opprettholdes, og helst økes.

Elin Ileby Nakstad, Østfold
Nina Dona-Hansen, Troms

16. HPV-vaksine for gutter. Likestilling og helsefremmende tiltak i vaksineprogrammet.

Forebygging av sykdom og sikring av likestilling i helsetilbudet er grunnleggende prinsipper i et moderne samfunn.

For å sikre dette må Norge ta grep om HPV-vaksinasjon for gutter og sørge for at vaksinen som benyttes, gir best mulig beskyttelse for begge kjønn. HPV-virus står bak en rekke alvorlige sykdommer som livmorhalskreft, peniskreft og kjønnsvorter. Til tross for dette har gutter født før 2005 ikke hatt tilgang til gratis HPV-vaksine, noe som utsetter en hel generasjon for unødvendig risiko.

Forskning viser at 50 % av peniskrefttilfeller skyldes HPV-smitte, og det har vært en økning i antall tilfeller de siste tiårene. Samtidig rammer manglende vaksinasjon og bruk av mindre effektive vaksiner ikke bare individene, men også helsevesenet og samfunnsøkonomien gjennom høyere behandlingskostnader og tapte leveår.

Ved å tilby et opphentingsprogram for gutter, sikre bredere vaksinasjonsdekning i risikogrupper, og arbeide for bredere dekning av flere HPV-virus i barnevaksinasjonsprogram, kan vi drastisk redusere antallet krefttilfeller og kjønnsvorter. Dette er både et helsefremmende og samfunnsøkonomisk lønnsomt tiltak.

Høyre vil:

- Be Regjeringen etablere et refusjonssystem som sikrer gratis HPV-vaksine for personer i aktuelle risikogrupper hvor HPV-vaksinasjon kan nyttiggjøres, samt vurdere et opphentingsprogram for gutter født i perioden 1991 til 2005.
- Sikre at en bredere dekning av forskjellige HPV-varianter styrkes i anbudsprossessene for nye HPV-vaksiner.
- Styrke informasjonen om HPV-vaksinens betydning for både gutter og jenter for å øke vaksinasjonsdekningen og hindre spredning av HPV. Dette er et nødvendig og rettferdig tiltak for å beskytte både jenter og gutter mot alvorlige sykdommer og sikre likestilling i helsetilbudet.

Innlandet Høyre

17. HPV-vaksine for gutter – likestilling og helsefremmende tiltak i vaksineprogrammet.

Forebygging av sykdom og sikring av likestilling i helsetilbudet er grunnleggende prinsipper i et moderne samfunn.

For å sikre dette må Norge ta grep om HPV-vaksinasjon for gutter og sørge for at vaksinen som benyttes, gir best mulig beskyttelse for begge kjønn.

HPV-virus står bak en rekke alvorlige sykdommer som livmorhalskreft, peniskreft og kjønnsvorter. Til tross for dette har gutter født før 2005 ikke hatt tilgang til gratis HPV-vaksine, noe som utsetter en hel generasjon for unødvendig risiko.

Samtidig benytter det norske barnevaksinasjonsprogrammet fortsatt en eldre variant av HPV-vaksinen, til tross for at Gardasil 9 gir langt bredere beskyttelse mot flere typer HPV-virus.

Mange europeiske land har allerede byttet til Gardasil 9, som også kan bidra til nesten fullstendig utryddelse av kjønnsvorter og redusere forekomsten av krefttilfeller ytterligere.

Forskning viser at 50 % av peniskrefttilfeller skyldes HPV-smitte, og det har vært en økning i antall tilfeller de siste tiårene. Samtidig rammer manglende vaksinasjon og bruk av mindre effektive vaksiner ikke bare individene, men også helsevesenet og samfunnsøkonomien gjennom høyere behandlingskostnader og tapte leveår.

Ved å tilby et opphentingsprogram for gutter, samtidig som Gardasil 9 innføres i barnevaksinasjonsprogrammet, kan vi drastisk redusere antallet krefttilfeller og kjønnsvorter. Dette er både et helsefremmende og samfunnsøkonomisk lønnsomt tiltak.

Høyre vil:

- Be regjeringen etablere et opphentingsprogram som sikrer gratis HPV-vaksine til gutter født før 2005, slik at de også beskyttes mot HPV-relaterte sykdommer.
- Sikre at barnevaksinasjonsprogrammet benytter Gardasil 9, som gir bredest mulig beskyttelse mot flere typer HPV-virus og reduserer samfunnsøkonomiske kostnader.
- Styrke informasjonen om HPV-vaksinens betydning for både gutter og jenter for å øke vaksinasjonsdekningen og hindre spredning av HPV. Dette er et nødvendig og rettferdig tiltak for å beskytte både jenter og gutter mot alvorlige sykdommer og sikre likestilling i helsetilbudet.

Vestland Høgre**18. Kvinnehelse?**

NOU «Den store forskjellen» konkluderer at kjønn har stor betydning for helse. Kvinner og menn har ulik biologi og rammes ulikt av sykdom. Til tross for dette har vi et helsesystem som holder fast på en «kjønnsnøytral» utforming – det vil si definert ut fra mannskroppen som norm – og betydningen av kjønn vektlegges verken i folkehelsearbeid, i helse- og omsorgstjenesten, eller i helsefaglig forskning.

Rapporten viser at kvinnehelse har vært systematisk nedprioritert og at det er behov for å behandle menn og kvinner ulikt for å gi et likeverdig helse- og omsorgstilbud. God forebygging og behandling vil ikke bare gi kvinner bedre helse og bedre liv, det vil også redusere sykefraværet og uførhet, øke antall årsverk og redusere kostnadene i helsetjenestene.

Kvinnens helse har fortsatt uforståelig lav status

NOU-rapporten fremhever at kvinners helse har lav status. Dette gjenspeiles i finansieringen, det er synlig i prioriteringer innen kunnskapsutvikling og forskning, og ikke minst påvirker det hvor lang tid det tar å stille en diagnose. Manglende bevissthet og kunnskap betyr at pasienter må gjennom mange unødvendige konsultasjoner og undersøkelser, hvilket påfører det offentlige en stor ekstra kostnad, og at en betydelig andel kvinner må kjempe for å få den helsehjelpen de trenger. Når slike forskjeller opprettholdes er det reell kjønnsdiskriminering. FNs femte bærekraftsmål er likestilling.

Noen av konsekvensene

Kvinner med barn har et høyere legemeldt sykefravær enn kvinner uten barn, spesielt i aldersgruppen 25–35 år. Det gir både personlige og samfunnsmessige konsekvenser.

Den høye andelen kvinner som blir uføre, og/eller som velger å jobbe deltid, er grunn til bekymring. Med en aldrende befolkning kan ikke Norge gå glipp av en så stor andel av den totale arbeidsstyrken, både når det gjelder lønnet arbeid og ulønnet omsorgsarbeid. Årsakene til at kvinner faller ut av arbeidslivet vet vi lite om, fordi det er så lite forskning på kvinnehelse og totalbelastningen mange kvinner opplever i å balansere jobb, familieansvar, pårørendeoppgaver og plager i overgangsalderen. Kvinner framstår i alle helserelaterte sammenhenger som mindre verd enn menn.

Høyre vil ha slutt på symbolpolitikk på kvinnehelsefeltet.

Høyre vil:

- Øke den nasjonale bevilgningen til kvinnehelse med den nødvendige milliarder kroner, fordelt på både forskning og behandling.

- Prioritere arbeidet med å endre finansieringsmodellen for fødselsomsorgen.
- Gjennomgå dagens diagnoserelaterte grupper (DRG) og takster i kommunehelsetjenesten for å sikre at prioritering av kvinnehelse belønnes økonomisk. Slik er det ikke i dag.
- Utvide muligheten for blå resept eller individuell refusjon i forbindelse med hormonbehandling i overgangsalderen, slik mange menn får blå resept for testosteron.
- Øke kunnskapen om bl.a. endometriose, fødsel, overgangsalder – og arbeidsliv.
- Prioritere forebyggende behandling av beinskjørhet.
- Sikre systematikk i arbeidet med å kartlegge og følge opp psykiske helseplager under graviditet og etter fødsel.

Rogaland Høyre

19.Redusere overbehandling av pasienter for å kutte ventetid og helsekøer

Norge bruker store beløp på helsetjenester. Fra 2014 til 2023 økte kostnadene til spesialisthelsetjenestene pr.innbygger med 33% (Helsedir.no) til 190 mrd kr (SSB).

Antall nyhenviste var stabilt for fagområdene somatikk og rusbehandling, men økte med 36% for psykisk helse voksne, og med 46% for psykisk helse barn og unge.

Eldrebolegen viser at demografiske endringer vil føre til økende behandlingsbehov, mens antallet helsepersonell ikke kan øke tilsvarende. Færre yrkesaktive skal "drive" samfunnet, mens flere eldre lever lenger og vil trolig søke helsehjelp.

Samtidig ser vi trender i samfunnet, der fastleger angir press til å skrive ut sykemeldinger, undersøkelser og henvisninger. Helsepersonell møter pasienter som har "funnet" sin egen diagnose via sosiale medier, avisartikler, eller helse-apper, og søker å få denne "bekreftet" fra helsevesenet. Dette har både positive og negative sider. Tidlig oppdagelse av sykdom kan sikre overlevelse og/eller raskere og bedre behandlingsresultater. Samtidig er det en fare for at mange friske går unødig bekymret for helsen, og bruker helsetjenester mer enn nødvendig. Det medfører også kostnader og kapasitetsbruk i tjenestene.

NOU 2023-4 Tid for handling, konkluderte at "det i Norge er et betydelig omfang av unødvendige helse- og omsorgstjenester som tilbys med offentlig finansiering. Mange av disse tjenester gir liten eller ingen dokumentert helseeffekt, de er kostbare, fører til høyere sysselsetting, høyere ressursbruk og tjenester som ikke bidrar til bedre helse og som dermed ikke bør prioriteres." Og videre at "Unødvendige helse- og omsorgstjenester fører til stor arbeidsbelastning for personellet. Det vil kunne resultere i mindre trivsel, økt fare for utbrenthet og økt sykefravær. Dette vil også kunne bidra til å skape en ond sirkel av at mange slutter i tjenesten, og ytterligere økt opplevd personellmangel. Siden helse- og omsorgstjenestene finansieres innen en gitt budsjetttramme, vil overbehandling og unødvendige helsetjenester også fortrenge helse- og omsorgstjenester som er faglig forsvarlige og som ville ført til positive helsegevinster."

Legeforeningen lanserte «Gjør kloke valg» i september 2018, etter modell fra verdensomspennende kampanjen «Choosing Wisely», som setter søkelys på å unngå unødvendig diagnostikk og behandling, også kjent som overdiagnostikk og overbehandling.

Kampanjens målsetning var å hjelpe pasienter og helsepersonell til å velge behandling som

- Er støttet av evidens

- Ikke er duplikat av tidligere tester/prosedyrer
- Ikke har skadelige effekter
- Er faktisk nødvendige

Kampanjen ble godt mottatt i fagmiljøene, og pågår fortsatt. Høyre må videreføre arbeidet når vi kommer i regjering. Det er ikke omtalt i dagens programforslag.

Bruk av kunstig intelligens i helsetjenestene

For å effektivisere offentlige helsetjenester og sikre en mer treffsikker ressursbruk, vil en gradvis innføring av kunstig intelligens (KI) være et viktig tiltak. KI kan bidra til bedre prioritering, raskere diagnostikk og en mer effektiv bruk av helsepersonell. Særlig innen kvinnehelse, hvor sykefravær blant kvinner er høyt, vil KI kunne redusere ventetiden betydelig. Automatiserte systemer for analyse av bildediagnostikk, unngå duplikattesting-/prosedyrer, beslutningsstøtte for klinikere og forbedret pasientflyt kan avlaste helsepersonell og gi pasientene raskere behandling.

Høyre vil:

- Ta en aktiv rolle i å effektivisere helsetjenestene gjennom forbedret prioritering
- Samarbeide med aktuelle fagorganisasjoner og forskningsmiljøer for å identifisere områder som bør inngå i arbeidet
- Understøtte arbeidet gjennom nødvendig revisjon av lovverk, forskrifter og veiledere
- Øke kunnskapen om prioritering hos pasienter og helsepersonell
- Stimulere til økt bruk av kunstig intelligens i helsetjenestene for å redusere ventetid og helsekøer

Rogaland Høyre

20. Spesialisthelsetjenesten i Finnmark

Klinikk Alta var sammen med Hammerfest- og Kirkenes sykehus, samt SANKS hovedsatsningsområder for utviklingen av et helhetlig og godt helsetilbud i Finnmark. Solberg-regjeringen vedtok oppbygging av disse i flere omganger. Regjeringen Støre har skuffet stort med hensyn til å sørge for omfattende og god helsetjeneste i Finnmark, og tilbudet ved klinikk Alta samt andre klinikker, har måttet tåle en nedskalering som følge av regjeringens politikk.

Høyre mener at det er viktig at man utnytter alle fasilitetene og kompetansegrener som er bygd opp i Finnmark av Solbergregjeringen, herunder satsingen på spesialisthelsetjenester i Alta.

Flere tilbud nærmere pasienten vil spare reisetid og reisekostnader, og bidra til å opprettholde viktig kompetanse på Finnmarkssykehusets lokasjoner i Finnmark.

Høyre forventer at Regjeringen og Stortinget tar befolkningen i Finnmark på alvor og starter gjenoppbyggingen av spesialisthelsetjenester i Finnmark umiddelbart.

Finnmark Høyre

Justis

21. Alvorlig ungdomskriminalitet krever effektive og treffsikre reaksjoner

Kriminalitet blant unge er en stadig større utfordring som krever en samlet og målrettet innsats fra samfunnets ulike instanser. Høyre ser med bekymring på utviklingen i ungdomskriminalitet og det er tydelig at handling må til for å adressere denne problematikken. Spesielt med tanke på situasjonen i storbyene.

I Norge øker antallet unge under 18 år som blir anmeldt for kriminalitet. Samfunnet mangler treffsikre verktøy for å hjelpe disse ungdommene ut av kriminalitet.

Lavere utdanning, dårligere råd, opplevd diskriminering, større generasjonskonflikter, dårligere psykisk helse og traumer etter krig og konflikter spiller inn. Innvandrerungdommene møter disse utfordringene langt oftere enn norske. En annen komponent i denne miksen kan være æreskultur der respekt og tilhørighet settes høyt.

Høyre mener at tidlig innsats, forebygging og god dialog med skole, barnevern og foreldre er det viktigste for å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet samt hjelpe de mest sårbare. Dette inkluderer tiltak som mentorprogrammer, yrkesveiledning, og sosiale aktiviteter som bidrar til å styrke tilknytningen til samfunnet og gi alternativer til kriminell atferd. Dette fungerer ikke i alle tilfeller og vi trenger derfor sterkere reaksjonsformer for å få unge kriminelle på rett spor. Vi foreslår derfor økt bruk av tvangstiltak.

Det er nødvendig med en koordinert og målrettet innsats for å møte denne utfordringen. Et tettere samarbeid mellom politiet, kommunen, Kriminalomsorgen og frivillige organisasjoner er avgjørende for å implementere effektive tiltak mot ungdomskriminalitet.

Videre vil vi arbeide for å forbedre rehabiliteringstilbudene for unge lovbytere. Dette innebærer å tilby individuelt tilpassede tiltak som utdanning, arbeidstrening, rusbehandling og psykososial støtte, med sikte på å reintegrere dem som ansvarlige og produktive samfunnsborgere.

Gjennom en kombinasjon av forebyggende og rehabiliterende tiltak, kan vi i Høyre bidra til å redusere ungdomskriminaliteten og skape tryggere lokalsamfunn for alle innbyggere.

Politiet må utvikles i tråd med kriminalitetsbildet. Enkelte politidistrikt kommer dårlig ut av ressursallokeringsmodellen i politiet (RAM) og er underfinansiert. Dette gjør en aktiv innsats mot økt ungdomskriminalitet mer krevende for politiet. Dette må rettes opp gjennom en endring av RAM.

Høyre vil:

- Ta initiativ til samarbeid mellom kommune, foresatte/foreldre, nettverk etter soning og ungdomsklubber der tidligere straffedømte som vil bidra til et bedre samfunn kan ha en aktiv rolle, etter modell fra Larvik kommune, for å hjelpe unge ut av kriminalitet.
- I større grad ansvarliggjøre foresatte/foreldre for mindreåriges kriminelle handlinger.
- Etablere tettere samarbeid mellom Kriminalomsorgen, grunnskolen og videregående skole, gjennom blant annet besøk til institusjoner, for å forebygge bedre.
- Sørge for hjemmel for nødvendig tvangsbruk der andre tiltak ikke når frem etter alvorlige eller gjentatte lovbrudd.

- Utrede bruk av tvangsbehandlingstiltak etter institusjonsmodell som er brukt ved Adamstuen ungdomstiltak, Søndre Nordstrand bydel i Oslo
- Utvide bruken av oppholdsforbud i belastede områder, og gi politiet mulighet til å håndheve ved bruk av elektronisk fotlenke/omvendt voldsalarm med bevegelsesrestriksjoner.
- Opprette et hurtigspor i domstolene for barne- og ungdomskriminelle, med større adgang for å tilpasse straffen til den enkelte unge, og sørge for kortere vei fra handling til konsekvens.
- Øke bruken av ungdomsoppfølging og ungdomsstraff som reaksjon på gjentatt og/eller grov kriminalitet begått av ungdom mellom 15 og 18 år.
- Der det er hensiktsmessig bruke påtaleunntatelse kombinert med tydelige, strenge rammer for den unge.
- Satse på forebygging gjennom foreldreveiledningsprogram som tilbys alle foreldre.
- Satse på tidlig innsats gjennom foreldreveiledningsprogram som tilbys utsatte grupper.
- Satse på forebyggende arenaer - møtesteder for barn og unge som ungdomsklubber og andre fritidstilbud med ansatte som har miljøterapeutisk bakgrunn.
- Styrke politiets verktøy og virkemidler i møte med mindreårige som utøver vold og kriminell atferd.
- Endre ressursallokeringsmodellen (RAM) slik at en får en bedre fordeling av ressursene.

Rogaland Høyre

22. En justispolitikk som stiller krav

Dagens Norge går i feil retning. Man hører stadig om mer ran, vold og gjengkriminalitet. I tillegg blir mer og mer av kriminaliteten utført av mindreårige. Mange unge blir rekruttert til kriminelle gjengmiljøer, og enkelte slipper unna med kriminelle handlinger som følge av at de er under den kriminelle lavalderen.

I fjor knivstakk en 14-åring en voksen mann på en buss i Bærum. Ungdommen slapp unna all form for straff. Det er feil at det ikke stilles krav til unge som utfører kriminalitet. Er man i stand til å drepe et menneske, er man også i stand til å ta konsekvensene av det. Det er også viktig for å få sårbare ungdommer inn på riktig spor igjen.

For å snu den negative utviklingen er vi nødt til å senke den kriminelle lavalderen i Norge. Det må stilles krav til de som begår kriminalitet, også ungdom. Å senke den kriminelle lavalderen vil også gjøre det vanskeligere for kriminelle gjenger å bruke unger til å løpe ærender for seg uten konsekvenser. I tillegg må det sørges for at unge som begår kriminalitet blir møtt med straff tilpasset dem, samtidig som man blir møtt av et hjelpeapparat fra samfunnet for å komme seg ut av kriminelle miljøer.

I Norge i dag fortjener barn å være barn. Vi skal unngå at mindreårige blir rekruttert til kriminelle gjenger. Vi skal jobbe for å ta tryggheten tilbake blant de yngste samfunnsborgerne.

Høyre vil:

- Senke den kriminelle lavalderen i Norge
- Sørge for at unge blir møtt med straff tilpasset dem.
- Jobbe for et hjelpeapparat som skal hjelpe alle mindreårige kriminelle ut av kriminelle nettverk.
- Ansette flere politifolk.

- Innføre tvangsflytting av straffedømte gjengkriminelle der det ses som sannsynlig at de faller tilbake i samme kriminelle miljø.

Nordland Høyre

Kommunal og forvaltning

23. «Fritt brukervalg» i alle kommuner

«Fritt brukervalg» gir den enkelte rett til å bestemme selv hvem som skal bidra når hjelpebehovet melder seg. Den hjelpetrequende får selv bestemme over eget liv og kropp og vil forholde seg til færre i behandlingen. Dette gir større trygghet og bedre kommunikasjon med hjelpeapparatet både for pasient og pårørende.

Innføringen av «fritt brukervalg» i hjemmetjenesten betyr at flere private aktører sender inn anbud. Ansatte i omsorgssektoren – enten de arbeider for kommunen eller private – besitter god kompetanse. Riktig og god kompetanse, samt fleksibilitet er avgjørende for å komme i betraktning som aktør.

«Fritt brukervalg» vil gi større mangfold i tjenestene, større fleksibilitet i tjenestetilbudet og bidra til bedre tilpasning til individuelle behov. Trøndelag Senior Høyre ser utfordringene med både å forbedre dagens tilbud og samtidig dekke et økende behov for helsetjenester. Stabilitet i kontakten mellom pasient og pleiepersonell og friere organisatoriske rammer vil være et bidrag til å få prøvd ut arbeidsordninger og ny velferdsteknologi.

Høyre ber:

- Kommuner ta initiativ til å innføre «fritt brukervalg» der hjemmetjenesten blir vurdert for en mer effektiv organisering.
- I en anskaffelsesprosess med private aktører er det viktig å velge de med riktig kompetanse.
- Brukere, ansatte og tillitsvalgte må inkluderes i prosessen, men kommunen er premissleverandør og definerer selv tjenestområdet.
- Bygging av bofellesskap og omsorgsboliger i offentlig og privat regi må økes. Bofellesskapene plasseres i nærheten av sentrale handels-, fritids og aktivitetstilbud. Kommunene må ha dette med i sin arealplanlegging og samtidig legge til rette for behovsrettet subsidiering.

Senior Høyres Landsforbund

24. Nye statlige pålegg til rensing av vann og avløp uten økonomisk oppfølging

I løpet av få år vil store deler av kommune-Norge merke nye krav til rensing av avløp. Staten er i ferd med å innføre nye og sterkt skjerpede føringer og pålegg til renseanlegg, blant annet krav om rensing av nitrogen. De nye statlige kravene vil medføre behov for investeringer både i form av utbedringer av eksisterende renseanlegg, og bygging av nye.

De nye kravene kommer av en grunn. Oslofjorden og omkringliggende fjorder er dessverre blitt historien om en vannressursforvaltning som har kommet i skyggen av andre politiske saker. Det er nå store etterslep for å komme ajour med miljøinvesteringer i vann- og avløpssektoren og i landbruket. Vassdragene og kystområdene våre er en svært viktig framtidsressurs og må prioriteres.

Nasjonalt har organisasjonen Norsk Vann beregnet at det er et nasjonalt investeringsetterslep innen vann og avløp på drøye 300 milliarder kroner. En stor del av dette etterslepet er knyttet til områdene som drenerer til Oslofjorden. Utfordringene er knyttet til dårlig kvalitet på ledningsnett og mangelfull rensning, særlig av nitrogen.

Forrige gang det ble investert mye i renseanlegg var på 1980 og 90-tallet, og den gang ga staten et investeringstilskudd på 25 % av kostnaden. For å motivere og for å få til en felles satsning på avløpssystemene de neste 5-10 årene, må staten etablere en øremerket tilskuddsordning for kommunene, i likhet med det som skjedde på 80 og 90-tallet. Parallelt med dette må Miljødirektoratet gi felles føringer for statsforvalternes rensepålegg til kommunene og næringslivet for å sikre helhetlig gjennomføring.

Som et eksempel har kommunene Skien, Porsgrunn og Bamble i Grenland startet arbeidet med å etablere nye renseanlegg som møter de kravene. Kravene tas på alvor, og for å kunne realisere planene er det avklart at disse kommunene må jobbe felles. De tre kommunene med omtrent 100 000 innbyggere er likevel forespeilet kostnader på over 4,5 milliarder kroner, og det er for mye for kommuneøkonomien.

Forventningsgapet mellom hva som kreves fra nasjonalt hold og hva kommunene har mulighet til å gjennomføre, fortsetter å øke. Kommune-Norge har i dag hverken egenkapital, finansiell bæreevne eller leverandørevne til å håndtere utfordringen med etablering av nye renseanlegg alene.

Høyre vil:

- At Statsforvalterne må settes i stand til å gjennomføre et investeringsprogram for opprustning og nitrogenrensing i avløpssektoren på Østlandet.
- Parallelt med nødvendige pålegg til kommunene må det etableres en statlig tilskuddsordning tilsvarende minimum 25% av investeringskostnadene.
- At det i tillegg etableres en statlig langsiktig og forutsigbar lånefinansiering for samme tiltak, for de beløp som ikke dekkes av direkte tilskudd, jf. pkt. 1.

Telemark Høyre

25. Færre statlige krav og mer lokalt selvstyre

Staten har de siste årene fått høyere inntekter blant annet gjennom salg av gass til land i Europa og økt formuesskatt. Det har oppstått en situasjon med en rik stat og underfinansierte kommuner. Kommunene påføres stadig flere oppgaver uten at tilstrekkelige midler følger med. Samtidig øker kommunale utgifter som følge av økte strømavgifter, lovpålagte forpliktelser, og ikke minst flere statlige krav, samt bosetting av flyktninger fordi det er krevende å finne boliger og gi god nok integrering. Kommunene klarer heller ikke å ansette tilstrekkelig med personell for å ivareta velferdstiltak for en voksende eldre befolkning.

Høyre mener at det lokale selvstyret må styrkes. Når statlige krav fremmes, må det følge med tilstrekkelige midler. Lokale politikere vet hvor skoen trykker og er nærmest til å ha kunnskap om situasjonen i kommunen og dens innbyggere.

Mer handlefrihet for kommunene vil gi økt velferd til de som trenger det mest. I tillegg vil kommunene få frihet til å ansette mangel-personell på riktige poster.

Det er en viktig kommunal oppgave å legge til rette for bærekraftig næringsutvikling, noe som sikrer grunnlaget for bedre velferdstilbud. Derfor må kommunene få økt handlefrihet også i arealsaker.

Høyre krever at:

- Det lokale selvstyret utvides
- Mer handlefrihet for kommunene
- Overføringer til kommunene i forhold til oppgaver som pålegges
- Færre pålegg om mottak av flyktninger der kapasiteten er sprengt
- Mulighet til å ansette mangelpersonell
- Økte overføringer i henhold til kommunale oppgaver
- Kommunene får økt handlefrihet i arealsaker

Senior Høyres Landsforbund**26. Distriktenes rolle i totalberedskapen**

Den dype freden, sikkerheten og tryggheten vi alle er vant med, er over. For få år siden erfarte vi hvordan en pandemi momentant kunne endre livene våre over en lang periode. Vi vet at det vil komme nye pandemier. I løpet av få måneder har den geopolitiske situasjonen endret seg slik at vi også i Norge må tenke forsvar, sikkerhet og beredskap på en måte vi ikke har kjent på siden 2.verdenskrig. I krig og kriser søker folk vekk fra byene og ut i distriktet. Den beste beredskapen sikrer vi ved å ha gode planer for håndtering av dette.

Nylig la regjeringen frem Totalberedskapsmeldingen som tar sikte på å forberede oss på krise og krig. Det foreslås å lovfeste kommunale beredskapsplaner. For distriktskommunene er det særlig viktig å til enhver tid være beredt til å håndtere akutt tilflukt fra byene.

I Norge har vi 500.000 fritidsboliger som ligger 2-4 timer unna byene. Omtrent 200.000 eies av Oslo-familier. Hver tredje bolig i Innlandet, hele 90.000, er en fritidsbolig. I motsetning til fastboliger ligger nesten samtlige fritidsboliger spredt i hele landets distriktskommuner. Fritidsboligmassen er naturligvis ikke svar på alle akutte kriser, men vi bør ha lært av pandemien at den kan utgjøre en viktig del av beredskapen, dersom det er tilrettelagt for det. Fritidsboligene ligger der og i mange kommuner er det allerede god kommunikasjon med deltidsinnbyggerne via velforeninger og på annen måte, noe som bør videreutvikles.

På mange gardsbruk finnes det ekstra boliger og det er i tillegg et betydelig antall ikke bebodde eller fraflytta småbruk og hus i distriktene. Tall fra SSB peker mot at 211.000 norske boliger står ubebodd, de fleste i distriktene. Denne omfattende boligmassen kan tjene som tilfluktløkasjon for byene når krisen rammer.

Totalberedskapsmeldingen omhandler tiltak for å skape motstandsdyktighet og evne til å håndtere stress og katastrofe. Når distriktene blir tilfluktssted for et stort antall mennesker vil brukertallet på offentlige tjenester akutt mangedobles.

Matsikkerhet og selvforsyning er en sentral del av totalberedskapen. Norsk landbruk er avhengig av politisk bestemte rammevilkår som sikrer desentralisert matberedskap med bærekraftig landbruk over hele landet.

Bærekraftige og raskt omstillingsdyktige distriktssamfunn kan bli livreddende for en stor del av Norges befolkning. Det krever imidlertid en bevisst politikk på hvordan man raskt kan bygge opp et samfunn med

nødvendige tjenester og infrastruktur for et mye større antall brukere enn det lokalsamfunnets innbyggere utgjør.

Høyre vil:

- at kommunale beredskapsplaner inneholder oversikt over sin totale boligmasse med tilhørende kvaliteter samt oversikt over mulige lokasjoner for etablering av livsviktige tjenester og funksjoner.
- at det sikres økonomiske rammebetingelser som gir bonden lønnsomhet, stabile inntekter og grunnlag for investeringer.
- at det fremmes norskprodusert mat og lokal innovasjon, bl.a. ved å styrke konkurransen i meierisektoren, tilrettelegge for flere nisjeprodukter og lokale matsalgskanaler samt styrke lokale verdikjeder mellom produsenter og forbrukere.
- at det etableres geografisk spredte og robuste beredskapslagre for korn, kjøtt og grønnsaker over hele landet.
- at kommunene tilføres statlige midler som står i forhold til de oppgaver de pålegges i totalberedskapsarbeidet.
- at de nåværende og alternative forsyningslinjer for mat til sivilbefolkning og militære styrker må kartlegges og sikres.
- at norsk landbruk må opprettholde en husdyrproduksjon for å sikre selvforsyningsgraden.
- at kanaliseringspolitikken må videreutvikles for å sikre lønnsom planteproduksjon i samspill med husdyrhold.
- at politikken må stimulere til produksjon av kjøtt fra beite og norsk fôr som del av desentralisert matberedskap.

Innlandet Høyre**27. En slankere offentlig sektor**

Høyres mål er en slankere og mer effektiv offentlig sektor, som leverer bedre tjenester til innbyggere og næringsliv enn i dag. Offentlig sektors andel av fastlands-BNP må reduseres betydelig. For å få mer igjen for hver krone vi bruker på offentlige tjenester og administrasjon, bør det stilles forutsigbare krav til årlig effektivisering i alle offentlige etater og virksomheter. Digitalisering, ny teknologi og innovative offentlige innkjøp kan bidra til bedre, billigere og mer effektive løsninger i offentlig sektor. Flere av oppgavene som i dag løses av det offentlige, kan løses billigere og bedre av private aktører. Det må være viktigere at tjenestene er gode og effektive, enn at de leveres av offentlige ansatte.

Bruken av oljepenger i norsk økonomi har økt kraftig under Støre-regjeringen. Høyre mener det må utredes endringer i handlingsregelen som bidrar til at nivået på oljepengebruken blir bærekraftig over tid. Det bør vurderes å sette en grense for oljepengebrukens andel av de årlige statsbudsjettene. Det er også behov for å vurdere hvordan en revidert handlingsregel kan bidra til mer forutsigbarhet i perioder med store årlige svingninger i fondets verdi.

Behovet for reform av offentlige tjenester vil vokse i takt med økningen av behovet for offentlig innsats på flere områder de neste årene. Forsvaret skal rustes opp, det er behov for flere politifolk i gatene og behovene i helse- og omsorgssektoren vil øke betydelig i takt med økt levealder. Det blir krevende å møte disse behovene samtidig som offentlig sektors andel av BNP skal reduseres. Derfor må det gjøres mer for

å sikre at flere av de som i dag står utenfor arbeidsmarkedet, kommer i jobb. Det må alltid lønne seg å jobbe.

Norge er med sine tre forvaltningsnivåer et overadministrert land. Fylkeskommunene har relativt få oppgaver, som kan overtas av kommunene dersom de blir færre og større. Mindre kommuner sliter ofte med å tilby et bredt spekter av tjenester kostnadseffektivt. Større kommuner vil få bedre tilgang til kompetanse og ressurser, og vil gjøre det enklere å håndtere befolkningsnedgang og et økende antall pleietrengende eldre. Høyre mener det er nødvendig med en kommunereform der målet er å redusere antallet kommuner betydelig, slik at kommunene har et tilstrekkelig befolkningsgrunnlag til å levere gode tjenester til innbyggerne

Høyre vil:

- Innføre et tak på hvor stor andel av statsbudsjettet som kan finansieres av oljefondet.
- Utrede endringer i handlingsregelen som bidrar til ansvarlig bruk av oljepenger over tid.
- Starte en ny kommunereform med sikte på å redusere antallet kommuner betydelig og øke befolkningsgrunnlaget i hver enkelt kommune
- Avvikle fylkeskommunene.
- Sikre bedre styring av pengebruken i store offentlige prosjekter.
- Redusere veksten i antall ansatte i offentlig sektor ved å gjeninnføre og forsterke Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen.
- Fjerne statlige normer for å gi offentlige virksomheter fleksibilitet til å tilpasse bemanning etter lokale behov.
- Prioritere digitaliseringsprosjekter som fører til lavere offentlige kostnader og like god eller bedre kvalitet på tjenestene.
- Innføre en statlig regel som krever at en eksisterende regulering fjernes for hver nye som innføres.
- Øke bruken av offentlig-privat samarbeid.
- Redusere landbrukssubsidiene og legge til rette for et mer innovativt, selvstendig og konkurransedyktig landbruk.
- Redusere byggekostnader gjennom blant annet forenkling av plan- og bygningsloven.
- Ha en gjennomgang av hele offentlig sektor for å forenkle administrasjon og redusere kostnader.
- Gjøre det enklere for gründere, private og ideelle bedrifter å levere tjenester til det offentlige.
- Aktivt ta i bruk offentlige innkjøp til å anskaffe mer innovative og effektive produkter og tjenester.

Oslo Høyre

28.Reduksjon av unødvendige rapporteringer til offentlige registre

Unødvendige rapporteringskrav til offentlige registre skaper betydelige administrative byrder og kostnader for bedrifter, organisasjoner og privatpersoner. Disse byrdene resulterer i økt tidsbruk, høyere kostnader og ineffektiv bruk av ressurser, samtidig som de kan redusere tilliten til offentlig sektor.

Høyre vil:**1. Innføring av «kun én gang»-prinsippet:**

- Offentlige etater skal ikke kreve informasjon som allerede finnes i eksisterende registre.
- Etablering av en sentral database hvor informasjon deles mellom etater, med hensyn til personvern og sikkerhet.

2. Forenkling og harmonisering av regelverk:

- Gjennomgang av lover og forskrifter for å eliminere redundans og overflødige krav.
- Standardisering av rapporteringsformater og frister på tvers av sektorer.

3. Digitalisering og automatisering:

- Utvikling og implementering av digitale løsninger som gjør det mulig for brukere å sende inn informasjon direkte til relevante registre gjennom én plattform.
- Bruk av kunstig intelligens og maskinlæring for å samle og behandle data automatisk.

4. Bedre dialog med berørte parter:

- Opprette faste dialogfora mellom myndigheter, næringsliv, frivillige organisasjoner og andre interessenter for å sikre at rapporteringskrav er nødvendige og hensiktsmessige.
- Gjennomføre regelmessige høringer og undersøkelser for å avdekke unødvendige byrder.

5. Rapporteringsfrihet for små virksomheter:

- Vurdere fritak eller forenklede krav for små og mellomstore bedrifter for å redusere deres administrative byrder.

6. Evaluering og oppfølging:

- Etablering av en uavhengig komité/ forenklingsutvalg som skal overvåke implementeringen av tiltakene, evaluere deres effekt og gi råd om forenklinger.

Møre og Romsdal Høyre**29. Slepp kommunane fri****Ein meir effektiv og fleksibel kommune**

Kommunen gjennomfører tenester på vegner av staten, og er staten sitt verktøy for å gje innbyggjarane i Norge dei tenestene dei har rett og krav på. Det er i utgangspunktet opp til kvar enkelt kommune korleis dei ynskjer å prioritera sine midlar, og korleis ein ynskjer å utvikla sine lokalsamfunn. Handlingsrommet til kvar enkelt kommune blir stadig mindre, noko som også reduserer lokalpolitikarane sitt handlingsrom. Dette er fordi kostnadane ved å gje dei tenestene kommunane skal blir dyrare, og kommunane får mindre frå staten. Det er også fordi staten ikkje berre vedtar kva kommunane skal løyse, men i stor grad korleis kommunane skal løyse dei.

Kommunane må gjennom ei stor omstilling i åra som kjem. For at dei skal vere i stand til det, må dei ha nye og betre rammevilkår. Det betyr ikkje å berre auke i dei økonomiske rammene. Det betyr også å gje kommunane større handlingsfridom til å løyse oppgåver på nye måtar, utan at staten detaljstyrer dei.

Kommunane sitt handlingsrom

Det er stort forskjell på kommunane i Norge. Det er også stor forskjell på kva utfordringar kvar enkelt kommune har. Det er difor ikkje alltid kompetansen eller løysingane stortinget vedtar at kommunane skal

ha som passer best for den enkelte kommunen. Dette gjør at kommunen bruker pengar på å tilsette kompetanse staten krev at dei skal ha, framfor å bruke pengar på å tilsette personar med den kompetansen kommunen faktisk treng. Kommunen bruker også tid på planar og tiltak staten har pålagt dei, framfor å bruke tid på det som er meir prekært i kvar enkelt kommune. Det vert stadig høgare krav til utdanning i kommunane, og dei tilsette i norsk kommunesektor har høg kompetanse. Om kommunane skal få nytta denne kompetansen maksimalt, vil det vere betre om kommunane får meir rom til å definere sine eigne behov for bemanning, planar, kompetanse, og korleis dei vil løyse utfordringane dei står i. Norge bør nytte seg av innovasjonskrafta ein har i kommunane, og då må kommunane få auka handlingsrommet sitt for å løyse ting på sin måte.

Høgre vil:

- Redusere tal på bemanningsnormer i kommunal sektor.
- Heve lærarnorma og bemanningsnorma i barnehage, frå skule- og barnehagenivå til kommunalt nivå. Dette for å ha moglegheit til å prioritere bemanninga der kommunen til ei kvar tid ser ein treng det mest.
- Ein gjennomgang av alle normer og reglar kommunane må følge, for å fjerne dei som er utdatert, eller unødige.
- Auke kommunane sitt handlingsrom til å finne gode turnusordningar, saman med dei lokale tillitsvalde.
- Gjennomføre fleire reformer som «leve-hele-livet», der gode døme frå ulike kommunar i Norge blir samla, og der kommunar sjølv kan velje tiltak som passer sin kommune.

Sjølvråderett

Den største myten i norsk kommunesektor er at kommunane har lokal sjølvråderett. Dette kjem spesielt til uttrykk i saker innafor plan og byggesak. Ulike sektormyndre har blitt gjeven motsegnskompentanse, utan at det forpliktar dei til å komme med nye løysingar, eller som forpliktar dei til å betale for meirkostnaden for det dei krev. Eit eksempel på dette er Statens Vegvesen sin motsegnskompentanse knytt til trafikktrygging, der drift og forvaltning av fylkesveg ligg til fylkeskommunen, men Statens Vegvesen uavhengig av fylkeskommunen sine vurderingar kan legge inn motsegn mot planlagde løysingar.

Saksbehandlarar hjå statsforvaltar sit med store fullmakter til å utøve både politisk og juridisk skjønn i plan og byggesaker, og kan med denne «kompetansen» overprøva demokratisk valde lokalpolitikarar sine vurderingar om tiltak er innafor norsk lovverk eller ikkje. Ordninga med settestatsforvaltar har liten tillit blant lokalpolitikarane, då ein ser på statsforvaltarane som eit collegium, og at dei i liten grad er ueinig med sin kollega. Dette systemet fører til at klagesaker hjå statsforvaltar sjeldan blir «sett i korta», og at statsforvaltar ikkje endrar kurs i tråd med intensjonen til politikarane som vedtar regelverket, og politikarane som handhevar regelverket.

Plansystemet i Norge har blitt så stort, komplisert og byråkratisk, at sjølv store kommunar slit med å få på plass nye oppdaterte kommuneplanar. Det er openbart at kommunar ikkje skal legge opp til utbygging i sårbar natur, og storstilt utbygging på matjord. Skal ein klare å skåna slike områder, må ein gjere det enklare å for kommunar å utvikle områder som ikkje har slike «konfliktar». Om ein skal ha ein god, og planlagt utvikling av Vestland, må plansystemet forenklast, og tilliten til kommunane må aukast.

Høgre vil:

- Revidere plan- og bygningslova for å gje kommunane meir sjølvråderett, og særleg presisera høve til å nytta seg av dispensasjonar.
- Forenkla planprosessane i kommunane, og gjere arbeid med kommuneplan smidigare.
- Etablere ei eining i kommunaldepartementet som behandlar ein gitt del av klagesakene som elles hadde gått til settestatsforvaltar. Resursane til dette skal takast frå statsforvaltar.
- Få på plass ei ordning som gjer at den offentlege instans som krev rekkefølgekrav i reguleringsplanar, når kommunen som er planmynde er ueinig, får eit medfinansieringsansvar for tillegget. Med å ansvarleggjera kravstillar gjennom plikt til spleiselag, kan ein stimulera til måtehald i krava og til forhandlingar om omfanget.
- Kommunane blir gjevne moglegheit til å gi amnesti, under visse føresetnader, for tiltak som er gjennomførte i strandsona før 1986.
- Det blir utgreidd å innføre ein forvaltningsdomstol, som erstatning for ordninga med settestatsforvaltar.

Økonomiske rammer

Overføringane til kommunane har i fleire år vore under lønns- og prisvekst i Norge. Samtidig har skatteinngangen til kommunen gått betrakteleg ned. I tillegg vil kostnadane for kommunane auka i åra framover. Kommunane må ha insentiv til å omstilla seg, men det er også viktig at kommunane får dekkja den faktiske kosten det er å gje tenestene staten krev.

Vedlikehaldsetterslepet og nye krav på vatn- og avlaupssystemet i kommunane er stort. Gebyr og avgifter i kommunane vil auke monaleg om kommunane skal klare å ta igjen etterslepet utan grep som hjelper kommunane med å takle dette. Kommunane må også sjå på nye måtar å organisere ser på, der ein i større grad bør jobba for å få på plass større einingar, slik ein for eksempel har gjort på avfallshandtering i kommunane.

Det må lønne seg for kommunane å legge til rette for lokal verdiskaping. Om dette er kraftproduksjon, havbruk, eller om det er annan aktivitet som gjev inntekt til fellesskapet. Dette må også gjelde for kommunar som legg til rette for store arbeidsinnvandrargrupper. Desse kommunane er ofte vertskap for store bedrifter i bygg- og anleggsbransjen, skipsverft, prosessindustri og andre næringar som er heilt avhengige av utanlandske arbeidadarar for å oppretthalde drift og verdiskaping.

Høgre vil:

- Auka overføringane til kommunane i tråd med lønns- og prisvekst.
- Fjerne meirverdiavgifta på vass- og avlaupstenester.
- Evaluere korleis sjølvkost som finansieringsmodell for vass- og avlaupssektoren fungerer.
- Få på plass intensivordningar for å motivere til samarbeid og organisering i større einingar innanfor vass- og avlaupssektoren.

Jobbe for at kommunane skal få ein større del av inntektene frå skattlegging av utanlandske arbeidadarar. Dette inkluderer både dei som er underlagt kildeskatt-ordninga og dei som er ordinært skattlagt.

Vestland Høyre

30. Mer lokalt selvstyre, mindre statlig kontroll og bedre regulering

Høyre mener at myndighetene må legge til rette for vekst og utvikling i hele landet. Norge er overbyråkratisert og det er på høy tid å gjennomføre forenklingsreformer i offentlig sektor, blant annet for å redusere makten til Statsforvalteren og andre statlige myndigheter, sikre større respekt for den private eiendomsretten og mer lokaldemokrati.

Det er for vanskelig og kostbart å få tak i riktig bolig for unge som ønsker å etablere seg i distriktet, terskelen for å komme inn på boligmarkedet i pressområdene blir stadig høyere og bedrifter som vil utvide eller starte ny virksomhet må være forberedt på lange og utmattende plan-, regulerings- og klageprosesser.

Det er sammensatte årsaker bak disse utfordringene, og en av årsakene er et omfattende regelverk med nasjonale krav som blant annet bidrar til å øke terskelen for å komme inn på boligmarkedet. Mange av kravene som stilles til lokal arealplanlegging- og regulering kan hver for seg være hensiktsmessige. Samlet sett skaper kravene svært komplekse plan- og reguleringsprosesser, og et byråkrati med for mange grunner til å si nei til nye boliger og andre positive tiltak.

For privatpersoner eller bedrifter som vil skape og utvikle noe representerer dette et alvorlig problem. Høyre ønsker at regelverket og byråkratiet skal legge bedre til rette for den lokale bedriftens ønske om å utvide og utvikle nye arbeidsplasser, i stedet for et regelverk som kveler privat initiativ og skaperkraft.

For Høyre er privat eiendomsrett det klare utgangspunktet. Hver enkelt skal kunne utnytte egen eiendom slik de ønsker, innenfor rammen av lokalt vedtatte planer. Det er lokalpolitikere og de ansatte i kommunen som er nærmest til å vurdere og vekte lokale arealinteresser. Samtidig er det klart at nasjonale interesser gjør det nødvendig med en viss statlig styring og kontroll, for eksempel for å forhindre gradvis nedbygging av natur. Høyre ønsker at viktige nasjonale interesser skal ivaretas på en effektiv og forutsigbar måte, med grunnlag i klare retningslinjer som er klare og forutsigbare både for kommunen som plan- og reguleringsmyndighet, for næringslivet og privatpersoner.

Lokalt areal – lokalt demokrati

Norsk arealpolitikk overlater i utgangspunktet arealprioriteringer til kommunestyrene som vedtar kommuneplanens arealdel. Samtidig forutsetter plan- og bygningsloven at kommunene etterlever rammer og retningslinjer som gis av statlige og regionale myndigheter, i et hierarkisk system. Statlig styring og kontroll av lokale arealprioriteringer gjøres enten med grunnlag i vedtatte regler, i lov, forskrift, statlig plan mv. eller med grunnlag i retningslinjer i form av nasjonalt vedtatte interesser og føringer for arealpolitikken.

Innsigelsesinstituttet ble innført i 1985, samtidig som kommunene fikk ansvar for å godkjenne kommunale planer selv. Før 1985 måtte kommunale planer godkjennes av departementet.

Intensjonen i plan- og bygningsloven er at samordning mellom statlige, regionale og lokale myndigheter skal skje så tidlig som mulig og at god planlegging skal hindre konflikt mellom ulike sektorer og interesser. Denne intensjonen lar seg ikke realisere med et regelverk som er svært fragmentert, med et stort antall sektorlover og hvor de ulike sektorlovene er koblet sammen med plan- og bygningsloven på ulike måter.

Etterlevelse av både regler og retningslinjer håndheves primært av statlige og regionale organers myndighet til å fremme innsigelser til arealplaner og gjennom reglene om klage på enkeltvedtak. Det er i dag 21 ulike myndigheter som har innsigelseskompetanse. Statsforvalteren er både innsigelsesmyndighet og samordningsmyndighet/mekler. Statsforvalteren er også klageinstans i bygge- og reguleringssaker.

Høyre mener det er nødvendig å reformere arealpolitikken både for å styrke det lokale selvstyret i arealpolitikken og samtidig sikre effektiv håndhevelse av viktige nasjonale interesser som kommunene mangler mulighet eller kompetanse til å ivareta. Arealpolitikken er overkomplisert og overadministrert fordi regelverket er for omfattende, fragmentert og komplisert og fordi skjønnsmessige regler og retningslinjer gjør grensen mellom det lokale selvstyret og statens styring og kontroll uklare.

Høyre vil:

- Redusere og harmonisere sektorlover for å forenkle planlegging, begrense og effektivisere innsigelsesinstituttet og styrke det lokale selvstyret.
- At statlig styring og kontroll i arealpolitikken som hovedregel skal skje med grunnlag i klare, forutsigbare regler.
- Gjennomgå regler og nasjonale retningslinjer i arealpolitikken med sikte på generelt å redusere omfanget og særlig redusere regler og retningslinjer som gir det statlige byråkratiet kompetanse til å overprøve lokaldemokratiets politiske skjønnsutøvelse.
- At regelverk og retningslinjer i større grad skal prioritere behovet for økt boligbygging og flere arbeidsplasser ved å lovfeste dette som selvstendige mål i plan- og bygningsloven.
- At lokal råderett skal være det førende prinsippet i areal- og reguleringssaker og at statlig styring og kontroll på dette området skal forutsette håndhevelse av sterke nasjonale interesser gjennom overprøving på faglig grunnlag, med tillit til at avveining av ulike hensyn best avklares i lokaldemokratiet.
- At statsforvalteren ved samordning av innsigelser skal prioritere hvilke som veier tyngst og at lokale vedtak skal vektlegges i innsigelsesbehandlingen.

Flere boliger krever færre statlige krav, raskere regulering og mer effektiv saksbehandling

For å sikre at flere kan eie sin egen bolig og et bedre leiemarked må det bli bedre tilgang på egnede boliger i hele landet, både i distriktene og i byene. Høyre mener at de gode intensjonene som ligger bak alle kravene som må oppfylles for å realisere nye boliger, samlet sett fører til at det grunnleggende samfunnshensynet til å få bygd mange nok boliger av riktig kvalitet ikke lar seg oppfylle. Omfattende byråkrati, lange prosesser og uforutsigbarhet bidrar til økte kostnader og at det tar for lang tid å bygge nok boliger.

Høyre mener det er helt nødvendig å gjøre det enklere å realisere små og store boligprosjekter, både i by og i distrikt, gjennom å stille strengere krav til det offentlige, forenkle regulerings- og byggesaksprosesser og fjerne finansielle hindre for tilgang til boligmarkedet.

Høyre vil:

- At kommunale fristbrudd skal føre til betydelig reduksjon av gebyr for behandling byggesøknad og behandling av private planforslag. Ved alvorlige fristbrudd skal gebyrkravet bortfalle.
- At staten skal betale hele eller deler av saksbehandlingsgebyret dersom Statsforvalteren ikke ferdigbehandler klagen innenfor fristen.
- Gi kommunene større frihet til å prioritere saksbehandlingsressurser effektivt, ved å tidsbegrense kommunenes plikt til å følge opp tiltak som er gjennomført i strid med plan- og bygningsloven.

- Sørge for at industritomter, parkeringsplasser og andre eiendommer som i liten eller ingen grad blir brukt enklere kan omgjøres til boligformål og boligutvikling. For slike tomter kan kommunen ikke avslå søknad om tiltak med tilhørende omregulering kun med henvisning til at søknaden er i strid med gjeldende areal- eller områdeplan.
- Iverksette et forenklingsprogram for boligsektoren, der lover og forskrifter gjennomgås for å forenkle prosessene og redusere krav til dokumentasjon og rapportering, og gjennomføre utvidede forsøks- og dispensasjonsordninger brukes for å øke tilbudet og redusere prisene.
- Gi kommunene økt beslutningskompetanse innenfor rammen av byggteknisk forskrift, for eksempel slik at kommunen kan godkjenne særskilte boligtyper i egnede områder.
- Øke digitaliseringstempoet innenfor byggesaksbehandling og planarbeid, herunder gjennomføre pilotprosjekter for bruk av kunstig intelligens.
- Fjerne dokumentavgiften
- At utlånsforskriften skal gi fleksibilitet for førstegangskjøpere og kjøpere med god betjeningsevne, slik at de kan få lån uten tilstrekkelig egenkapital.

Byvekstavtaler

Erfaringene etter forhandlinger om byvekstavtaler har vist at nullvekstmålet for biltrafikk har blitt brukt av staten som et slags trumfkort som tilsidesetter andre viktige hensyn. Byvekstavtalene innebærer et krav om at tiltak eller reguleringsbeslutninger isolert sett ikke fører til økt biltrafikk. Med mindre kommunen kan dokumentere at et tiltak ikke fører til økt biltrafikk, vil gjennomføring være et brudd på byvekstavtalen.

Høyre mener at en slik absolutt tolkning av nullvekstmålet innebærer en betydelig begrensning i kommunenes kompetanse som plan- og reguleringsmyndighet, det fører til dårligere beslutninger og utgjør et uakseptabelt inngrep i det lokale selvstyret.

Høyre støtter intensjonen om å utvikle urbane byer, innenfra og ut, og forhindre unødig byspredning. Når muligheten til å bygge flere boliger i sentrum er begrenset, «eplehage»-fortetting i etablerte boligstrøk er både kontroversielt og har begrenset potensial og bynære grøntområder helst skal bevares, så vil den absolutte tolkningen av nullvekstmålet ikke bare føre til null vekst i biltrafikk, men til null vekst.

En bykommune som ønsker å legge til rette for en ny, moderne, grønn og fremtidsrettet bydel, må kunne gjøre det uten at det automatisk regnes som et brudd på byvekstavtalen. På samme måte bør det være en selvfølge at en kommune må kunne planlegge for nye boligområder i nærheten av større bedriftsetableringer i et område som er spredt eller ikke bebygget. I denne sammenheng står antakeligvis Tromsø i en særstilling som byvekstkommune, ettersom Tromsø kommune har veldig mye areal i egen kommune uten å ha et omland bestående av andre kommuner som det er naturlig å bosette seg i samtidig som man er arbeidstaker i Tromsø.

Den økte andelen elbiler bidrar dessuten til at biltrafikkens negative innvirkning på miljøet lokalt er mer begrenset, og denne utviklingen kommer til å fortsette.

Høyre vil:

- Revidere og styrke ordningen med byvekstavtaler gjennom å åpne for sterkere vektlegging av lokale forhold og flere hensyn enn nullvekstmålet for biltrafikk, herunder tilrettelegging for boligutbygging.

- Erstatte nullvekstmålet med et mål om nullutslipp fra personbiltrafikken.

Troms Høyre

31. 100 000 innbyggere i 2050

Finnmark skal vokse, og målet er klart: 100 000 innbyggere innen 2050. Dette krever en offensiv og målrettet næringspolitikk som skaper arbeidsplasser, og gjør Finnmark til et attraktivt sted å bo og investere i. For å lykkes må vi bygge en økonomi som gir rom for både etablerte og nye næringer, slik at unge velger å bosette seg, familier kan skape en trygg fremtid, og bedrifter får forutsigbare rammevilkår. Høyre tror på Finnmark, og vi i Høyre vet at vekst ikke kommer av seg selv – den må skapes gjennom handlekraftig politikk som setter verdiskaping og utvikling foran usikkerhet og stagnasjon.

Finnmark er Norges viktigste ressursfylke, og vi må kreve flere arbeidsplasser gjennom bærekraftig utnyttelse av våre naturressurser. Finnmark har levd av havet og jorda i flere 1000 år – og det skal vi gjøre i all fremtid også.

Med enorme ressurser og strategiske fordeler har Finnmark potensial til å vokse innen både tradisjonelle og nye næringer:

- Mineralnæringen kan bli en motor i det grønne skiftet, med tilgang til kritiske metaller som verden etterspør.
- Olje- og gassnæringen i Barentshavet representerer fortsatt store muligheter for verdiskaping og teknologiutvikling.
- Reiselivsnæringen vokser kraftig og har et betydelig vekstpotensial.
- Landbasert vindkraft kan gi rimelig energi til industri og lokalsamfunn.
- Fiskeri og havbruk er en av verdens mest klimavennlige næringer og gir store utviklingsmuligheter.

Når vi legger til rette for både små- og mellomstore bedrifter samt store industrisatsinger, skaper vi også arbeidsplasser i servicebransjen, nye leverandørkjeder og teknologiutvikling. Finnmark skal være et fylke der det er enkelt å drive næring, skape arbeidsplasser og bidra til vekst.

Men vekst krever handling. Vi kan ikke tillate at byråkrati og trege prosesser stanser utvikling. Dagens system, der prosjekter står på vent fordi godkjenninger behandles sekvensielt, må endres. Vi trenger parallelle prosesser og en kultur der næringsutvikling prioriteres. Sameksistens mellom næringer er viktig, men det må ikke brukes som en unnskyldning for å si nei til nødvendige investeringer. Finnmark har plass til både industri, gruver, reiseliv, fiskeri, reindrift, havbruk og fornybar energi – men vi må ha en Høyre-politikk som muliggjør utvikling i stedet for å hindre den.

Høyre tror på Finnmarks fremtid. Vi vet at uenigheter vil oppstå, men de må løses gjennom effektive demokratiske prosesser hvor beslutninger tas raskere. Vi trenger mer optimisme, flere investeringer og en tydelig prioritering av verdiskaping.

Finnmark skal ikke være et fylke der vi spør om det går an – vi skal være et fylke der vi sier: Vi får det til!

Høyre vil:

- Garantere utbygging av 420 kV-linjen til både Vest- og Øst-Finnmark for å sikre nok kraft til industri, næringsliv og husholdninger.
- Redusere byråkratiet ved å forenkle lovverket og innføre parallelle prosesser for konsesjonsbehandling innen kraftutbygging, strømnnett, mineralutvinning, havbruk og infrastruktur.
- Prioritere industri- og næringslivssatsing foran andre hensyn for å sikre vekst og utvikling i Finnmark.
- Legge til rette for vekst for en helårs reiselivsaktivitet i Finnmark gjennom kompetanseløft, offentlig og privat samarbeid, bredere markedsføring.
- Kommunenes posisjon for å gjøre egne prioriteringer i egen kommune må være et grunnprinsipp i demokratiske prosesser.
- Innføre en egen Finnmarksskatt for privatpersoner, og skatteinsentiver for næringslivet som er lokalisert i Finnmark.

Finnmark Høyre

Næring

32. Råstofftilgang og bærekraftig verdiskaping i fiskeindustrien

Norge står i en særstilling som sjømatnasjon med noen av verdens mest verdifulle marine ressurser, men dagens fiskeindustri er preget av lav lønnsomhet og kortsiktige sesongarbeidsplasser. Det hindrer rekruttering av kvalifisert arbeidskraft og skaper ustabile arbeidsvilkår i kystsamfunnene. Et hovedmål i norsk fiskeripolitikk, understøttet av havressursloven og deltakerloven, er sysselsetting og bosetting i distriktene. Den nye kvotemeldingen, Folk, fisk og fellesskap (2023-2024), forsterker målet om bærekraftig ressursforvaltning, rettferdig kvotefordeling og lokal verdiskaping.

Kystflåten møter i dag en rekke utfordringer som hemmer bærekraftig lønnsomhet og rekruttering, noe som spesielt rammer små kystsamfunn. Lave kvoter gir begrensede inntektsmuligheter, og sammen med høye investeringer og driftskostnader gjør dette det vanskelig for mange fiskere å oppnå økonomisk stabilitet. Strengte kvoteregler gjør det også utfordrende å tilpasse seg markedets behov og variasjoner i fiskebestandene. Dette fører til færre helårige arbeidsplasser og ustabile arbeidsvilkår, noe som svekker bosettingen langs kysten. En fleksibel kvotepolitikk og bedre støtte til lokal verdiskaping er nødvendig for å skape økonomisk bærekraftige kystsamfunn.

Hovedutfordringer:

1. Råstofftilgang og stabilitet: Uforutsigbar tilgang på fisk gjør helårig drift krevende. Torskeoppdrett og ny fryseteknologi kan gi jevn råstofftilførsel som bedrer industriens langsiktighet.
2. Kvotepolitikk og fleksibilitet: Streng kvoteallokering hindrer nødvendig tilpasning i fiskeindustrien. Nye virkemidler er nødvendig for å møte næringens behov.
3. Verdiskapning og bearbeiding: For mye råstoff eksporteres ubearbeidet, hvilket frarøver lokalsamfunn arbeidsplasser og verdiskaping. Økt bearbeidingsgrad i Norge kan sikre bedre ressursutnyttelse. En lokal bearbeiding av fisken vil sørge for at absolutt hele fisken kan utnyttes, fra filet til restråstoff til marine oljer og proteiner.

Høyre vil:

- **Fleksible produksjonskonsesjoner:** For å styrke tilgangen på råstoff til norsk fiskeindustri bør bedrifter som produsenter villfanget fisk få anledning til å leie laksekonsesjoner, gitt at all produksjon går til videreforedling i Norge. Departementet auksjonerer maksimal tillatt biomasse (MTB) annet hvert år, noe som gir rom for fleksibel tildeling. En slik tilpasning kan øke bearbeidingsgrad og verdiskaping lokalt, avhengig av politisk vilje til å støtte helårige arbeidsplasser og utnyttelsen av nasjonale ressurser i kystnære samfunn.
- **Utrede insentiver for økt bearbeidingsgrad på sjømat.** For å styrke tilgangen på råstoff til norsk sjømatindustri, bør det utredes nærmere hvilke virkemidler/insentiver som kan bidra til at alle produsenter sikres tilgang på råstoff som gjør at man kan skape helårige arbeidsplasser, øke viderefordelingsgraden i Norge, og utnytte nasjonale ressurser i kystnære samfunn.
- **Helhetlig næringsutvikling i kystsamfunn:** Lære av nordiske naboland og styrke nordområdenes økonomi og nasjonal beredskap. Ved å satse på varig næringsaktivitet i strategiske kystsamfunn kan vi sikre bosetting, lokal verdiskaping, og en langsiktig styrking av vår nasjonale sikkerhet.
- **Styrke norsk eierskap:** Prioriter nasjonalt eierskap og kontroll for å sikre at verdiskaping forblir i Norge.
- **Sikre forutsigbarhet i kvotepolitikken** for bedre tilpasning til markedet og fiskebestandene.
- **Støtte kystflåten** med tiltak som bidrar til helårig drift og stabil sysselsetting.

Høyre oppfordrer regjeringen til å konkretisere sine intensjoner om å skape helårige arbeidsplasser og styrke lokal verdiskaping i fiskeripolitikken. Politisk vilje og evne kan skape hundrevis av nye arbeidsplasser langs kysten, særlig i næringssvake kommuner. Vi har en unik mulighet til å utvikle bærekraftige kystsamfunn basert på ett av de naturgitte ressursene vi har, nemlig fisk som er etterspurt over hele verden. Ved å prioritere helårige arbeidsplasser og norsk eierskap kan vi sikre robuste, bærekraftige kystsamfunn og øke Norges økonomiske selvforsyning og beredskap.

Nordland Høyre**33. Bedre vilkår for gründere og verdiskaping!**

Å være gründer og drive næringsvirksomhet i Norge er ofte unødvendig komplisert og kostnadskrevende. Rapporteringskrav koster norske bedrifter anslagsvis 20 milliarder kroner hvert år. Komplekse regelverk og tidkrevende dialog med offentlige myndigheter går på bekostning av virksomhetens mulighet til å skape verdier og arbeidsplasser. Særlig opplever mange små og mellomstore bedrifter det som vanskelig å navigere i lovverk og byråkrati. Høyre vil gi bedre rammebetingelser for de som skaper arbeidsplasser og verdier for fellesskapet, og at det skal bli enklere for næringslivet å følge krav, lover og regler.

En eklere hverdag**Høyre vil:**

- Sette et nettomål om forenklinger for næringslivet.
- Ha som hovedprinsipp at dersom nye rapporteringskrav til næringslivet må innføres, skal gamle krav og regelverk av tilsvarende omfang fjernes.
- Fjerne rapporteringsplikter som ikke lenger er relevante eller i bruk, inkludert underliggende regelverk.

- Legge til rette for at rapporteringskrav fra ulike offentlige etater samordnes slik at virksomheter ikke trenger å sende inn samme informasjon flere ganger.
- Legge til rette for at krav til kontroller i virksomheter, som for eksempel hvitvaskingskontroll og internkontroll, samkjøres slik at dobbeltarbeid unngås og prosessene blir mer effektive.
- Samle ulike offentlige portaler og initiativ rettet mot gründere slik som Altinns 'Starte og drive bedrift', Innovasjon Norges 'En vei inn' og DFØs 'Tilskudd.no' på et felles sted.
- Endre merverdiavgiftslovgivningen slik at den harmoniserer med regnskapsåret.
- Åpne for en frivillig ordning med mva.-registrering fra første krone, slik at virksomheter slipper å etter-fakturere merverdiavgift når omsetningsgrensen er nådd.
- Innføre en høyere omsetningsgrense for registrering i Merverdiavgiftsregisteret, slik at den samsvarer med grensen i Norden for øvrig.
- Gjøre det enklere for bedrifter å drive kontantfritt.
- Videreføre Regelrådet og styrke forvaltningens etterlevelse av rådets anbefalinger.

En moderne arbeidslivspolitik

Høyre vil:

- Gjennomgå arbeidsmiljøloven med sikte på å gjøre språket mer forståelig og bedre tilpasset hverdagen til norske virksomheters, spesielt de små og mellomstore.
- Gjøre offentlige digitale verktøy lett tilgjengelig for arbeidsgivere, blant annet for å gjøre det enklere å følge lovens arbeidstidsbestemmelser.
- Oppheve det generelle forbudet mot inn- og utleie av arbeidskraft fra bemanningsselskap.
- Åpne for generell adgang til å prøve ut kandidater i midlertidige stillinger i en nærmere angitt prøvetid.
- Tydeliggjøre oppsigelsesregelverket, slik at det er lett forståelig og gir forutsigbarhet for alle parter.

Bedre prosesser for anbud og søknader

Høyre vil:

- Forenkle offentlige anskaffelser ved økt bruk av standardkontrakter som reduserer prosesskostnader og risiko for virksomhetene.
- Sette et mål om at minimum 5 prosent av offentlige innkjøp skal gjøres fra gründerbedrifter eller startups.
- Innføre et kompetansehevingsprogram for å styrke bestiller-kompetansen i offentlig forvaltning.
- Styrke Leverandørutviklingsprogrammet (LUP).
- Gjeninnføre StartOff-ordningen.
- At kommunale søknadsprosesser i større grad standardiseres og gjøres enklere, for eksempel når det gjelder plan- og byggesaker og søknader om alkoholsalg.

Høyres Næringsforum
Høyres Kvinneforum

Akershus Høyres Arbeidsutvalg
Akershus Høyres Næringsforum
Akershus Høyres Kvinneforum

34. Eit styrka næringsliv i Vestland gir betre velferd i heile landet

Vestland er landbruk- og fiskerifylket, leiande eksportfylke innan reiseliv, havbruk og maritim verksemd, og er vertskap for mange av dei viktige petroleumsaktivitetane langs kysten. Petroleumsindustrien står ovanfor kraftig omstillingsaktivitet og endringar i produksjon og etterspørsel som må adresserast og handterast. Som kraftprodusent står Vestlandet i ein særstilling og forsyner andre landsdelar med kraft. Løyser staten opp i nokre av det vestlandske næringsliv sine utfordringar og moglegheiter, vil det bidra til økt innovasjon, nyskaping og vekst som gagnar heile landet.

Havet har alltid vært viktig for Vestlandet. Det blir sagt at vi veit mindre om havet enn om universet. Med stadig stigande interesse for å utnytte havet, er ikkje svaret eit statsbudsjett som gjev Havforskningsinstituttet mindre midlar.

Fleire og fleire får auga opp for kva skattar og verdiar havet gøymer og kva rolle havet har i vårt globale økosystem. Ny industri kjem til, som havvind, karbonfangst- og lagring, akvakultur, havbruk til havs samt potensiell utvinning av havbotnmineral. Det er viktigare enn nokon gong å finne balansen i hausting av havets ressursar og bevare biologisk mangfald. Dette krev vesentleg meir kunnskap om havet og konsekvensane det vil ha for økosystemet i havet. Denne kunnskapen må ein ha før avgjersler med påfølgande konsekvensar vert fatta. Forsking og kunnskapsbaserte avgjersler er helt avgjerande for å kunne forvalte Norges havressursar på ein forsvarleg måte. Vi veit foreløpig altfor lite om korleis desse nye næringane vil påverke balansen i det enorme havrommet.

Regjeringa har spreidd usikkerheit om samlokaliseringa av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet. Når dei no også strupar budsjetta står vi i fare for å tape som kunnskapsdreven nasjon til havs.

Havbruksnæringa er ei av dei viktigaste distriktsnæringane vi har, og har bidratt til utvikling og busetnad på kysten. Dominerande aktørar som MOWI, Lerøy Seafood Group og Grieg Seafood har hovudkontor i Bergen, samtidig som andre små, mellomstore og leiande havbruksselskap er etablert andre stader i fylket. Næringa har eit svært stort potensiale for vidare berekraftig vekst, som vi må legge til rette for kan bli realisert. Trafikklyssystemet som regulerer veksten og produksjonsnivået har medført nedtrekk av inntil 18 % av produksjonsvolumet til aktørane på Vestlandet, noko som åleine representerer tapt verdiskaping på 4 mrd kroner. Nedtrekka rammar uavhengig av om den enkelte aktør har store eller mindre lakselus-utfordringar, og det må så rask som råd leggjast til rette for at aktørar kan få produksjonen tilbake. Trafikklyssystemet må bli gjennomgått, slik Havbruksutvalet òg har lagt til grunn.

Med den risikosituasjonen vi har i verda i dag må vi ta innover oss at norske sjøfolk på en sterk, norskkontrollert flåte også er bærebjelken i maritim totalberedskap. Det er særskild viktig at vi for framtida har norsk maritimt personell gitt vår lange kyst og rådande geopolitisk situasjon. Ved å fjerne taket på nettolønsordninga, ein tilskotsordning for sysselsetting av arbeidstakarar til sjøs, der redarane kan søke om å få tilbakebetalt skatt og arbeidsgivaravgift som de trekker sjøfolka, legg vi til rette for sterk maritim næring som kan hevde seg internasjonalt.

Vestland er det fremste kraftfylket i Norge, og kan spela ei endå sterkare rolle om ein får rammevilkår som stimulerer til nødvendige investeringar. Vertskommunane som ofrar naturareal for kraftproduksjonen må då få rettmessig kompensasjon for tilrettelegginga dei bidreg med.

Vestland har mange verna vassdrag som har ytterlegare potensiale for økt kraftproduksjon, utan at det utfordrar dei kjente verneverdiane. Vestland Høgre meiner derfor at skånsam utbygging i verna vassdrag lar seg gjere. Høgre er positive til kjernekraft.

Etterspurnaden etter kraft og nett er særleg stor i Vestland. Det betyr sterk vilje til å investera i næringsutvikling, jobbskaping og klimavennleg omstilling. Å leggja til rette for at bedriftene lukkast med sine planer er avgjerande for at Vestland og Norge kan nå sine vekst- og klimamål. Det inneber også å sikra transportkorridorar av kraft mellom produksjonsstadane til forbruksstadane.

Reiselivet i Vestland er i vekst. For å lukkast med nye investeringar, omstilling og produktutvikling må næringa først og fremst ha gode økonomiske rammevilkår. I tillegg må ein satsa på tiltak som hevar kvaliteten og legg til rette for aktivitet heile året. I Vestland er det sterkast vekst i ferie- og fritidsmarknaden, både frå norske og utanlandske gjester. Ei vekstkraftig og jobbskapande reiselivsnæring er viktig for å få fleire inn i arbeidslivet, for å gje betre service- og opplevingstilbod til innbyggjarane og for å ta vare på kulturhistorie og skape verdi, både i byane og bygdene i Vestland.

Vestland skal stryka kombinasjonen av natur, kultur, historie og aktivitets- og servicetilbod, i det enkelte reisemålet og i rundreisetilbodet.

Høgre meiner at:

- For å sikre ei berekraftig forvalting av havressursane må Havforskingsinstituttet styrkast økonomisk. Dette vil sikre at vi har den nødvendige kunnskapen for å balansere ulike interesser og ta vare på økosystema i havet.
- Det må innførast nye incentivordningar og eit meir framtidsretta forvaltningssystem for igjen å oppnå ny og berekraftig vekst og auka verdiskaping i oppdrettsnæringa. Dagens ordning basert på trafikklyssystemet har ikkje hatt den effekt som var tiltenkt og er mogen for endring. Kollektivt nedtrekk av produksjonskapasitet verkar mot sin hensikt, ein må få tilbakeført nedtrekk når ein kan godtgjera produksjon ihht. lusekrava. Effektiv forvaltning, treffsikre reguleringsformer, berekraft og teknologinøytralitet må vere bærebjelkane for vekst i næringa.
- Miljøkrava må være dei same for havbruksnæringa i heile landet. Høgre vil være ein garantist for at nedtrekket blir tilbakeført når ein kan godtgjere at ein produserer iht. lusekrava. Kollektivt nedtrekk verkar mot si hensikt. Tydelege mål, fiskevelferd og teknologinøytralitet må vere bærebjelkane for vekst i næringa. Dagens tak på nettolønsordninga i skipsfarten må fjernast.
- Klarare politiske mål om Vestlandet som kraftprodusent må kunne sikre også eige kraftbehov ved meir kraftproduksjon og nettutbygging.
- Nedtrekket ved rødt lys i havbruksnæringen må kunne flyttast til anleggstyper som gir forsvarlege og lave lusetal, som t.d på land, samt at det må arbeidast for sesongtilpassa MTB.
- Det må leggjast opp til enklare og raskare prosessar for saksbehandling av utbygging av kraft og nett.
- Ein må tilpasse innslagsnivået for kraftbeskatninga slik at det både er lønsamt å investere i auka produksjon eller effektutbygging og at vertskommunen ikkje får nedtrekk i si skattbare nettoinntekt frå den auka kraftproduksjonen eller effektauke.

- Innføring av fellesgodefinansiering rammar i all hovudsak hotell, hytte- og camping. Det blir fort skeiv fordeling for reiselivsnæringa. Næringa treng gode økonomiske rammevilkår som styrker konkurransekrafta og bidrar til en berekraftig utvikling av reisemåla.
- Vestlandet må sikrast ein sentral plass i den nasjonale turist eksportsatsinga, på lag med naturen.
- Gode økonomiske rammevilkår, med redusert skattetrykk som mellom anna fjerning av eigedomsskatt.
- Styrka kombinasjonen av natur, kultur, historie og aktivitets- og servicetilbod, i det enkelte reisemålet og i rundreisetilbodet.
- Sjølvbetjent butikkar må kunne ha opningstider på lik linje med daglegvarebutikkar under 100kvm.
- Sikre overgangen til sirkulærøkonomi gjennom oppdatert lovgiving, både med tanke på tekniske forskrifter og avgifts-innretningar.

Vestland Høgre

Transport og kommunikasjon

35. Flyene må lette, også i fremtiden

NHO Luftfart uttrykker uro for fremtiden til norsk luftfart, og melder om at det allerede er vanskelig å rekruttere piloter og personell til bransjen. Tre ulike forhold kan forsterke denne trenden: Bortfall av tårntjenester grunnet manglende offentlig støtte, et for strengt konsesjonsregime som umuliggjør tilstrekkelig antall øvingstimer med luft under vingene og at færre får råd til utdannelsen grunnet forslag om å ta bort et særskilt stipend. Summen kan få betydelig negative konsekvenser for hele den nasjonale flybransjen.

En undersøkelse utført av flyskolen OSM Aviation Academy i samarbeid med de store kommersielle norske flyselskapene, viser at det totale pilotbehovet i Skandinavia de kommende 3-5 årene, er mellom 1200 og 1500. I dag har vi fem pilotutdanningstilbud i Norge: Den statlige sivile flyskolen på Bardufoss, Luftforsvarets pilotutdanning, samt tre private skoler: Pilot Flight Academy i Sandefjord, Oslo Flight Academy på Kjeller og OSM Aviation Academy i Arendal. Vi er avhengige av å opprettholde tilbudene for å imøtekomme fremtidens behov.

Det er flere private flyplasser i Norge som mottar statsstøtte til drift av tårntjenester (AFIS). Fordelingsnøkkelen som legges til grunn tar imidlertid ikke tilstrekkelig hensyn til samfunnsutviklingen og de reelle behov som i dag foreligger. Enkelte flyplasser har en vesentlig høyere aktivitet enn det som ble lagt til grunn på tidspunktet fordelingsnøkkelen ble vedtatt. Dette resulterer i en uheldig forskjellsbehandling. Dagens fordelingsnøkkel for støtte til tårntjenester vektlegger ikke et økende behov for piloter. Dersom den ikke justeres, vil utdanningstilbudet svekkes og det er grunn til å frykte pilotmangel.

For pilotskolene er det også avgjørende å kunne utføre et tilstrekkelig antall flybevegelser per år. I dag setter samferdselsdepartementet begrensninger som øker risikoen for at utdanningstilbud flyttes eller legges ned. Pilotutdanning er i tillegg en svært kostbart, og studentene har i tillegg til vanlig studielån kunnet søke om ekstralån på 300.000 kroner som går over to år, der 40 % blir omgjort til stipend ved fullført utdanning. Denne ordningen var foreslått fjernet i statsbudsjettet for inneværende år, men forslaget ble reversert etter press fra bransjen. Dersom endringene hadde trådt i kraft, ble det anslått at antall søkere til private flyskoler ville blitt redusert med 50–70 %, og grunnlaget for videre drift hadde forsvunnet.

Det er avgjørende at vi utdanner et tilstrekkelig antall faglig dyktige piloter, som også kjenner norsk klima, norsk topografi, og som er i stand til å kommunisere effektivt på et nordisk språk når det er kritiske situasjoner. Vi må sikre at flyene kan lette og frakte folk og varer også i fremtiden. Da må vi opprettholde tårntjenester på private flyplasser, ikke ha et byråkrati som stikker kjepper i hjulene for at pilotstudenter skal få trene med luft under vingene og sørge for at det ikke bare er de rikeste som har råd til utdannelsen.

Høyre vil:

- Ha en mer rettferdig fordeling av tilskudd til private flyplasser
- Sikre at private flyplasser som brukes til opplæring og utdanning av nye piloter får konsesjon til et tilstrekkelig antall flyvninger.
- Beholde den særskilte stipendordningen for studenter ved private flyskoler i Norge.

Agder Høyre**36. Raskere, tryggere og billigere transport gjennom Agder**

Europaveien gjennom Agder er en viktig transportåre for næringsliv, pendling og turisme. Selv om mye av strekningen er blitt oppgradert det er fortsatt store deler av veien innehar en utdatert standard som skaper utfordringer rundt trafiksikkerhet, fremkommelighet og kapasitet.

Et eksempel er bakken ved Nulandsvika i Flekkefjord, hvor trafikken tidvis står stille om vinteren på grunn av vanskelige kjøreforhold for tungtransport. Trafikkmengden fra Lyngdal til Ålgård er i snitt 7000 biler pr. dag, hvorav 20 prosent er tungtransport, noe som forverrer situasjonen.

Et annet eksempel er E18 i Tvedestrand, hvor veien gjentatte ganger har vært stengt i lengre perioder ved ulykker, ras og snøfall, noe som har gitt store trafikale utfordringer på grunn av dårlig kapasitet på omkjøringsveiene.

For Høyre er trafiksikkerheten det viktigste, derfor må vi prioritere å ferdigstille E18 og E39 slik at vi har en fire-felts motorvei gjennom Agder. Samtidig tar vi innover oss at denne utbyggingen vil ta tid, og det derfor er nødvendig å gjennomføre midlertidige tiltak for å forbedre trafiksikkerheten på dagens eksisterende veier.

Når det blir bygd ny vei som nye E39 mellom Kristiansand og Mandal er det avgjørende at denne blir tatt i bruk. Skal man få til det må ikke bompengebelastningen føles uforholdsmessig høy, som vi nå ser på denne strekningen. Høyre vil derfor sette inn tiltak for å få bompengesatsene ned.

Høyre ønsker at fylkeskommunen som er garantisten for bompengeprojektene selv kan ta risikoen og vurdere nedbetalingstiden på veiprojektene som finansieres gjennom bompenger. Der Vegdirektoratet i dag overkjører lokaldemokratiet, vil Høyre gi makten tilbake til fylkeskommunen.

Samtidig som det må gjøres strukturelle grep, må det settes inn strakstiltak som kan fungere på kort sikt. Høyre ønsker derfor å gjennomføre et forsøksprosjekt på E39, hvor man gjennom en periode setter ned bompengesatsene og Agder fylkeskommune garanterer for eventuell tapt innkreving. På den måten ønsker vi at trafikkallene skal øke og inntektene opprettholdes ved flere bompengepasseringer.

Høyre vil:

- Arbeide for å fullføre utbygging av firefelts motorvei på E18 og E39 gjennom hele Agder

- Få på plass midlertidige tiltak for å forbedre trafikksikkerheten på utsatte strekninger langs E18 og E39, i påvente av full utbygging
- Redusere bompengesatsene på eksisterende og fremtidige veiprojekter gjennom å forlenge nedbetalingstiden.
- Gjennomføre en forsøksordning på E39 mellom Mandal og Kristiansand, hvor det innføres månedstak for bompasseringer på 75 passeringer i måneden og fylkeskommunen garanterer for opprettholdelse av dagens nivå på innkreving. Maksprisen blir da 1.350,- for fossilfrie biler og 1.900,- for fossilbiler.

Agder Høyre

37. Ny samferdselspolitikk

Norge har i årenes løp bygd ut de samferdselsprosjektene som har gitt største samfunnsøkonomisk nytte, teknisk enklest og lettest å finansiere. Nå står mer komplisert tekniske og finansielt krevende prosjekt igjen. Vi må se til resten av verden, og åpne nye måter for organisering og finansiering av samferdselsprosjekter. Dette krever ny politikk, og politisk vilje til nytenkning.

Forsvarets evne til å forsvare landet krever tilstrekkelig transportkapasitet langs veg og jernbane. Håndtering av forhåndslagre og mottak av allierte styrker ved utbrudd av krig fordrer effektive og riktig dimensjonerte veger, tunneler og bruer.

Høyre foreslår følgende tiltak som vil kunne legge grunnlaget for at flere nasjonale veier, tunneler og bruprojekter enklere kan realiseres.

1. Høyre vil gjøre det mulig å utvide bompengenneinnkrevingstiden i samferdselsprosjekt inntil 40 år, etter en risiko og sårbarhetsanalyse av hvert enkelt prosjekt.
2. Høyre vil endre ferjeavløsningsordningen. En ny ordning må muliggjøre at man i samferdselsprosjekt må kunne benytte ferjeavløsningsordningen fullt ut, i tillegg til at man krever inn bompenger.
3. Høyre vil utrede muligheten for opprettelsen av statlig sikrings- og garantifond som kan stille garantier for samferdselsprosjekt.
4. Dimensjonere veger, tunneler og bruer for økte behov hos Forsvaret.
5. Likestille private og offentlige utbyggere av offentlig veg og bane med hensyn til rett på merverdiavgiftsrefusjon

Trøndelag Høyre

38. Samferdsel som knytter landet saman

Trygt, rimeleg og fort fram

Med høge fjell, djupe og breie fjordar og lange avstandar, er samferdsle alltid eit viktig politikkområde i Vestland. For å komme oss frå nord til sør, og aust og vest, er me avhengige av hurtigbåtar, ferjer, fly, buss, bybane, tog, veg, bruer og tunellar.

Dei siste åra har me opplevd at regjeringa har nedprioritert samferdsle i Vestland. Prosjekt som har vore lova i fleire tiår er stoppa opp. Medan vegprosjekt i Vestland er blitt utsett, trenert og skrota, har regjeringa lova og forsert nye prosjekt på austlandet. Etterslepet på fylkesvegane aukar, og ferjene blir stadig meir

underfinansiert. Det trengst eit taktskifte i norsk samferdselspolitikk, med høgare ambisjonar for både vedlikehald og bygging av infrastruktur i Vestland og i Norge.

Veg

Skal Vestland henge saman, er ein avhengig av eit godt, effektivt og trygt vegsystem. Då er ein avhengig av å auke ambisjonane i NTP, auke løyvingane til fylkesveg, og avhengig av å tenke nytt for å få ned kostnadane for å bygge veg. Det er dyrare å bygge veg i Vestland, og Vestland må difor satsast meir på, om me skal ha eit like godt vegsystem som resten av Norge. Dette er ikkje tilfellet i dag.

Høyre vil:

- Bygge saman fylket med oppgradering av E39 frå nord til sør.
- Utvikle aust-vest forbindelsane i Vestland, og med mist ein vintersikker fjellovergang.
- Bygge saman Bergen-Stavanger med ein moderne ferjefri 4 felts veg så snart som mogleg.
- Investere for at riksvegane i Vestland skal bli tryggare, både gjennom standardheving, tryggingstiltak og rassikringstiltak.
- Tildel Nye Veier AS fleire prosjekt, også i Vestland, og syte for føreseielege rammevilkår for selskapet.
- Ha ei føreseieleg samferdselspolitikk, der ein byggjer samferdselsprosjekt som er ferdig planlagt, slik at ein ikkje kastar vekk tid og ressursar på å planlegge prosjekt som aldri blir noko av.
- Ta i vare den infrastrukturen me allereie har, og redusere vedlikehaldsetterslepet på riksveg og fylkesveg.
- Syta for at krav og normalar i samferdselssektoren er fleksible og legger til rette for best mest mogleg veg for pengane.

Jernbane, bybane og buss

Jernbanestrekninga Bergen – Oslo er eit viktig samband aust – vest. Fellesprosjektet på jernbane og veg mellom Arna og Stanghelle er lova oppstart i 2025, noko som vil auka trafikktryggleiken, og redusera reisetida mellom Bergen og Oslo. For at reisetida mellom Bergen og Oslo skal reduserast, slik at tog blir konkurransedyktig mot fly, må også andre prosjekt langs Bergensbanen realiserast.

Der Bergenbanen er viktig for å knyte saman vest og aust, er bybanen viktig for å knyte saman Bergen. Bybanen er viktig for å få til ein god og miljøvennleg byutvikling i Bergen. Neste utbyggingssteg på bybanen er bane mellom Bergen sentrum og Åsane. Det er viktig at Vestland fylkeskommune blir trygg med at staten fortset å dekkja 70% av utbyggingskostnadane når ny reguleringsplan er klar.

Buss er eit av dei viktigaste framkomstmidla for store delar av Vestlandet. Diverre har vi òg nokre av dei høgaste bussprisane i verda, noko som gjer det naudsynt å redusere prisane. Høyre vil styrkje kollektivtilbodet på Vestlandet ved å auke talet på avgangar for både buss og bybane. I tillegg ønskjer Høyre å opne for at kollektivtrafikk kan delfinansierast av reklame, noko som vil bidra til å redusere kostnadene for brukarane.

Høyre vil:

- Høyre meiner at buss- og bybanetilbodet må styrkjast med fleire avgangar og lågare prisar.

- Høyre ønskjer å opne for reklame på kollektivtrafikk for å hente ekstraintekter til drifta.

Høyre vil:

- Starte utbygging av K5 Arna – Stanghelle så snart som mogleg.
- Prioritere Ringeriksbanen med basis i regulert prosjekt under Nye Veier.
- Gjere det billigare å ta tog over lengre strekningar, for å få så mange som mogleg til å ta tog framfor fly.
- Utbygging av bybanen til Åsane må vere sikra 70% statleg finansiering når Bergen kommune og Vestland Fylkeskommune har klar ny reguleringsplan for trase til Åsane.

Rassikring

Ingen fylker i Norge har så mange vegar som er rasutsette som Vestland. Det siste året har me blant anna opplevd at Odda, i Ullensvang kommune, tre gongar har vore fullstendig isolert fordi alle vegane har vore stengde på grunn av ras, eller fare for ras. Konsekvensane for innbyggjarane og næringslivet er store. Det fører til at samfunnet vert isolert, liv og helse kan bli truga, folk kjem seg ikkje på arbeid, og næringslivet får ikkje utført den transporten dei treng. Med eit klima som blir både villare og våtare, er det heilt naudsynt at arbeidet med rassikring blir trappa opp.

Høyre vil:

- Auka den statlege finansieringa på rassikring både på riksveg og på fylkesveg.
- At rassikring og generell vegutbetring må sjåast på i samanheng, slik at vegnettet i Vestland fylke kjem opp på eit nivå som er godt nok for både privatbilar og næringstransport.

Ferjer og hurtigbåt

Ferjer og hurtigbåt er og blir ein viktig del av vegnettet i Vestland. Det er difor viktig at ferjedrifta er fullt ut finansiert frå staten, og at ein i heile Vestland har eit godt og føreseieleg ferjetilbod.

Prisveksten på å drifte ferjer og hurtigbåt har dei siste åra vore stor. Dette er knytt til fornying av ferjemateriell, miljøkrav, og ein stor prisvekst. Samtidig har det blitt gjort grep for å få ned billettprisen, og enkelte ferjesamband er blitt gratis for brukarane. Dette gjer at ferjedrifta i Vestland fylkeskommune er underfinansiert med 193 millionar, noko som gjer at det ikkje er mogleg å utvikla tilbodet i tråd med behova på dei ulike sambanda.

Det siste året har det også vore store utfordringar med innstilte avgangar på fleire av ferjesambanda i Vestland. Dette grunna plutslege endringar i praktisering av dispensasjonar på kviletidsbestemmingane til ferjemannskapet, uavklarte ansvarsforhold mellom fylkeskommunen og helseføretaka om beredskapsansvar, samt ein generell mannskapsmangel i næringa.

Høyre vil:

- At fylkeskommunane må få dekkja meir av kostnadane med å drifte ferjesambanda, slik at ferjetilbodet kan styrkast i tråd med behovet.
- At fylkeskommunane må kompensera for meirkostnadane ein blir påført ved nye miljøkrav på ferje og hurtigbåt.

- At det snarast blir avklart korleis sjøfartsdirektoratet skal praktisera kviletidsbestemmingane til ferjemannskapet.
- At regjeringa snarast avklarar spørsmålet om det er fylkeskommunen eller helseføretaka som har ansvar for å ambulanseberedskapen i områder der ein må frakta pasientar på sjø.

Ferjeavløysing

Der det er mogleg ynskjer Vestland Høgre å erstatte ferjesamband med bru. Slike faste forbindelsar betyr mykje for verdiskapinga langs kysten ettersom det opnar opp ein større bu- og arbeidsregion.

Der ferjer kan avløysast av bru eller tunell eller innkorting av ferjesamband bør ein vidareføre og styrka ferjeavløysingsordninga slik at fylkeskommunen kan nytta ferjetilskotet til finansiering av det nye vegsambandet.

Ferjeavløysingsordninga har blitt revidert ved fleire høver og Stortinget har gjort fleire vedtak om å forbetre ordninga, m.a. med rentekompensasjon. No går fleire av dei gjeldande løyvingane ut på dato utan at nye er blitt fremma.

Høgre vil:

- Arbeide for at det vert enklare for fylka å nytte ferjeavløysingsordninga slik at gode prosjekt ikkje vert stoppa grunna høg gjeldsgrad og risiko for prisauke.
- Vidareføre gode ordningar for å kompensera fylkeskommunen for rentekostnader ved realisering av ferjeavløysingsprosjekt.
- Fylkeskommunen kan bygge ut ferjeavløysingsprosjekt gjennom privat og offentleg samarbeid dersom ein finn dette føremålstenleg.

Eit meir tilgjengeleg Vestland

Vestland er eit stort fylke, der ein alltid vil ha folk som er avhengig av bil, buss og fly for å komme seg til og frå Vestland. Det er difor viktig at fylkeskommunen har gode kollektivløysingar internt i fylket, men også at ein har kollektivtilbod til nabofylka. Der austlandet har jernbanenett som knyter det saman frå sør til nord, vil ein i Vestland vere tent med å ha busstilbod som tener same funksjon på Vestlandet. Det er også viktig at det er levelege prisar på flyreiser til dei mindre flyplassane i fylket, slik at heile fylket er tilgjengeleg for tilreisande utanfrå. I kvardagen vil uansett bil vere det viktigaste framkomstmiddelet, og det er difor viktig at ein legg opp til at alle har moglegheit til å få grunnleggande trafikkopplæring i grunnskulen

Høgre ynskjer å:

- Halde fram satsinga på FOT-ruter og vidare satsing på reduserte prisar.
- Få på plass insentivordningar for oppretting av kommersielle bussruter.
- Innføre trafikkopplæring som frivillig valfag på alle ungdomsskular i heile landet.

Vestland Høgre

39. Samferdselsresolusjon

Løsninger for økt trafikk og infrastrukturutfordringer i Nordland

Nordland er et fylke med store avstander, krevende geografiske forhold og en befolkning spredt utover både byer, tettsteder og distrikter. En godt utbygd og pålitelig samferdselsinfrastruktur er avgjørende for å sikre tilgangen til arbeidsplasser, utdanning, helse- og velferdstjenester, og for å støtte en bærekraftig økonomisk vekst i regionen. For å kunne styrke bosettingen, utvikle arbeidsmarkedet og ivareta bærekraftige løsninger, må det gjøres betydelige investeringer og forbedringer i samferdselsnettet i Nordland.

For å sikre god mobilitet for både næringsliv og samfunn, trengs det effektive og moderne samferdselsløsninger som kan håndtere et stadigøkende transportbehov. Samtidig er det nødvendig å styrke kritisk infrastruktur for å sikre en trygg og effektiv transporthverdag. I tillegg til eksisterende Nord-Sør-transport-korridorer er det i et forsvars og beredskapsperspektiv viktig å sette fokus på Øst-Vest-transport-korridorer.

Ferje

Gratis ferger ble innført i august 2023 og gir en lavere kostnad for mange som bor på øyer eller mangler veiforbindelse. Det virker som regjeringen ikke tok hensyn til utredningsinstruksen som den bør følge, for det har blitt noen store utfordringer for fylkeskommunene som drifter mange av sambandene. Fylkeskommunene blir ikke kompensert fullt ut, og en økning i kapasitet i perioder med mye trafikk må fylkeskommunen selv bekoste uten muligheter til inntjening.

Et godt eksempel på negative konsekvenser ved gratis ferge er den økte turisttrafikken sommeren 2024. Den førte til betydelige køer og «fergekaos» på mange av fylkets fergesamband. Noe som gir utfordringer for fastboende og næringsliv når de ikke kommer frem til viktige tjenestetilbud eller ikke får ført gods til markedet. Nordland Høyre er bekymret for kommende års økt sommertrafikk og mener det må finnes løsninger for å kunne gi et tilfredsstillende fergetilbud.

Et av de langsiktige tiltakene kan være å benytte ferjeavløsningsmidlene. De er avgjørende for å sikre trygge og effektive veiforbindelser i distriktene. Ved å beholde disse midlene kan det være mulig å erstatte ferger med broer eller tunneler, noe som styrker beredskap, gir næringslivet stabil tilgang til markedene, og gir bedre tilgjengelighet hele året.

Høyre:

- Skal jobbe for at ordningen med gratis ferger ikke gir store økonomiske konsekvenser for fylkeskommuner og sikre en god og effektiv sommertrafikk.
- Vil ha en bærekraftig ordning for gratis ferger.
- Bevare ordningen med ferjeavløsningsmidler og støtte til «bru for ferge» prosjekter som kan erstatte ferger med broer eller tunneler der det er hensiktsmessig, slik som HADFAST, Herøy-Brasøy og FV17 Sandnessjøen-Brønnøysund.
- Krever at staten fullfinansierer overgangen til nullutslippsferger og hurtigbåter i forbindelse med det grønne skiftet til sjø

Jernbane

Regjeringen svikter jernbanen i nord ved å utelate midler til nødvendig utbygging. I løpet av et år har det vært flere avsporinger for tog i Nordland. Både Ofotbanen og Nordlandsbanen er rammet av dette, med

store konsekvenser for både innbyggere og næringslivet. Det er nødvendig med et løft for jernbaner i hele landet, men i dag ender dessverre de fleste bevilgningene på det sentrale Østlandet. Dette er noe som bør endres snarlig for å kunne ha et tilfredsstillende togtilbud. Nordland Høyre mener også at dagens jernbanestrekninger i Nord-Norge prioriteres og at Nord-Norgebanen ikke realiseres.

Nordlandsbanen har et betydelig behov for oppgradering for å kunne håndtere en økning i godstransporten. Det er et nasjonalt mål om å føre mer gods over fra vei til jernbane, men det krever også at jernbanen har kapasitet til å håndtere den økningen. Nordlandsbanen trenger derfor flere krysningsspor for å kunne håndtere en økt godsmengde. Nullutslipp av klimagasser innen samferdsel er et krav fra sentrale myndigheter. Det er derfor overraskende at det ikke satses på elektrifisering av Nordlandsbanen, eller at det utredes alternative nullutslippsløsninger. Nordland Høyre ønsker en effektiv og klimavennlig Nordlandsbane for å oppnå de målene som blir satt nasjonalt, men det krever at det som sies av regjeringen også følges opp.

Etter Sverige og Finlands inntreden i NATO har Øst-Vest korridorene blitt mer aktualisert og vil ha stor betydning for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap. Samferdsel er også en viktig del av sikkerhet, beredskap og forsvarsevne. NATO har utpekt Ofotfjorden og Narvik som en av de tre korridorene i landet for alliert mottak. En oppgradering av Ofotbanen til dobbeltspor vil ikke bare være et viktig samferdselstiltak, men også for den norske totalberedskapen. En oppgradering av Ofotbanen må også sees i sammenheng med utviklingen av Narvik havn og realisering av E6 Narviktunnelen, slik at Narvik blir et sentralt knutepunkt i nord.

Høyre:

- Vil arbeide for rask realisering av dobbeltspor på Ofotbanen for å styrke både forsvarsevne og transportkapasitet.
- Ønsker å prioritere modernisering av eksisterende jernbanestrekninger i Nord-Norge, med fokus på oppgradering fremfor bygging av en ny Nord-Norgebane.
- Mener at nye krysningsspor på Nordlandsbanen må bygges umiddelbart for å øke kapasiteten for godstransport og sikre et pålitelig togtilbud.
- Krever elektrifisering av Nordlandsbanen eller utvikling av nullutslippsløsninger for å nå nasjonale klimamål og redusere utslippene fra samferdselssektoren.

Vei

Med dagens bevilgninger til bygging, oppgradering og vedlikehold av fylkesveier, vil det ta ca. 200 år før det vil oppnås en noenlunde akseptabel veistandard. Hvis bevilgningene ikke økes vil man risikere at trafikksikkerheten blir dårligere og fremkommeligheten for gods og personer svekker utviklingsmulighetene for næringsliv og lokalsamfunn. Det er også bekymringsfullt at med dagens bevilgninger vil det ta over 60 år før Nordland har fått utbedret skredpunktene med høy eller middels skredfare.

Nordland har også viktige veier som E10 gjennom Lofoten og E6 som går gjennom hele fylket på langs. Disse transportkorridorene har stor betydning både lokalt, regionalt og nasjonalt.

E10 gjennom Lofoten er utdatert og tåler ikke dagens høye trafikkmengde fra både turisme og næringstransport. Dette er en gjennomgående utfordring på hele strekningen fra Å til svenskegrensen. Det er en uholdbar situasjon, spesielt for sjømatnæringen og reiselivet. Spesielt vil det være viktig å snarlig få gjort tiltak på Tjelsundbrua, ettersom betongskader på broen begrenser kapasiteten betydelig.

E6 går gjennom hele Nordland og er en svært viktig transportkorridor som knytter hele landet sammen. Nordland Høyre har en forventning om at påbegynte prosjekt som E6 Sørfold og Ulvsvågskaret gjennomføres som planlagt og er skuffet over at E6 Saltdal er tatt ut av Nye veiers portefølje. Det er også viktig å få realisert E6 Narviktunnelen raskt for å få etablert et viktig godt transportknutepunkt.

Høyre:

- Vil arbeide for en kraftig økning i statlige midler til vedlikehold og utbedring av fylkesveier for å sikre tryggere trafikk, bedre fremkommelighet og støtte vekst i næringslivet og lokalsamfunn.
- Krever økt statlig finansiering til ras- og skredsikring, slik at kritiske skredpunkter i Nordland kan utbedres langt raskere enn dagens 60-årsperspektiv.
- Prioriterer en snarlig opprustning av E10 fra Nappstrømmen til Å tidlig i neste NTP-periode, med videreføring av utbedringer fra Fiskebøl til Nappstrømmen etter fullføring av Hålogalandsveien i 2028.
- Vil sikre en trygg og forutsigbar kryssing av Tjeldsundet, og vil jobbe for at det igangsettes et arbeid for å sikre en realisering av tunnel under Tjeldsundet.
- Krever at E6 Saltdal igjen inkluderes i Nye Veiers portefølje, der prosjektet opprinnelig var prioritert, i stedet for hos Statens vegvesen hvor det nå har lavere prioritet.
- Mener at tunnelprosjektene gjennom E6 Sørfold og Ulvsvågskaret fullføres i den kommende 12-årsperioden i Nasjonal transportplan (2025–2036).
- Ber regjeringen om å prioritere arbeidet med E6 Narviktunnelen, slik at prosjektet kan realiseres tidligere enn opprinnelig planlagt og Narvik etableres som et sentralt transportknutepunkt i nord.
- Aktivt bruke alternative skredsikringsløsninger som bruk av teknologi.

Kollektivtransport

Nordland Høyre ser et stort behov for å øke bevilgningen til sømløse ordninger og forbedre regulariteten i kollektivtransport både i byer og distriktene. Videre er det viktig å styrke samarbeidet mellom kommunen og fylkeskommunene for å tilpasse tilbudet etter lokale behov og endringer. Kollektivtransporten i Nordland står overfor betydelige utfordringer som begrenset tilgjengelighet, uregelmessige ruter og utilstrekkelig kapasitet, noe som påvirker innbyggernes mobilitet, spesielt i distriktene, og hindrer næringslivets vekst.

Høyre:

- Vil jobbe for å øke bevilgningen til sømløse ordninger og forbedre regulariteten i kollektivtransport både i byer og distriktene.

Luftfart

Flytransport er en kritisk del av infrastrukturen i Nordland, og sikrer regional tilgjengelighet og næringslivets utvikling. Nordland Høyre vil arbeide for å opprettholde og forbedre flytilbudet ved å bevare kortbanenettet, støtte eksisterende flyplasser, og utvikle nye ruter. samt bevare og utvikle eksisterende flyplasser

Vi ønsker å stimulere konkurransen blant flyselskapene for å sikre rimelige priser og bedre rutealternativer, samt forbedre opplysningene for reisende om tilgjengelige flytjenester. I tillegg vil vi fokusere på miljøvennlige løsninger for flytransport. En sterkere flytransportinfrastruktur vil forbedre reiseopplevelsen for innbyggerne, tiltrekke turister og styrke næringslivet i Nordland.

- Vil tilrettelegge bedre for et FOT-rutetilbud som styrker kortbanenettet og luftfarten i nord, blant annet ved å gjennomføre avgiftsreduksjoner og kapasitetsøkninger som kommer befolkning og næringsliv til gode.
- Vil at Nordland skal løftes opp som testarena for null- og lavutslippsluftfart.

Fiskerihavner

Fiskeri- og havbruksnæringen er svært viktig for Nordland, og må sikres gode, stabile og forutsigbare rammebetingelser for en videre bærekraftig vekst. Det er derfor nødvendig at farleder og havner utbedres for å kunne håndtere både store og små fartøy. I Nasjonal transportplan (NTP) ble det lagt inn at Andenes, Værøy og Røst havner skulle prioriteres. Det gjenspeiles dessverre ikke i statsbudsjettet som regjeringen har lagt frem. Nordland Høyre har en forventning til at det som loves i NTP følges opp med midler i statsbudsjett og vil jobbe for at målsettingene i NTP oppfylles.

Høyre:

- Krever at nasjonal transportplan følges opp med midler i statsbudsjettet og at fiskerihavnene Andenes, Røst, Ballstad Havn og Værøy snarest mulig tilføres tilstrekkelig med midler.

Grønn omstilling

Nordland står overfor store utfordringer med å sikre stabil energi og strømkapasitet til nødvendige samferdselsprosjekter. Med det økende behovet for elektrifisering av transportsektoren kreves et styrket strømnnett. Dagens kapasitet er begrenset og forsinker den grønne omstillingen, noe som påvirker alt fra lading av elferger til elektrifisering av kjøretøy og jernbane. Regjeringen krever at ferger og hurtigbåter skal elektrifiseres eller ha andre former for nullutslippsløsninger. Nordland Høyre ser at slike krav gir en stor utfordring når regjeringen ikke gir økonomisk handlingsrom for fylkeskommunene til å gjennomføre slike tiltak. Dette svekker både beredskap og næringslivets vekstpotensial i regionen, og det må ses i sammenheng med avbøtende tiltak som f.eks «Bru for ferge» der det er hensiktsmessig.

Høyre vil:

- Jobbe for å styrke strømnettet for å muliggjøre elektrifisering av transportsektoren for å løse utfordringene med begrenset strømkapasitet.

Nordland Høyre

40. Et samferdselsløft for Finnmark – Bedre kollektivtilbud, styrking av fylkesveier og bedre flytilbud

Finnmark er en region med store avstander, krevende klima og spredt bosetting. Dette stiller særskilte krav til transportsystemer og infrastruktur. For folk i Finnmark er et velfungerende samferdselssystem ikke bare et spørsmål om komfort – det handler om livskvalitet, trygghet, næringsutvikling og grunnlaget for bosetting. Derfor er et sammensatt og fungerende transportsystem vesentlig, der både vei, luftfart, kollektivtrafikk og sjøtransport inngår.

Høyre foreslår følgende tiltak:

1. Tidsriktig og tilgjengelig kollektivtilbud til veiløse samfunn

- Sikre forutsigbare hurtigbåt- og fergeruter: Veiløse samfunn må sikres et stabilt og forutsigbart transportsystem, og man bør i større grad hensynta dette i finansieringsmodellen av fylkeskommuner.
- Fleksible transportløsninger: Utvikle nye skreddersydde kollektivløsninger for små samfunn, som fleksible rutetilbud med egnet materiell, tilpasset lokale behov og bosettingsmønstre. Finnmark fylkeskommune bør sammen med andre utvikle transportløsninger som bidrar til å opprettholde og bedre transportsystemet på steder med liten trafikk.

2. Et nasjonalt løft for veiene i Finnmark

- Det bør innføres en justeringskomponent i NTP, slik at kommunikasjons- og logistikkprosjekter i Finnmark kommer lengre frem i køen. Dette gjelder både vei, havner og flyplasser. Dette begrunnes i at Forsvaret trenger bedre infrastruktur for å kunne sørge for et slagkraftig og troverdig forsvar av Norge.
- Staten og kommuner bør være de eneste veieierne i Norge. Veier som binder lokalsamfunn sammen bør overtas av staten, mens veier internt i lokalsamfunn bør overtas av kommunene. I mellomtiden må staten ta et større ansvar for viktige fylkeskommunale næringsveier.
- Økte bevilgninger til vedlikehold av veier, fordi Finnmark opplever at en stor andel av vedlikeholdsbudsjettene på vei brukes opp til vintervedlikehold. Dette bidrar til at forfallet av veiene øker i omfang.
- Ras- og skredsikring: Prioritere midler til å sikre rasutsatte veistrekninger for å ivareta tryggheten til innbyggere og reisende.
- Offentlig-privat samarbeid (OPS): Vurdere OPS-modeller for større veiprosjekter i Finnmark for å sikre effektiv planlegging og gjennomføring.

3. Luftfart er viktig for Finnmark

- Det må igangsettes arbeid for rullebaneforlengelser på en rekke kortbaneflyplasser i Finnmark for å sikre fremtidig drift med nye flytyper. I tillegg må det igangsettes rullebanetiltak på Alta lufthavn. Ny lufthavnløsning eller rullebaneforlengelse for Hammerfest- og Vadsø lufthavner prioriteres (Espen Hansen)
- Staten må umiddelbart utlyse et nytt anbud på FOT-rutene i Finnmark og Nord-Norge for å rette opp de skadene luftfart i Finnmark er påført av sittende regjering. Det nye anbudet må ha fokus på kapasitet, frekvens og pris for alle kortbaneflyplasser i fylket slik at folk og næringsliv får et helt nødvendig tilbud.

Finnmark Høyre

41. Styrke satsing på jernbaneutbygging i Nord-Norge for nasjonal og alliert beredskap.

Bakgrunn

Krigen i Ukraina har med all tydelighet vist hvor avgjørende et godt utbygd jernbanenett er for både sivilsamfunn og militærforsyninger. Erfaring derfra understreker jernbanens betydning som en robust og effektiv transportåre i krise og krig.

Totalberedskapskommisjonen har også fremhevet behovet for å intensivere totalforsvaret i Nord-Norge, med spesiell vekt på logistisk støtte i både nasjonal og alliert kontekst.

Med Finland og Sveriges nylige medlemskap i NATO, får områder som Ofoten, Storfjord og Tana en økt strategisk betydning i totalforsvarssammenheng. Dette understreker nødvendigheten av å styrke infrastrukturen i nord, for å møte beredskaps-, sikkerhets- og forsyningsutfordringer, men også bidra til positiv samfunnsutvikling og næringslivets verdiskaping i landets strategisk viktigste område for å styrke totalforsvaret.

Begrunnelse

Langtidsplanen for Forsvaret og flere nasjonale utredninger har allerede pekt på jernbanenes viktige rolle i nasjonal beredskap, spesielt under kriser og krig.

En etappevis realisering av jernbane i Troms, først mellom Narvik-området til Bardufoss i Målselv, og på sikt videre til Tromsø, Storfjord og til Finland vil:

- Styrke militær mobilitetsevne og gi et redundant transportsystem: Spesielt er dette viktig for Hæren hvis sterkt ønsker jernbaneforbindelse til sine hovedbaser i indre Troms (Fra Narvik til Bardufoss via Setermoen). I en krisesituasjon vil jernbanen også kunne evakuere store folkemengder, sikre transport av sivile beredskapsaktører, sikre forsyning av mat og livsviktige medisiner og frakte ansatte som skal opprettholde andre grunnleggende funksjoner i samfunnet (i tråd med NATOs seven baseline requirements).
- Styrke nasjonal og alliert forsyningskapasitet: Jernbanen har stor kapasitet til å effektivt frakte materiell og personell, og en videreutviklet jernbaneinfrastruktur i nord med bane til Troms vil i krise eller krig, som en erfarer i Ukraina, være avgjørende for å sikre effektiv forsyning nasjonalt og til allierte styrker i hele Nord-Norden. Sømløs overgang fra båt til jernbane gir også økt robusthet og kapasitet og sikkerhet, for Norge som for allierte naboland.
- Bidra til økt handel og vekst: Jernbane til Troms vil gi stor næringsutvikling og verdiskaping og effektivisere et eksportrettet næringsliv i vekst, der dette vil sikre positiv samfunnsutvikling og bidra til styrking av totalforsvaret. Realisering vil binde regioner sammen og styrke økonomien i nord på tvers av kommune- fylkes- og landegrenser og tilby et miljømessig bærekraftig og trafiksikkert transportalternativ. Realiseringen av jernbane i Troms vil også bidra til den positive videreutviklingen av Narvik som et viktig logistikknutepunkt i landsdelen, der en utnytter allerede etablert infrastruktur.
- Redusere sårbarhet: Alternativ til vei-, sjø- og lufttransport vil gi større fleksibilitet og redusere risikoen for stengte transportkorridorer, kapasitetsproblemer eller forsinkelser i krevende situasjoner. En moderne jernbane er mest robust av transportmidlene vi har, og vil bidra til beredskap og sikkerhet også når andre vil være satt ut av spill som følge av vær.

Å unnlate å handle vil medføre store kostnader, både økonomisk og sikkerhetsmessig i fremtiden. Ved å igangsette utbyggingen nå kan vi forebygge sårbarheter og styrke Norges totalforsvar betydelig.

Viktige punkter som Høyre ønsker skal bli iverksatt.

1. Det må umiddelbart settes i gang etappevis realisering av jernbane i Troms. Først fra Narvikområdet (Ofotbanen) via Setermoen til Bardufoss i Målselv, og på sikt videre mot Tromsø, og via Storfjord til Finland.
2. Myndighetene må sikre at denne strekningen har fart og kapasitet til å håndtere både militære og sivile behov, med spesielt fokus på logistisk støtte i en krise- og krigssituasjon.

3. Prosjektet må prioriteres som en del av Norges nasjonale beredskap og totalforsvar og for å imøtekomme NATOs krav til medlemslandenes infrastruktur, i samarbeid med våre allierte.
4. En slik utbygging skal også ta hensyn til økonomisk utvikling i regionen og bidra til å styrke næringsutvikling og verdiskaping og bidra til å styrke transportkapasitetene for handel og eksport.

Avslutning

Denne resolusjonen understreker behovet for å handle raskt og helhetlig. En robust jernbaneforbindelse i Nord–Norge i Troms er en investering i Norges fremtidige sikkerhet, beredskap og økonomi.

Nå haster det å få på plass denne kritiske infrastrukturen.

Troms Høyre

Utdanning og forskning

42. En skole som forbereder elevene på fremtiden

Skolen er samfunnets beste mulighet til å utjevne sosiale forskjeller og gi muligheter til alle. Det klarer ikke dagens skole godt nok. Tvert imot forsterkes ofte økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller gjennom skoleløpet. Utviklingen vi har sett de siste årene med fallende læringsresultater, økende uro, mer mobbing og mindre motivasjon i skolen forverrer situasjonen.

Resultatet av dagens skole er at elevene ikke er rustet godt nok til livet som møter dem etter skolen. Til tross for norske elever aldri har hatt flere timer med undervisning enn nå, faller resultatene. Elevene er blitt mer utrygge og dårligere skikket til å møte arbeidslivets krav. Høyre mener utviklingen kan og må snus.

Få orden på skolen

Norske elever trives mindre på skolen og opplever mer mobbing enn på lenge. Økende uro, vold, trusler, sjikanerende språkbruk og manglende respekt for autoriteter ødelegger for både trivselen og undervisningen. Det økende og ukritiske inntoget av skjerm i norsk skole har også bidratt negativt til konsentrasjonsevne og leseferdigheter. Høyre vil sørge for at læreren igjen blir sjefen i klasserommet, slå hardere ned på uroen i skolen og følge føre-var-prinsippet for skjermbruk.

Høyre vil:

- At undervisningen som hovedregel skal være skjermfri gjennom grunnskolen.
- Ha en mobilfri barneskole, og mobilfri undervisning gjennom hele skoleløpet.
- Sikre fysiske og oppdaterte lærebøker gjennom hele skoleløpet.
- Sørge for at lærerens rolle i klasserommet primært omhandler undervisning og klasseledelse.
- Sørge for at læreren har tilstrekkelig med verktøy og autoritet i klasserommet, og vurdere opplæringslovens kapittel 12.
- Gjennomgå «laget rundt elevene» med mål å tydelig definere ansvar og regler.
- Ha større grad av disiplin og fysisk aktivitet i skoleløpet.
- Beholde fraværsgrensen i videregående skole, og sørge for at foresatte varsles om alt fravær i grunnskolen.
- Slå hardere ned på bruken av negativt ladede ord og uttrykk blant elever.

- Sikre at rektor raskt og effektivt kan utvise elever som fremsetter trusler, utøver vold, hærverk eller annen krenkende atferd på skolen.

Skolen må prioritere det viktigste

Hver gang noen kommer opp med et problem i Norge, er ofte svaret å gjøre løsningen på problemet til en del av skolen. Det har gjort at skolen renner over av kompetansemål og ambisjoner på elevenes vegne, som skoleverket ikke bør ha ansvar for. Både fordi skolen mangler kompetansen, men også fordi Høyre ønsker et samfunn hvor flere tar ansvar for eget liv. Ikke bare som enkeltmennesker, men også som sivilsamfunn, familier og andre fellesskap.

Selve innholdet i skolen bør heller ikke endres hver gang politikere ønsker å løse et problem. Det er nemlig ikke sikkert at et eget fag i kritisk tenkning, programmering eller utdanningsvalg er det som gjør elevene skikket til nettopp å tenke kritisk, programmere eller å ta egne valg. Tvert imot mener Høyre at det å lære seg å regne, skrive og lese skikkelig den beste garantien for god kildekritikk.

Høyre vil:

- Gjennomgå dagens læreplaner, med mål om å legge større vekt på faktiske og konkrete kunnskaper i kjerneemnene.
- Sørge for at alle elever har tilstrekkelig kunnskap, ikke bare såkalte "kompetanser".
- At ønsker for hva og hvor mye skolen skal inneholde, ikke skal gå på bekostning av elevers kunnskap i kjerneemnene.
- Sørge for at læreres metodefrihet ikke går på bekostning av elevenes læringsutbytte.
- Redusere antallet valgfag i ungdomsskolen som ikke tilfører elevene den kompetansen samfunnet har bruk for.
- Redusere antallet valgbare programfag i videregående som ikke tilfører elevene den kompetansen samfunnet har bruk for.
- Fjerne musikk som et obligatorisk fag i ungdomsskolen.

Elevene skal forberedes på fremtiden

Selv om Norges befolkning er høyt utdannet, mangler vi kompetansen som blir etterspurt av næringslivet og samfunnet for øvrig. Høyre vil derfor dimensjonere sammensetningen av studieretninger, fagutdanninger og generell kompetanse bedre, slik at samfunnet har tilgang på arbeidskraften og kunnskapen som trengs i fremtiden.

10-årig grunnskole ble innført med seksårsreformen i 1997, men det er vanskelig å se hva vi har vunnet på det. Samtidig som norske elever, særlig fra og med 7. trinn, har blitt mindre motiverte for skolearbeid og gleder seg mindre til skolehverdagen, er det lite forskning som tyder på at et ekstra skoleår har gitt resultater i form av økt læring og trivsel.

Høyre mener at vi gjennom å kutte et skoleår på grunnskolen kan frigjøre ressurser til å øke kvaliteten i skolen, forebygge skoletrøtthet og korte ned på tiden som vi er under utdanning. Det kan også åpne for et frivillig 10. skoleår for dem som ønsker eller trenger det i overgangen til videregående opplæring.

Høyre vil:

- Kutte ned antall år i grunnskolen fra 10 til 9 år, og åpne for frivillig 10. skoleår for elever som har behov for det.
- Opprette støtteundervisning utenom skoletid i basisfagene for elever som trenger det, etter modell fra Finland.
- Definere et minstenivå for måloppnåelse på kunnskap før man bør gå opp et trinn.
- Dimensjonere antallet studieplasser og studieprogram ved universitetene og høyskolene basert på arbeidslivets behov.
- Begrense og redusere antallet elever på studieforberedende linjer.
- Gjøre det mulig for elever på studieforberedende linjer å ta påbygg til yrkeskompetanse, for så å kunne gå ut i lære.
- At elever skal få tallkarakterer ved vurderinger dersom de ber om det.

Unge Høyres Landsforbund**43. En skole som forbereder elevene for fremtiden**

Skolen er samfunnets beste mulighet til å utjevne sosiale forskjeller og gi muligheter til alle. Norsk skole har mange kvaliteter, men har også noen utfordringer. Økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller økes gjennom skoleløpet. Utviklingen vi har sett de siste årene med fallende læringsresultater, økende uro, mer mobbing og mindre motivasjon i skolen forverrer situasjonen.

Resultatet av dagens skole er at mange elever er utrygge og ikke godt nok rustet til livet som møter dem etter skolen. Til tross for norske elever aldri har hatt flere timer med undervisning enn nå, faller resultatene. Slik mange skoler styres i dag, har ikke lærerne kapasitet til å tilrettelegge for hvert enkelt barn, selv om det står i opplæringsloven at dette skal gjøres. De som er klare for nye utfordringer, faller fort utenfor, kjeder seg og kan miste motivasjonen eller utagere om de ikke får utfordringer på sitt eget nivå. De som sliter med å henge med, kan føle at de er alene med det og at de holder resten av klassen igjen. Høyre mener utviklingen kan og må snus.

Høyre vil:

- Utrede muligheten for å kjøre pilotprosjekter hvor undervisning i basisfagene matematikk, engelsk og norsk er basert på nivåer, ikke alder/fødselsår.

Få orden på skolen

Økende uro, vold, trusler, sjikanerende språkbruk og manglende respekt for ansatte og medelever ødelegger for både trivselen og undervisningen. Høyre vil sørge for at læreren igjen blir sjefen i klasserommet, slå hardere ned på uroen i skolen og følge føre-var-prinsippet for skjermbruk.

Høyre vil:

- Ha en mobilfri skole.
- Sikre fysiske og oppdaterte lærebøker gjennom hele skoleløpet der det er hensiktsmessig.
- Sørge for at lærerens rolle i klasserommet primært omhandler undervisning og klasseledelse.

- Sørge for at læreren har tilstrekkelig med verktøy og autoritet i klasserommet, og vurdere opplæringslovens kapittel 12.
- Gjennomgå «laget rundt elevene» med mål å tydelig definere ansvar og regler.
- Legge til rette for mer fysisk aktivitet i skoleløpet.
- Beholde fraværsgrensen i videregående skole, og sørge for at foresatte varsles om alt fravær frem til eleven er 18 år.
- Slå hardere ned på bruken av negativt ladede ord og uttrykk blant elever.
- Sikre at rektor raskt og effektivt kan utvise elever som fremsetter trusler, utøver vold, hærverk eller annen krenkende atferd på skolen.

Realfagene er avgjørende for grønn omstilling og økonomisk vekst.

Selv om Norges befolkning er høyt utdannet, mangler vi kompetanse som blir etterspurt av næringslivet, det offentlige og samfunnet ellers.

Realfag spiller en avgjørende rolle i å løse fremtidens samfunnsutfordringer innen teknologi, klima, helse og innovasjon. Til tross for dette, viser statistikk at altfor få elever velger realfaglig fordypning på videregående. For å møte omstillingen vi skal gjennom på best mulig måte er Norge avhengig av at flere elever får høyere kompetanse i realfag.

I 2024 viste den internasjonale TIMSS-undersøkelsen der rundt 60 land deltar, at 43 prosent av elevene på 9. trinn ligger på laveste nivå i naturfag, og 37 prosent på laveste nivå i matematikk. Dette er svært alvorlige tall. For å sikre fremtidens kompetanse, må det settes i verk konkrete tiltak for å øke interessen og deltakelsen i realfag.

Høyre vil:

- Vurdere å opprette realfaglige yrkesfagslinjer eller studieforbereende linjer med realfaglig fordypning
- Øke totalsummen av realfagspoeng fra 3 til 4 ved søknad til realfaglige studier.
- Øke realfagspoengene for R1 fra 0,5 til 1 poeng.
- Oppdatere undervisningsmateriell, utstyr og ressurser i skolene, med mål om mer praktisk rettet undervisning.
- Utvide samarbeidet mellom skoler, universiteter og næringslivet gjennom bedriftsbesøk, entreprenørskap, praksisplasser og mentorordninger.
- Ha større bruk av bedriftsbesøk, hospitering og praksisplasser for å vise hvordan realfag brukes i arbeidslivet.
- Prioritere videreutdanning av lærere innen realfag, med vekt på realfaglig didaktikk.
- Dimensjonere antallet studieplasser og studieprogram ved universitetene og høyskolene basert på arbeidslivets behov.

Skolen må prioritere det viktigste

Hver gang noen kommer opp med et problem i Norge, er ofte svaret å gjøre løsningen på problemet til en del av skolen. Det har gjort at skolen renner over av kompetansemål og ambisjoner på elevenes vegne.

Skolens viktigste oppgave er å gi elevene kunnskaper og ferdigheter som kan komme til nytte i arbeidsliv, fritids- og samfunnsliv.

Akershus Høyre

44. En skole som forbereder elevene på fremtiden

Skolen er samfunnets beste mulighet til å utjevne sosiale forskjeller og gi muligheter til alle. Det klarer ikke dagens skole godt nok. Tvert imot forsterkes ofte økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller gjennom skoleløpet. Utviklingen vi har sett de siste årene med fallende læringsresultater, økende uro, mer mobbing og mindre motivasjon i skolen forverrer situasjonen.

Resultatet av dagens skole er at elevene ikke er rustet godt nok til livet som møter dem etter skolen. Til tross for norske elever aldri har hatt flere timer med undervisning enn nå, faller resultatene. Elevene er blitt mer utrygge og dårligere skikket til å møte arbeidslivets krav. Høyre mener utviklingen kan og må snus.

Få orden på skolen

Norske elever trives mindre på skolen og opplever mer mobbing enn på lenge. Økende uro, vold, trusler, sjikanerende språkbruk og manglende respekt for autoriteter ødelegger for både trivselen og undervisningen. Det økende og ukritiske inntoget av skjerm i norsk skole har også bidratt negativt til konsentrasjonsevne og leseferdigheter. Høyre vil sørge for at læreren igjen blir sjefen i klasserommet, slå hardere ned på uroen i skolen og følge føre-var-prinsippet for skjermbruk.

Høyre vil:

- At undervisningen som hovedregel skal være skjermfri gjennom grunnskolen.
- Ha en mobilfri barneskole, og mobilfri undervisning gjennom hele skoleløpet.
- Sørge for at lærerens rolle i klasserommet primært omhandler undervisning og klasseledelse.
- Sørge for at læreren har tilstrekkelig med verktøy og autoritet i klasserommet, og vurdere opplæringslovens kapittel 12.
- Gjennomgå «laget rundt elevene» med mål å tydelig definere ansvar og regler.
- Ha større grad av fysisk aktivitet i skoleløpet.
- Beholde fraværsgrensen i videregående skole, og sørge for at foresatte varsles om alt fravær i grunnskolen.
- Sette inn tiltak med mål om å redusere bruken av negativt ladede ord og uttrykk blant elever.
- Sikre at kommunen raskt og effektivt setter inn tiltak for å hjelpe elever som fremsetter trusler, utøver vold, hærverk eller annen krenkende atferd på skolen.

Skolen må prioritere det viktigste

Hver gang noen kommer opp med et problem i Norge, er ofte svaret å gjøre løsningen på problemet til en del av skolen. Det har gjort at skolen renner over av kompetansemål og ambisjoner på elevenes vegne, som skoleverket ikke bør ha ansvar for. Både fordi skolen mangler kompetansen, men også fordi Høyre ønsker et samfunn hvor flere tar ansvar for eget liv. Ikke bare som enkeltmennesker, men også som sivilsamfunn, familier og andre fellesskap.

Selve innholdet i skolen bør heller ikke endres hver gang politikere ønsker å løse et problem. Det er nemlig ikke sikkert at et eget fag i kritisk tenkning, programmering eller utdanningsvalg er det som gjør elevene skikket til nettopp å tenke kritisk, programmere eller å ta egne valg. Tvert imot mener Høyre at det å lære seg å regne, skrive og lese skikkelig den beste garantien for god kildekritikk.

Høyre vil:

- Gjennomgå dagens læreplaner, med mål om å legge større vekt på faktiske og konkrete kunnskaper i kjerneemnene.
- Sørge for at alle elever har tilstrekkelig kunnskap, ikke bare såkalte “kompetanser”.
- At ønsker for hva og hvor mye skolen skal inneholde, ikke skal gå på bekostning av elevers kunnskap i kjerneemnene.
- Sørge for at læreres metodefrihet ikke går på bekostning av elevenes læringsutbytte.
- Redusere antallet valgfag i ungdomsskolen som ikke tilfører elevene den kompetansen samfunnet har bruk for.
- Redusere antallet valgbare programfag i videregående som ikke tilfører elevene den kompetansen samfunnet har bruk for.

Elevene skal forberedes på fremtiden

Selv om Norges befolkning er høyt utdannet, mangler vi kompetansen som blir etterspurt av næringslivet og samfunnet for øvrig. Høyre vil derfor dimensjonere sammensetningen av studieretninger, fagutdanninger og generell kompetanse bedre, slik at samfunnet har tilgang på arbeidskraften og kunnskapen som trengs i fremtiden.

Høyre vil:

- Opprette støtteundervisning utenom skoletid i basisfagene for elever som trenger det, etter modell fra Finland.
- Dimensjonere antallet studieplasser og studieprogram ved universitetene og høyskolene basert på arbeidslivets behov.
- Gjøre det mulig for elever på studieforbereende linjer å ta påbygg til yrkeskompetanse, for så å kunne gå ut i lære.
- At elever på ungdomsskole og videregående skole skal få tallkarakterer ved vurderinger dersom de ber om det.

Rogaland Høyre**45. En skole som forbereder elevene på fremtiden**

Skolen er samfunnets beste mulighet til å utjevne sosiale forskjeller og gi muligheter til alle. Det klarer ikke dagens skole godt nok. Tvert imot forsterkes ofte økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller gjennom skoleløpet. Utviklingen vi har sett de siste årene med fallende læringsresultater, økende uro, mer mobbing og mindre motivasjon i skolen forverrer situasjonen.

Resultatet av dagens skole er at elevene ikke er rustet godt nok til livet som møter dem etter skolen. Til tross for norske elever aldri har hatt flere timer med undervisning enn nå, faller resultatene. Elevene er blitt mer utrygge og dårligere skikket til å møte arbeidslivets krav. Høyre mener utviklingen kan og må snus.

Få orden på skolen

Norske elever trives mindre på skolen og opplever mer mobbing enn på lenge. Økende uro, vold, trusler, sjikanerende språkbruk og manglende respekt for autoriteter ødelegger for både trivselen og undervisningen. Det økende og ukritiske inntoget av skjerm i norsk skole har også bidratt negativt til konsentrasjonsevne og leseferdigheter. Høyre vil sørge for at læreren igjen blir sjefen i klasserommet, slå hardere ned på uroen i skolen og følge føre-var-prinsippet for skjermbruk.

Høyre vil:

- At undervisningen som hovedregel skal være skjermfri gjennom grunnskolen.
- Ha en mobilfri barneskole, og mobilfri undervisning gjennom hele skoleløpet.
- Sikre fysiske og oppdaterte lærebøker gjennom hele skoleløpet.
- Sørge for at lærerens rolle i klasserommet primært omhandler undervisning og klasseledelse.
- Sørge for at læreren har tilstrekkelig med verktøy og autoritet i klasserommet,
- og vurdere opplæringslovens kapittel 12.
- Gjennomgå «laget rundt elevene» med mål å tydelig definere ansvar og regler.
- Ha større grad av disiplin og fysisk aktivitet i skoleløpet.
- Beholde fraværgrensen i videregående skole, med justeringer og sørge for at foresatte varsles om alt fravær i grunnskolen
- Slå hardere ned på bruken av negativt ladede ord og uttrykk blant elever.
- Sikre at rektor raskt og effektivt kan utvise elever som fremsetter trusler, utøver vold, hærverk eller annen krenkende atferd på skolen.

Skolen må prioritere det viktigste

Hver gang noen kommer opp med et problem i Norge, er ofte svaret å gjøre løsningen på problemet til en del av skolen. Det har gjort at skolen renner over av kompetansemål og ambisjoner på elevenes vegne, som skoleverket ikke bør ha ansvar for. Både fordi skolen mangler kompetansen, men også fordi Høyre ønsker et samfunn hvor flere tar ansvar for eget liv. Ikke bare som enkeltmennesker, men også som sivilsamfunn, familier og andre fellesskap.

Selve innholdet i skolen bør heller ikke endres hver gang politikere ønsker å løse et problem. Det er nemlig ikke sikkert at et eget fag i kritisk tenkning, programmering eller utdanningsvalg er det som gjør elevene skikket til nettopp å tenke kritisk, programmere eller å ta egne valg. Tvert imot mener Høyre at det å lære seg å regne, skrive og lese skikkelig den beste garantien for god kildekritikk.

Høyre vil:

- Gjennomgå dagens læreplaner, med mål om å legge større vekt på faktiske og konkrete kunnskaper i kjerneemnene.
- Sørge for at alle elever har tilstrekkelig kunnskap, ikke bare såkalte

- “kompetanser”.
- At ønsker for hva og hvor mye skolen skal inneholde, ikke skal gå på bekostning av elevers kunnskap i kjerneemnene.
- Sørge for at læreres metodefrihet ikke går på bekostning av elevenes
- læringsutbytte.

Elevene skal forberedes på fremtiden

Selv om Norges befolkning er høyt utdannet, mangler vi kompetansen som blir etterspurt av næringslivet og samfunnet for øvrig. Høyre vil derfor dimensjonere sammensetningen av studieretninger, fagutdanninger og generell kompetanse bedre, slik at samfunnet har tilgang på arbeidskraften og kunnskapen som trengs i fremtiden.

Høyre vil:

- Opprette støtteundervisning utenom skoletid i basisfagene for elever som
- trenger det, etter modell fra Finland.
- Dimensjonere antallet studieplasser og studieprogram ved universitetene og
- høyskolene basert på arbeidslivets behov.
- Begrense og redusere antallet elever på studieforberedende linjer.
- Gjøre det mulig for elever på studieforberedende linjer å ta påbygg til yrkeskompetanse, for så å kunne gå ut i lære.
- At elever skal få tallkarakterer ved vurderinger dersom de ber om det.

Troms Høyre

46. En skole som forbereder elevene på fremtiden

Skolen er samfunnets beste mulighet til å utjevne sosiale forskjeller og gi muligheter til alle. Det klarer ikke dagens skole godt nok. Tvert imot forsterkes ofte økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller gjennom skoleløpet. Utviklingen vi har sett de siste årene med fallende læringsresultater, økende uro, mer mobbing og mindre motivasjon i skolen forverrer situasjonen.

Resultatet av dagens skole er at elevene ikke er rustet godt nok til livet som møter dem etter skolen. Til tross for norske elever aldri har hatt flere timer med undervisning enn nå, faller resultatene. Elevene er blitt mer utrygge og dårligere skikket til å møte arbeidslivets krav. Høyre mener utviklingen kan og må snus.

Få orden på skolen

Norske elever trives mindre på skolen og opplever mer mobbing enn på lenge. Økende uro, vold, trusler, sjikanerende språkbruk og manglende respekt for autoriteter ødelegger for både trivselen og undervisningen. Det økende og ukritiske inntoget av skjerm i norsk skole har også bidratt negativt til konsentrasjonsevne og leseferdigheter. Høyre vil sørge for at læreren igjen blir sjefen i klasserommet, slå hardere ned på uroen i skolen og følge føre-var-prinsippet for skjermbruk.

Høyre vil:

- Ha en mobilfri barneskole, og mobilfri undervisning gjennom hele skoleløpet.

- Sikre fysiske og oppdaterte lærebøker gjennom hele skoleløpet.
- Sørge for at lærerens rolle i klasserommet primært omhandler undervisning og klasseledelse.
- Sørge for at læreren har tilstrekkelig med verktøy og autoritet i klasserommet, og gjennomgå opplæringsloven for å tilrettelegge for dette.
- Gjennomgå «laget rundt elevene» med mål å tydelig definere ansvar og regler.
- Ha større grad av disiplin og fysisk aktivitet i skoleløpet.
- Beholde fraværsgrensen i videregående skole, og sørge for at foresatte varsles om alt fravær i grunnskolen.
- Slå hardere ned på bruken av negativt ladede ord og uttrykk blant elever.
- Sikre at rektor raskt og effektivt kan utvise elever som fremsetter trusler, utøver vold, hærverk eller annen krenkende atferd på skolen.

Skolen må prioritere det viktigste

Hver gang noen kommer opp med et problem i Norge, er ofte svaret å gjøre løsningen på problemet til en del av skolen. Det har gjort at skolen renner over av kompetansemål og ambisjoner på elevenes vegne, som skoleverket ikke bør ha ansvar for. Både fordi skolen mangler kompetansen, men også fordi Høyre ønsker et samfunn hvor flere tar ansvar for eget liv. Ikke bare som enkeltmennesker, men også som sivilsamfunn, familier og andre fellesskap.

Selve innholdet i skolen bør heller ikke endres hver gang politikere ønsker å løse et problem. Det er nemlig ikke sikkert at et eget fag i kritisk tenkning, programmering eller utdanningsvalg er det som gjør elevene skikket til nettopp å tenke kritisk, programmere eller å ta egne valg. Tvert imot mener Høyre at det å lære seg å regne, skrive og lese skikkelig den beste garantien for god kildekritikk.

Høyre vil:

- Gjennomgå dagens læreplaner, med mål om å legge større vekt på faktiske og konkrete kunnskaper i kjerneemnene.
- At ønsker for hva og hvor mye skolen skal inneholde, ikke skal gå på bekostning av elevers kunnskap i kjerneemnene.
- Sørge for at læreres metodefrihet ikke går på bekostning av elevenes læringsutbytte.

Elevene skal forberedes på fremtiden

Selv om Norges befolkning er høyt utdannet, mangler vi kompetansen som blir etterspurt av næringslivet og samfunnet for øvrig. Høyre vil derfor dimensjonere sammensetningen av studieretninger, fagutdanninger og generell kompetanse bedre, slik at samfunnet har tilgang på arbeidskraften og kunnskapen som trengs i fremtiden.

10-årig grunnskole ble innført med seksårsreformen i 1997, men det er vanskelig å se hva vi har vunnet på det. Samtidig som norske elever, særlig fra og med 7. trinn, har blitt mindre motiverte for skolearbeid og gleder seg mindre til skolehverdagen, er det lite forskning som tyder på at et ekstra skoleår har gitt resultater i form av økt læring og trivsel.

Høyre mener at vi gjennom å kutte et skoleår på grunnskolen kan frigjøre ressurser til å øke kvaliteten i skolen, forebygge skoletrøtthet og korte ned på tiden som vi er under utdanning. Det kan også åpne for et frivillig 10. skoleår for dem som ønsker eller trenger det i overgangen til videregående opplæring.

Høyre vil:

- Utrede å kutte antall år i grunnskolen fra 10 år til 9 år.
- Utrede opprettelsen av støtteundervisning utenom skoletid i basisfagene for elever som trenger det, etter modell fra Finland.
- Gjøre det mulig for elever på studieforbereende linjer å ta påbygg til yrkeskompetanse, for så å kunne gå ut i lære.
- At elever skal få tallkarakterer ved vurderinger dersom de ber om det

Trøndelag Høyre

Utenriks og forsvar

47. Norge i møte med en farligere verden

Den dype freden er for alvor over. Etter de 30 fredeligste og stabile årene i verdenshistorien, står Norge og Europa i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Vårt levesett, våre verdier og våre interesser er for første gang på lenge under sterkt press.

Autoritære regimer øker sin innflytelse på bekostning av Europa. Særlig Russland og Kina utgjør en stadig større trussel. I møte med autoritære regimer har ikke alltid Europa sammenfallende interesser med USA. Som flytter sitt hovedfokus bort fra Europa og mot Asia.

Et Europa som krymper økonomisk, kulturelt og demografisk – gir oss mindre makt til å påvirke verden. Og verden mer makt til å påvirke oss. Særlig når Europa har gjort seg økonomisk avhengig av autoritære regimer, og strategisk over-avhengig av USA. Høyre mener Norge og Europa fremover må ta mer ansvar for egen sikkerhet, og for å ivareta våre interesser. Det krever en ny utenrikspolitikk for en ny tid.

Norge må prioritere det viktigste først

Utenrikspolitikken har ett formål: Å sikre norske interesser. Disse kan være både verdimessige, politiske og økonomiske. I en urolig verden blir norske interesser satt under press. Som et lite land, har Norge begrenset innflytelse. Høyre mener Norge derfor må prioritere hardere i utenrikspolitikken fremover, og prioritere opp arbeidet med å sikre egne interesser.

Høyre vil:

- At norsk utenrikspolitikk alltid skal ha som formål å betjene norske interesser, og dermed legge om dagens utenrikspolitikk.
- Begrense Norges rolle i diplomatiske forhandlinger i områder vi ikke har interesser, eller der vi ikke blir forespurt av våre allierte.
- Omprioritere Utenriksdepartementets menneskelige og økonomiske ressurser fra idealisme til arbeidet for å sikre norske interesser.
- Legge ned norske utenriksstasjoner i land hvor vi ikke har strategiske interesser, og prioritere nye utenriksstasjoner i land som er viktige allierte eller handelspartnere.

Vesten bør være større enn resten

De siste tiårene har vært preget av vestlig dominans, uavhengig av område. Politisk, økonomisk, kulturelt, sosialt, militært og idémessig har samfunnsutviklingen i brorparten av verden sprunget ut av et vestlig hegemoni. Det har vært et gode for Norge, og mange andre. Markedsøkonomien har blant annet løftet millioner ut av fattigdom.

Å ha muligheten til å påvirke verden gir makt og trygghet. Selv om Vestens makt og innflytelse unektelig vil reduseres, mener Høyre det er et selvstendig poeng å opprettholde mest mulig innflytelse globalt. Det er Norge tjent med selv. Og selv om Vesten har sine problemer og utfordringer, er det fremdeles vår del av verden som kjemper for de liberale verdiene.

Høyre vil:

- Bidra i arbeidet for å hindre dannelsen av nye allianser som svekker Vestens posisjon i verden.
- Arbeide for å beholde den amerikanske dollaren som verdens valutareserve.
- Sørge for at Vesten kontrollerer internasjonale systemer og infrastruktur, slik som SWIFT.
- Sørge for at Vesten ikke gjør oss avhengig av systemer utviklet i og eid av andre land, som kan gjøre oss sårbare for sanksjoner.
- Bidra med vår kompetanse for å sikre viktige konkurransefortrinn, slik som kunstig intelligens og utvinning av sjeldne mineraler.

Norske interesser forsvares ikke av seg selv

Vår trygghet sikres gjennom NATO-medlemskapet. Alliansen har vært en suksess. Norge har lenge lent seg på at USA og andre allierte vil stille opp nærmest ubetinget om vi ble utsatt for et angrep. Det kan vi ikke lenger ta for gitt.

Høyre mener Norges viktigste rolle i NATO er å sørge for tilstedeværelse og sikkerhet i Nordområdene. Vi bør derfor arbeide for mer alliert tilstedeværelse og trening i nord, og at Norges hovedrolle i alliansen skal være å holde nordflanken.

Av våre allierte er det kun USA som har mulighet til å demme opp for autoritære krefter, i kampen om innflytelse i verden. Amerikanerne leder teknologiutviklingen i verden, og de har langt større økonomisk vekst enn Europa. Likevel har amerikanerne vært åpne om at Europa må ta et større ansvar for egen sikkerhet, fordi USA må prioritere å demme opp for Kina.

Høyre vil:

- At NATO fortsatt skal være den viktigste sikkerhetsgarantien for Norge.
- At NATOs toprosentssmål er et absolutt og ufravikelig minstekrav.
- At Norges hovedrolle, som et naboland til Russland, er å holde NATOs nordflanke.
- Fjerne Norges selvpålagte restriksjoner mot allierte baser på norsk jord.
- Jobbe for permanent, alliert tilstedeværelse, felles kommandostruktur og øvelser i nordområdene.
- Sikre norske interesser ved eventuelle utvidelser av NATO.

- At USA bør forbli Norges viktigste allierte, men at Norge også bør knytte seg tettere til andre europeiske land.
- Støtte USAs arbeid med å redusere Kinas makt og innflytelse i verden.

Unge Høyres Landsforbund

48. Norge må auke si støtte til Ukraina til eit anstendig nivå.

Ukraina fører ein heroisk forsvarskrig for å overleve som nasjon. Krigen har et potensiale for at Norge sin sikkerheit kan bli radikalt redusert i framtida. Krigen er difor også vår men utkjempa av Ukrainske soldatar.

Ifølge Finansdepartementet har Norge tjent 1270 milliarder kroner ekstra på høye gasspriser i 2022 og 2023, som følge av krigen.

Norge har gitt mindre enn våre svenske og danske naboer, målt i milliarder og sett ut fra størrelsen på økonomien (BNP).

Norges bidrag tatt i betraktning ekstraintektene krigen gir oss er i ferd å gi Norge et frynsete rykte i resten av Europa, som også kan bli farlig.

Dersom det fester seg et bilde av at Norge ikke stiller opp, kan det svekke våre alliertes vilje til å gi oss kritisk hjelp i framtida.

Norge har eit soleklart moralsk og politisk ansvar for å sikre at vi når krigen er over står tilbake som ein fyrstårn i internasjonal politikk.

Norge må difor auke støtten til Ukraina langt utover det som er dagens nivå slik at vi ikkje kjem i ein situasjon i historien der vi vil bli stempla som den som svikta i ein Europas skjebnetime.

Vestland Høgre

49. En forutsigbar forsvarspolitik for en ny tid

Den dype freden, sikkerheten og tryggheten vi alle er vante med, er over. For få år siden erfarte vi hvordan en pandemi momentant kunne endre livene våre over en lang periode. Vi vet at det vil komme nye pandemier. I løpet av få måneder har den geopolitiske situasjonen endret seg slik at vi også i Norge må tenke forsvar, sikkerhet og beredskap på en måte vi ikke har kjent på siden 2.verdenskrig. I krig og kriser søker folk vekk fra byene og ut i distriktet. Den beste beredskapen sikrer vi ved å ha gode planer for håndtering av dette.

Nylig la regjeringen frem Totalberedskapsmeldingen som tar sikte på å forberede oss på krise og krig. Det foreslås å lovfeste kommunale beredskapsplaner. For distriktskommunene er det særlig viktig å til enhver tid være beredt til å håndtere akutt tilflukt fra byene.

I Norge har vi 500.000 fritidsboliger som ligger 2-4 timer unna byene. Omtrent 200.000 eies av Oslo-familier. Hver tredje bolig i Innlandet, hele 90.000, er en fritidsbolig. I motsetning til fastboliger ligger nesten samtlige fritidsboliger spredt i hele landets distriktskommuner. Fritidsboligmassen er naturligvis ikke svar på alle akutte kriser, men vi bør ha lært av pandemien at den kan utgjøre en viktig del av beredskapen, dersom det er tilrettelagt for det. Fritidsboligene ligger der og i mange kommuner er det allerede god kommunikasjon med deltidsinnbyggerne via velforeninger og på annen måte, noe som bør videreutvikles.

På mange gardsbruk finnes det ekstra boliger og det er i tillegg et betydelig antall ikke bebodde eller fraflytta småbruk og hus i distriktene. Tall fra SSB peker mot at 211.000 norske boliger står ubebodd, de fleste i distriktene. Denne omfattende boligmassen kan tjene som tilfluktslokasjon for byene når krisen rammer.

Totalberedskapsmeldingen omhandler tiltak for å skape motstandsdyktighet og evne til å håndtere stress og katastrofe. Når distriktene blir tilfluktssted for et stort antall mennesker vil brukertallet på offentlige tjenester akutt mangedobles.

Matsikkerhet og selvforsyning er en sentral del av totalberedskapen. Norsk landbruk er avhengig av politisk bestemte rammevilkår som sikrer desentralisert matberedskap med bærekraftig landbruk over hele landet.

Bærekraftige og raskt omstillingsdyktige distriktssamfunn kan bli livreddende for en stor del av Norges befolkning. Det krever imidlertid en bevisst politikk på hvordan man raskt kan bygge opp et samfunn med nødvendige tjenester og infrastruktur for et mye større antall brukere enn det lokalsamfunnets innbyggere utgjør.

Høyre vil:

- at kommunale beredskapsplaner inneholder oversikt over sin totale boligmasse med tilhørende kvaliteter samt oversikt over mulige lokasjoner for etablering av livsviktige tjenester og funksjoner.
- at det sikres økonomiske rammebetingelser som gir bonden lønnsomhet, stabile inntekter og grunnlag for investeringer.
- at det fremmes norskprodusert mat og lokal innovasjon, bl.a. ved å styrke konkurransen i meierisektoren, tilrettelegge for flere nisjeprodukter og lokale matsalgskanaler samt styrke lokale verdikjeder mellom produsenter og forbrukere.
- at det etableres geografisk spredte og robuste beredskapslagre for korn, kjøtt og grønnsaker over hele landet.
- at kommunene tilføres statlige midler som står i forhold til de oppgaver de pålegges i totalberedskapsarbeidet.
- at de nåværende og alternative forsyningslinjer for mat til sivilbefolkning og militære styrker må kartlegges og sikres.
- at norsk landbruk må opprettholde en husdyrproduksjon for å sikre selvforsyningsgraden.
- at kanaliseringspolitikken må videreutvikles for å sikre lønnsom planteproduksjon i samspill med husdyrhold.
- at politikken må stimulere til produksjon av kjøtt fra beite og norsk fôr som del av desentralisert matberedskap.

Innlandet Høyre

50. Norge i møte med en farligere verden

Verden er mer urolig enn på lenge. Den dype verdensfreden som vi har opplevd siden murens fall er over. Liberalt demokrati, frihandel og rettsstaten er i retrett over hele verden. FN-pakten og Folkeretten står for fall. Internasjonale spilleregler som USA lenge har forsvart og overholdt kan stilles spørsmål ved.

Nordområdene og Norge er spesielt utsatt for en ny og annerledes verdenssituasjon. Autoritære regimer som Russland og Kina viser at de ikke er redde for å hevde kontroll over andre land eller hevde kontroll over havområder. Dette er Norge veldig utsatt for med sin åpne økonomi og lange kystlinje. Spesielt i Nordområdene og Finnmark er det viktig at Norge og allierte har en betydelig tilstedeværelse.

Europa er ikke den globale stormaktsspilleren som den var før og Europa har gjort seg for avhengig av USA. Når USA og Europa i mindre grad har sammenfallende interesser så betyr det at Europa og Norge må ta mer ansvar for egen sikkerhet. Det krever en ny utenrikspolitikk og forsvarspolitikk i en ny tid.

Norge må prioritere det viktigste først

Utenrikspolitikken har ett formål: Å sikre norske interesser. Disse kan være både verdimessige, politiske og økonomiske. I en urolig verden blir norske interesser satt under press. Som et lite befolket land, har Norge begrenset innflytelse. Høyre mener Norge derfor må prioritere hardere i utenrikspolitikken fremover, og prioritere opp arbeidet med å sikre egne interesser.

Høyre vil:

- At norsk utenrikspolitikk i større grad må prioritere norske og nordområdenes interesser.
- Begrense Norges rolle i diplomatiske forhandlinger i områder vi ikke har interesser, eller der vi ikke blir forespurt av våre allierte.
- Søke tettere samarbeid med EU og våre europeiske allierte.
- Øke støtten sammen med våre allierte til Ukraina, både militært, økonomisk og med personell om det blir nødvendig.

Norske interesser forsvares ikke av seg selv

Vår trygghet sikres gjennom NATO-medlemskapet. Alliansen har vært en suksess.

Høyre mener Norges viktigste rolle i NATO er å sørge for tilstedeværelse og sikkerhet i Nordområdene. Vi bør derfor arbeide for mer alliert tilstedeværelse og trening i nord, og at Norges hovedrolle i alliansen skal være å holde NATOs nordflanke.

Høyre vil:

- Sørge for en stor forsvarstilstedeværelse i Finnmark, og at Forsvaret gis rammevilkår for å kunne øve og forberede seg på konflikt i hele fylket.
- At NATOs to-prosentmål er et absolutt og ufravikelig minstekrav.
- At Norges hovedrolle, som et naboland til Russland, er å holde NATOs nordflanke.
- Fjerne Norges selvpålagte restriksjoner mot allierte baser på norsk jord.
- Trappe opp arbeidet med totalforsvaret i Norge, og i Finnmark spesielt.
- Jobbe for at NATO etablerer et kommandosenter i Finnmark.

Finnmark Høyre

51. Sikre og styrke nordområdene

Nordområdene representerer en av Norges viktigste strategiske prioriteringer og står sentralt i både vår nasjonale sikkerhet og internasjonale rolle. Høyre mener at en tydelig og målrettet nordområdepolitikk er

avgjørende for å beskytte norske interesser, fremme stabilitet og styrke vår posisjon som en ansvarlig aktør i Arktis. Med økende stormaktsrivalisering, særlig fra Russland, og klimautfordringer som gjør nordområdene mer tilgjengelige, må Norge ta lederskap i å sikre både territorielle rettigheter og bærekraftig utvikling i nord.

Høyres politikk i nordområdene handler om en balansert tilnærming til sikkerhet, samarbeid, verdiskaping og bosetting. Dette innebærer en sterk og koordinert innsats sammen med våre allierte i NATO, tydelig støtte til regional bosetting og økonomisk utvikling, og en robust militær tilstedeværelse som kan beskytte våre interesser og berolige våre naboer. Høyre ønsker en helhetlig nordområdepolitikk der utenriks- og sikkerhetspolitiske mål er tydelige, og der vi samtidig prioriterer, sivil beredskap, lokal og regional involvering, strategiske satsinger innen infrastruktur og teknologi.

Cyberangrep, desinformasjon, sabotasje og tradisjonelle militære virkemidler er noe vi må være forberedt på. Totalforsvaret er vårt verktøy for å håndtere dette, som innebærer et nært samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunnet for å sikre nasjonens og nordområdenes beredskap. Dette krever at alle samfunnssektorer bidrar til nasjonal sikkerhet i både fredstid, krise og krig.

Høyres prinsipper for nordområdepolitikken inkluderer:

- En balansert tilnærming mellom avskrekking og beroligelse i møte med Russlands tilstedeværelse.
- Alliansesamarbeid: Samarbeid med NATO for å sikre en oppgradert infrastruktur i nord som kan møte både nasjonale og allierte behov.
- Prioritere utvikling av baser, luftvern og utstyr for moderne forsvar i Nord-Norge.
- Økt utdanningskapasitet i Nord-Norge for å sikre rekruttering av personell lokalt.
- Styrket totalforsvar gjennom samarbeid med sivile myndigheter og privat sektor, inkludert forbedret beredskap og ressursdeling.
- Etablere dedikerte kapasiteter for cybersikkerhet, inkludert et regionalt cyberberedskapssenter, for å møte digitale trusler mot kritisk infrastruktur.
- Bærekraftig næringsutvikling gjennom oppdrett, mineralutvinning og fornybar energi.
- Høyre vil prioritere diplomatisk samarbeid i Arktisk Råd for å ivareta Norges suverenitet og handlefrihet i nordområdene. Utviklingen av virkemidler for nasjonal nordområdepolitikk skjer i tett samarbeid med de nordligste fylkene.

Høyre vil:

- Prioritere tiltak som sikrer stabilitet, ro og fred i Arktis, med et tydelig skille mellom avskrekking og beroligelse som verktøy i møte med Russland.
- At utenriksdepartementet bør ha en sterkere rolle i utformingen og implementeringen av nordområdepolitikken. Regionalt nordområdeforum kan bidra, men hovedansvaret må ligge hos sentrale myndigheter for å sikre kontinuitet og effektivitet.
- Øke satsingen på infrastruktur som tilfredsstillende både Norges og NATOs behov i nordområdene, med fokus på oppgradering av havner, lufthavner og militære baser.
- Jobbe for å få Natos luftkommandosenter lokalisert til Bodø, da det er helt naturlig at et slikt senter hører hjemme i nord og i tilknytning til Forsvarets operative hovedkvarter (FOH).

- Videreføre tiltak for å styrke luftvern rundt kritiske objekter i Nord-Norge.
- Sikre lokal rekruttering til Forsvaret ved å etablere militære utdanningstilbud i Nord-Norge, øke utdanningskvotene for offiserer, befal og mannskaper, og legge til rette for sivile utdanningsmuligheter.
- Øke utdanningskvotene og kapasiteten til å utdanne offiserer, befal og mannskaper, i denne prioriterte rekkefølgen.
- Utvide etterretnings- og overvåkningskapasiteten i nordområdene for å håndtere hybride trusler og sikre Norges nasjonale sikkerhet.
- Øke ressurser til etterretnings- og overvåkningskapasiteter i nordområdene for å håndtere trusler fra ikke-allierte stater. Dette inkluderer også hybride trusler og tiltak for å motvirke informasjonsoperasjoner som kan undergrave nasjonal sikkerhet.
- Styrke samarbeidet mellom sivile myndigheter, private aktører og Forsvaret for et mer helhetlig totalforsvar, og bygge opp lokal beredskap som kan møte kriser og potensielle trusler.
- Jobbe for at det etableres nasjonalt beredskapslager for korn i Nordland.
- Satse på diplomati og samarbeid innen Arktisk Råd og andre internasjonale organisasjoner for å ivareta Norges interesser og bidra til stabilitet i regionen.
- Fremme grønn næringsutvikling i nordområdene som bidrar til bærekraftig vekst, sikrer bosetting og gir Nord-Norge en sentral rolle i nasjonal verdiskaping.
- Lage en nasjonal strategi som sikrer at regionene og fylkene som er spesielt berørte av geografisk nærhet til nordområdene blir tatt med på utformingen av politikk som de berøres av.
- Støtte opp Andøya Space

Nordland Høyre

Uttalelser

52. Styrk Norges samarbeid med våre europeiske naboer

I en verden preget av økende usikkerhet, geopolitiske spenninger og en mer proteksjonistisk handelspolitikk, må Norge stå fast ved sitt engasjement for internasjonalt samarbeid. Høyre mener at en aktiv og prinsippfast europapolitikk er avgjørende for å sikre norske interesser, økonomisk vekst og våre grunnleggende verdier om frihet, demokrati og rettsstatens prinsipper.

Høyre vil stå opp mot proteksjonistiske krefter i Norge og internasjonalt. Norge må føre en aktiv europapolitikk, hegne om EØS-avtalen og styrke det politiske samarbeidet med EU og med våre europeiske naboer. EØS-avtalen sikrer bedrifter tilgang til viktige marked, bidrar til arbeidsplasser og innovasjon, og gir oss en samhandlingsplattform for å påvirke utviklingen av felles europeiske løsninger.

Høyre mener Støre-regjeringen gjennom flere år har distansert oss fra våre europeiske naboer og ikke tatt det nødvendige ansvaret for å sikre at samarbeidet har utviklet seg. At retorikken mot EU/EØS og de rødgrønne samarbeidspartiene til Arbeiderpartiet har blitt mer negativ i en tid hvor en ny amerikansk administrasjon varsler økte tollbarrierer, er meget bekymringsfullt.

At en norsk regjering går i oppløsning som følge av at Norge skal overholde sine avtaleforpliktelser med vår nærmeste handelspartner og europeiske naboer, viser at utfordringen med proteksjonisme og populistisk retorikk også finner sitt fotfeste i norsk politikk.

Russlands brutale angrep på Ukraina har understreket behovet for en samordnet europeisk sikkerhetspolitikk under NATO-paraplyen og solidaritet mellom land som forsvarer demokratiske verdier. Høyre mener at Norge må styrke vår tilknytning til EUs sikkerhets- og utenrikspolitikk og bidra til felles initiativer for å motvirke hybride trusler og desinformasjon. Videre må vi ha en tettere integrasjon på helsefeltet og andre områder som er med på å trygge norske innbyggere i en usikker tid. Da er det en forutsetning at Norge fremstår som en etterrettelig og imøtekommende avtalepartner.

Høyre vil at Norge skal stå for en ansvarlig, åpen og fremtidsrettet europapolitikk. I en tid der mange trekker seg tilbake bak nasjonale grenser, velger vi samarbeid, samhold og solidaritet. Bare gjennom sterkere europeisk integrasjon kan vi sikre et trygt, fritt og selvstendig Norge i årene som kommer

Agder Høyre
Trøndelag Høyre

53. Trygg vannforsyning og moderne renseteknologi – behov for statlig investeringsstøtte

Innlandet står, som resten av Norge, overfor store utfordringer knyttet til oppgradering og utvikling av kritisk infrastruktur som vann- og avløpsanlegg. Et konkret eksempel er Trysil kommune, som i fjor ble nødt til å innføre tilkoblingsstopp på grunn av kapasitetsproblemer ved renseanlegget. Uten nødvendig investeringer og oppgradering på eksisterende anlegg så kan det medføre svært negative konsekvenser for lokal utvikling og boligbygging for norske kommuner.

EUs reviderte vann- og avløpsdirektiv trådte i kraft i EU 1. januar 2025, og medlemslandene har frist til 31. juli 2027 for å iverksette de nye reglene. For Norge, som del av EØS, innebærer dette at direktivet må tas inn i norsk regelverk før det blir bindende. Selv om direktivet kun setter minimumskrav, kan Norge velge å gå lenger i sine nasjonale reguleringer.

Uavhengig av dette vil kommunene møte store krav til både kapasitetsutvidelse og innføring av ny teknologi, som for eksempel nitrogenrensing, for å sikre miljømessig bærekraft og overholdelse av framtidige forskrifter.

Behovet for investeringer i vann- og avløpssektoren i Norge er enormt – anslått til over 330 milliarder kroner de kommende årene. Kommunene, som allerede opplever økonomisk press, har begrenset handlingsrom til å møte slike utfordringer alene. Dette kan føre til at grunnleggende oppgaver og krav blir forsømt. Selvkostprinsippet gjør at mange kommuner i dag ikke kan oppnå fremtidige forventede krav. De økonomiske fremtidsutsiktene til mange kommuner ser dårlige ut, og kommuner som har et behov for investeringer kan ikke ta dette ut fra selvkostprinsippet, men må finansiere alle investeringer i vann og avløp ved å ta opp lån.

Et påfallende eksempel på hvor dårlig stilt mange kommuner har det er at antallet kommuner på ROBEK nesten doblet seg forrige kalenderår og er forventet å stige i 2025. For å sikre en bærekraftig og trygg vannforsyning, mener Innlandet Høyre at staten må bidra med støtte og garantier som gjør det mulig for kommunene å gjennomføre nødvendige investeringer.

Høyre foreslår derfor følgende:

- **Statlige investeringsmidler og garantier**

Staten må etablere en nasjonal garantiordning for investeringer i vann- og avløpsanlegg. Dette vil gi kommuner økonomisk trygghet til å gjennomføre nødvendige prosjekter.

- **Støtte til implementering av EU-direktivet**

Regjeringen må sikre forutsigbare og realistiske rammevilkår for kommunene ved implementering av EUs reviderte vann- og avløpsdirektiv, samtidig som man utnytter det nasjonale handlingsrommet i regelverket.

- **Langsiktig finansiering**

Det må utvikles en helhetlig finansieringsmodell som fordeler kostnadene rettferdig mellom staten, kommunene og innbyggerne, med støtte til kommuner som har særlig store utfordringer.

- **Fokus på teknologi og innovasjon**

Staten bør fremme bruk av moderne renseteknologi og legge til rette for pilotprosjekter som kan skape effektive, miljøvennlige og økonomiske løsninger for vann- og avløpssektoren.

- **Se på muligheter for bedre samarbeid**

Legge til rette for og gi incentiver for bedre samarbeid i vann- og avløpssektoren på tvers av kommunegrensene.

Høyre mener at en trygg og bærekraftig vannforsyning er avgjørende for lokal utvikling, folkehelse og miljø. For å møte framtidens utfordringer kreves det vilje til nasjonal satsing og samarbeid mellom stat og kommune.

Innlandet Høyre